

**T.C.
ADİYAMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE SELEFİLİĞİ, İNANÇLARI VE
DAVRANIŞ BİÇİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RİDVAN ERKUT

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. HİLMİ KEMAL ALTUN**

ADİYAMAN, 2025

ÖZET

TÜRKİYE SELEFİLİĞİ, İNANÇLARI VE DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

Rıdvan ERKUT

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eylül/2025, Sayfa: 75

Danışman: Doç. Dr. Hilmi Kemal ALTUN

Köklerini ilk üç nesle dayandığını iddia eden ve günümüzde de görüş ve davranışlarıyla diğer İslam anlayışlarından ayrılan Selefilik üzerine pek çok araştırma yapılmıştır. Onun kendine has görüş ve davranışlarıyla küresel anlamda terörle ilişkilendirilmesi ve yakın zamanda Suriye ve Irak'ta da IŞİD ismi adıyla ortaya koyduğu fanatik davranışlarıyla insanlar arasında bir taraftan korku bir yanda da merak uyandırmıştır.

Bizler bu çalışmamızda bu küresel hareket ve anlayışın Türkiye'de yansımalarını ele aldık. Ve çalışma sonunda Selefilik sadece itikadi bir mezhep olmaktan öte içinde yaşadığı toplumun sosyo-kültürel yapısına göre farklı şekiller alan bir anlayış olduğunu gördük. Türkiye'nin laik ve demokratik devlet yapısıyla beraber Atatürk ilke ve inkılaplarının ülke kodları üzerinde etkisinin olmasının Selefi anlayışın buna paralel davranış biçimleri ve sloganlar geliştirmesine sebep olduğu sonucuna ulaştık. Onların tevhid inancı etrafında şekillenen ve bid'at görüşleriyle tezahür eden davranış biçimleri onları dışlayıcı bir tavır almaya ve toplumdan farklı görünmeye itmiştir. Bunun beraber Selefilik tek bir anlayış olarak algılamaktan çok davetçi, cihatçı ve ılımlı Selefilik gibi farklı gruplara ayırmak daha sağlıklı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Selefilik; Tevhid; Bid'at; Cihat; Davet.

ABSTRACT

TURKISH SALAFISM, ITS BELIEFS, AND BEHAVIORS

Rıdvan ERKUT

Department of Fundamental Islamic Sciences

Adıyaman University, Graduate School of Education, September 2025, Page: 75

Supervisor: Assoc. Prof. Hilmi Kemal ALTUN

Numerous studies have been conducted on Salafism, which claims to trace its roots back to the first three generations and still distinguishes itself from other Islamic understandings in its views and behaviors. Its unique views and behaviors, its association with terrorism globally, and its recent fanatic behavior under the name ISIS in Syria and Iraq, have sparked both fear and curiosity among people.

In this study, we examined the impact of this global movement and understanding in Turkey. We concluded that Salafism is not merely a religious sect but rather an understanding that takes different forms depending on the socio-cultural structure of the society in which it operates. We concluded that Turkey's secular and democratic state structure, coupled with the influence of Atatürk's principles and reforms on the country's codes, has led the Salafist understanding to develop similar behavioral patterns and slogans. Their behavior, shaped around the belief in monotheism and manifested by heretical views, has led them to adopt an exclusionary stance and to appear different from society. However, rather than perceiving Salafism as a single understanding, it would be healthier to divide it into different groups such as da'wah, jihadist and moderate Salafism.

Keywords: Salafism; Tawhid; Bid'ah; Jihad; Invitation

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamız sadece bir gayret ürünü olmakla beraber cüzi irademize taalluk eden fiilimizin yaratılmasının sonucudur. Bu sebeple tüm fiillerimizi ve dahi gayretimizin yaratıcısı olan rabbimize sonsuz şükürler olsun. Yaratıcının mesajını insanlığa ileten başta son peygamber Hz. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem (s.a.v.) olmak üzere insanlığın kandillerine salat ve selamlar olsun.

Ayrıca çalışmam süresince yönlendirmeler ve düzeltmeleriyle bana eşlik eden kıymetli danışmanım Doç. Dr. Hilmi Kemal ALTUN hocama ve yine bu süreçte idari ve fikri anlamda bana desteklerini esirgemeyen kıymetli hocam ve büyüğüm Prof. Dr. Hamdi GÜNDOĞAR hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Aynı zamanda çalışmamın süresi içerisinde benimle beraber uykusuz kalan ve maddi manevi destekleriyle bana destek sunan değerli eşim ve küçük kızıma teşekkür etmek istiyorum. Çalışmamızın insanlık adına faydalı ve ahiretimiz için sadaka-i câriye hükmüne geçmesini cenab-ı haktan niyaz ediyorum.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Adıyaman Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

(İmza)

Rıdvan ERKUT

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	3
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Aydınlatmaya Çalıştığı Meseleler	3
1.4. Araştırmanın Kapsamı.....	4
1.5. Konuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar	4
2. SELEFİLİĞE GENEL BİR BAKIŞ	5
2.1. Selef Kelimesinin Kökeni	5
2.2. Selef Kelimesinin Kur'an'da Kullanımı	5
2.3. Selefiliğin Kökeni ve Tasnifi	8
2.4. Müttekaddimûn Dönemi Selefiliği.....	12
2.5. Müteahhirûn Dönemi	13
2.5.1. Takıyyüddîn İbn Teymiyye (ö. 728/1328)	13
2.5.2. İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350).....	14
2.5.3 Muhammed b. Abdülvehhâb (ö. 1206/1792).....	15
2.6. Selefiliğin Sınıflandırılması.....	16
3. TÜRKİYE SELEFİLİĞİ	18
3.1 Abdullah Yolcu: Hayatı, Fikirleri, Eserleri Ve İlmi Kimliği.....	18
3.1.1. Şeyh Abdullah bin Baz (1912–1999).....	20
3.1.2. Şeyh Muhammed bin Salih el-Useymin (1925–2001).....	21
3.1.3. Şeyh Muhammed Nâsiruddin el-Elbânî (1914–1999)	21
3.2. Ebu Hanzala; İlmi Kişiliği, Fikirleri ve Eserleri	23
3.2.1. Şirk ve bid'at Algısı.....	25
3.2.2. Hâkimiyet (hâkimiyyetullah) Meselesi	25

3.2.3. Ebu Hanzala'nın eserleri.....	26
3.3. İlk Dönem Selefliliğin Genel İnançları	29
3.4. Türkiye Selefliliğinin Genel İnançları	30
3.4.1. Tevhid.....	30
3.4.1.1. Rububiyet tevhidi	31
3.4.1.2. Uluhiyet tevhidi	31
3.4.1.3. Zat, isim ve sıfat tevhidi	32
3.4.2. Şirk	33
3.4.2.1. Büyük şirk.....	34
<i>Duada şirk</i>	
<i>İrade ve niyetteki şirk</i>	
<i>Teşride itaat şirk</i>	
<i>Sevgide şirk</i>	
3.4.2.2. Küçük şirk.....	36
3.4.2.3. Hafî şirk.....	37
3.4.3. Küfür	38
3.4.4. Bid'at	42
3.4.4.1. Seleflilerce bid'at olarak görülen şeyler	44
<i>İbadetler ve ibadet yerleri ile alakalı bid'atlar</i>	
<i>Türebeler ve mezarlar ile alakalı bid'atlar</i>	
<i>Tasavvuf ve tarikatlar ile alakalı bid'atlar</i>	
<i>Yiyecek-içecek, kılık-kıyafet ve diğer bazı konularla alakalı bid'atlar</i>	
3.4.5. Tağût	49
3.4.5.1. Türkiye selefliliğinin tağut listesi	52
3.4.6. Şeriat	53
3.4.7. Bel'am	54
3.4.8. Şefa'at	55
3.4.9. Tevessül	56
3.4.10. Mezheplere intisap meselesi	57
3.5. Türkiye Selefliliğinin Davranış Biçimleri ve Modern Dünyaya Yaklaşımları.....	58
3.5.1. Demokrasi.....	58
3.5.2. Oy kullanmak	60
3.5.3. Mahkemeler	61
3.5.4. Diyanet	62

3.5.5. Cami ve imamların arkasında namaz meselesi	62
3.5.6. Milli eğitim meselesi.....	63
3.5.7. Milli bayramlar meselesi	65
3.5.8. Cenazelerde Kur'an-mevlit okuma ve kandiller meselesi.....	66
3.5.9. Tasavvuf ve tarikatlar meselesi.....	67
3.5.10. Askerlik, polislik ve memurluk meselesi.....	69
4. SONUÇ	71
KAYNAKÇA	73
ÖZ GEÇMİŞ	

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ra.	: Radıyallahu anh
Hz.	: Hazretleri, hazreti
h.	: Hicri
s.a.v.	: Sallallahü Aleyhi ve Sellem
b.	: İbn, bin
c.c.	: Celle Celaluhu
Ö.	: Ölüm
yy.	: Yüzyıl

1. GİRİŞ

İslam düşünce tarihinde ortaya çıkan her akım, kendi çağının siyasî, toplumsal ve kültürel bağlamıyla şekillenmiştir. Bu bağlamda Selefilik, yalnızca bir inanç sistemi veya fikhî yaklaşım değil, aynı zamanda tarihsel bir tavrın, bir metodolojinin ve modern dönemde küresel ölçekte etkili olan bir toplumsal hareketin adıdır. Köklerini hicrî ilk üç asırdaki “selef-i sâlihîn” anlayışına dayandıran Selefilik, Kur’an ve sahih sünneti merkeze alan, bunları doğrudan anlama ve uygulama iddiasındaki bir dinî yorum biçimi olarak tanımlanır. Bununla birlikte, tarih boyunca ve özellikle modern çağda Selefilik farklı toplumsal zeminlerde farklı görünümeler kazanmış, içinden birçok alt eğilim doğmuştur. Bu durum, Selefi hareketin kendi içinde bir sınıflandırmaya tabi tutulmasını hem akademik hem de sahadaki pratikler açısından kaçınılmaz kılmıştır. Ancak bu bizim çalışmamızın kapsamını aşacağı için üstünkörü değinilerek geçilmiştir.

Türkiye bağlamında Selefilik ise, uzun süre marjinal bir eğilim olarak kalmış olsa da son otuz yılda küreselleşme, iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve İslam Dünyası’ndaki siyasal dönüşümlerle birlikte daha görünür hale gelmiştir. Bu süreçte, Selefi hareketin çeşitli alt türleri Türkiye’de de karşılık bulmuş; davet merkezli, medhali, cihadi ve reformist eğilimler gibi farklı yaklaşımlar ülke içinde belirli topluluklar tarafından benimsenmiştir. Ancak Türkiye Selefililiği, doğrudan ithal bir ideolojiden ibaret değildir; yerel toplumsal yapıyla, devletin din politikalarıyla ve Türkiye’nin kendine özgü mezhep gelenekleriyle etkileşim içinde şekillenmiştir.

Selefilğin sınıflandırılması, yalnızca akademik bir kategorilendirme çabası değil; aynı zamanda hareketin kendi iç dinamiklerini, farklı gruplar arasındaki ilişkileri ve bu grupların Türkiye’deki dinî alanla kurduğu etkileşimleri anlamının da bir aracıdır. Çünkü her bir Selefi alt eğilim hem yönetsel hem de pratik düzeyde farklı öncelikler, söylemler ve stratejiler benimser. Davet merkezli Selefilik eğitim ve tebliğe yoğunlaşırken; medhali çizgi, mevcut siyasal otoriteye itaat vurgusuyla tanınır. Cihadi Selefilik ise silahlı mücadeleyi merkeze alan radikal bir çizgiyi temsil eder. Reformist yaklaşımlar ise Selefi metodolojiyi koruyarak modern sorunlara çözüm arayışındadır. Ancak bizim çalışmamızın amacı genel olarak Türkiye Selefililiğinin inanç ve davranış biçimleri olduğundan dolayı biz bu tür sınıflandırma ve tanımlamaların başka çalışma ürünleri olduğunu düşünerek detaya inmedik.

Türkiye’deki Selefi hareketin incelenmesi, aynı zamanda laik ve demokratik devlet yapısı ile dinî cemaatler arasındaki ilişkinin sınırlarını da ortaya koyar. Zira Türkiye, resmî mezhep kabul etmeyen bir laik devlet olarak, Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla dini alanda

düzenleyici bir rol üstlenir. Bu durum, Selefi hareketin “resmî din” anlayışına mesafeli durmasına, hatta bazı grupların Diyanet’i “bidat yayıcısı” veya “tağutun kurumu” olarak nitelenmesine yol açar. Bu gerilim hattı, Selefi grupların cami, imam, din eğitimi ve ibadet pratiklerine yönelik tutumlarını doğrudan etkiler.

Ayrıca Türkiye Selefilığının kendine özgü bir boyutu, halkın büyük çoğunluğunun Hanefi -Mâtürîdi geleneğe mensup olmasıdır. Selefi söylem, bu gelenekteki birçok ibadet ve inanç unsurunu bidat olarak tanımlarken bu durum, toplumsal düzeyde Selefi gruplarla yerleşik dini kültür (Diyanet, tarikatlar ve cemaatler) arasında sürekli bir tartışma zemini doğurur. Mezhepçilik, şefaat anlayışı, tasavvuf ve tarikatlar, türbe ziyareti, milli bayram ve törenler gibi toplumda yerleşik anlayışlar çevresindeki konular, bu tartışmaların merkezinde yer alır.

Bu çalışmanın amacı da Selefi hareketin tarihsel ve teorik arka planını ele aldıktan sonra, onun modern sınıflandırma biçimlerini ortaya koymak ve Türkiye özelinde hangi biçimlerde tezahür ettiğini incelemektir. Çalışma hem klasik kaynaklardan hem de saha araştırmalarından yararlanarak, Türkiye’deki Selefi grupların inanç, ibadet, sosyal ilişkiler ve siyaset alanındaki yaklaşımlarını bir bütün olarak analiz etmeyi hedeflemektedir. Böylelikle, Selefilik üzerine yapılan çalışmaların çoğunda eksik kalan Türkiye bağlamı hem küresel Selefi hareketle ilişkisi hem de yerel toplumsal yapı ile etkileşimi açısından bütüncül biçimde değerlendirilecektir.

Çalışmamızda yöntem olarak saha araştırmaları ve bireysel gözlemlerle beraber ikincil ve üçüncül kaynaklardan çok birincil kaynaklardan faydalanmaya gayret ettik. Bu şekilde Selefi anlayışın fikir ve davranışlarının daha iyi anlaşılabilceğini düşündük. Nitekim daha önce yapılan çalışmaların genel olarak ikincil ve üçüncül kaynaklardan faydalanılarak yapıldığını ve bunun da anlam kaybına sebep olduğunu fark ettik. Bunun ise Selefi anlayışın fikirlerini yansıtmaması açısından olumsuz bir durum olarak algılamaktayız. Bu sebeple böyle bir yöntem izleyerek Selefi anlayışın bizzat kendi dilinde daha iyi anlaşılmasını sağladık.

Bu inceleme, yalnızca Selefilğin teorik yönlerini değil, aynı zamanda gündelik pratiklerdeki yansımalarını da kapsar. Çünkü bir dini hareketin toplumsal etkisini anlamak, onun teorik metinlerini incelemek kadar, sahadaki karşılığını, bireylerin hayatına nasıl sirayet ettiğini görmekle mümkündür. Türkiye Selefilğinde, günlük ibadetlerden eğitim kurumlarına, sosyal medyadan ticari hayata kadar uzanan geniş bir alanda belirginleşen bir kimlik inşası süreci vardır. Bu süreç, yalnızca dinî bir tercih değil, aynı zamanda modern dünyada Müslüman kimliğini yeniden tanımlama girişimi olarak da okunabilir. Sonuç olarak Selefi hareketin sınıflandırılması ve Türkiye bağlamında incelenmesi hem din sosyolojisi hem de

çağdaş İslam araştırmaları açısından önemli bir çalışma alanıdır. Bu bağlamda yapılacak analizler, yalnızca Selefilik anlamakla kalmayacak; aynı zamanda Türkiye’deki dinî çoğulculuğun, mezhep içi farklılaşmanın ve küresel İslami hareketlerin yerel bağlamda ortaya çıkan tezahürlerinin anlaşılmasına da katkı sunacaktır.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Selefiler yakın zamanda Suriye ve Irak’ta DEAŞ ismiyle bir devlet kurmuş. Küresel anlamda terör faaliyetlerine girişmiş ve dünyaya kötü de olsa bir nam salmışlardır. Bu faaliyetleri onlar hakkında merak uyandırmış ve insanlar Selefilik hakkında araştırmalar yapmaya başlamışlardır. Bizler de bu ihtiyaca binaen çalışmamızda Selefilik Türkiye özelinde bir analizini yapmaya çalıştık. Amacımız ise toplumda ve sosyal medyada belirgin bir şekilde görülen Selefi zihniyetin düşünce yapısını ve davranış biçimlerini Türkiye özelinde ortaya koymaktır.

Selefilik’in de kendi içerisinde sınıflara ayrıldığı ve farklı düşünce yapısına sahip Selefi gruplar düşünüldüğünde bizler bu çalışmamızda kökeni 18. y.y.’a dayanan ve Suudi Arabistan’da ortaya çıkmış olan Vehhâbîlik- Selefilik üzerine yoğunlaşarak onun Türkiye’deki yansımalarını ele alacağız.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bugün neredeyse ülkemizin her ilinde dernekler ve yayınevleri aracılığıyla kendisine taraftar bulacak kadar yayılmış olan ve gerek yazılı gerekse de görsel medyada insanların maruz kaldığı Selefilik anlayışı, üzerinde çalışılması gereken ve toplumdaki zihin karışıklığına sebep olan bir konudur. Bunun açığa çıkarılması ve Selefi anlayışın devlet ve resmi kurumlara bakışlarının ortaya konulması bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bizler de bu çalışmamızda topluma yararlı olacağını düşünerek Selefi anlayışın ilke ve inançlarını ele alarak modern dünyada takındıkları tavrı ortaya koymaya çalıştık.

1.3. Araştırmanın Aydınlatmaya Çalıştığı Meseleler

Araştırmamızda Selefi anlayışın aslında tek tip olup olmadığı anlatılmaya çalışılarak, bu anlayışın Türkiye’ye özgü olan laik ve demokratik devlet düzenine karşı nasıl bir tavır aldığı, tevhid ve bid’at ilkeleri temelinde dünyayı nasıl yorumladığı sorularına cevap aranarak bu konular detaylı olarak işlenmiştir. Aynı zamanda değişen ve dönüşen modern dünyaya karşı Selefi anlayışın tutum ve davranışları da ele alınarak bu konu aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Cevap aradığımız sorular ise;

1. Tüm Selefler fikir ve davranış birliğinde midir?
2. Seleflik Türkiye'ye nasıl geldi ve nasıl yayıldı?
3. Selefliğin ülkemizdeki temsilcileri kimlerdir?
4. Seleflik laik ve demokratik bir devlette nasıl aksiyon almaktadır?
5. Selefliğin zihinsel yapısını oluşturan ve davranışlarını şekillendiren ilkeleri hangileridir ve ne anlama gelmektedir?
6. Türkiye'nin Osmanlı'dan tevarüs eden tasavvuf geleneği ve Hanefi-Mâtürîdi anlayışına mukabil Seleflik hangi alternatifle gelmektedir?

1.4. Araştırmanın Kapsamı

Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere bizler bu çalışmamızda Selefliğin kökenlerini ve ortaya çıkışını ele alarak onun Türkiye'deki yansımaları üzerinde durduk. Seleflik küresel ölçekteki etkisiyle araştırma konumuzu açacağı için bizler onun sadece Türkiye versiyonunu analiz edip aydınlatmaya çalıştık.

1.5. Konuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar

Seleflik konusu yerli ve yabancı dilde pek çok çalışmaya konu olmuş bir meseledir. Türkiye Selefliği üzerinde ise yapılmış belli başlı çalışmalar olsa da ilahiyat alanında Türkiye özelinde yapılan çalışmalar yakın döneme dayanmaktadır. Bu alanda Dr. Öğr. Görevlisi Bekir Altun hocanın “*Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Seleflik-Vehhabilik ve Türkiye’de Seleflik*” çalışması önce yüksek lisans tezi olarak yayınlanmış, daha sonra da eklemeler yapılmış bu çalışması belki de Türkiye Selefliği özelinde ilahiyat alanında yapılan çalışmaların ilkidir. Prof. Dr. Mehmet Ali Büyükkara’nın “*İhvan’dan Cuheymân’a Suudi Arabistan ve Vehhabilik*” adlı çalışması bu alanda yapılan kült çalışmalardan biri olma niteliğini haizdir. İSAV vakfının 2013 senesinde Seleflik üzerine yaptığı konferanslar dizisi “*Tarihte ve Günümüzde Seleflik*” adlı bir kitapta basılmıştır. Aynı vakfın 2017 senesinde yaptığı konferanslar da “*Modernleşme, Protestanlaşma ve Seleflik Sempozyumu*” adı altında Youtube üzerinden yayınlamıştır. Sosyoloji ve kamu yönetimi alanlarında da yapılmış Seleflik çalışmaları bulunmakla beraber genel olarak siyasetle ilişkisi bağlamında ele alınmasından dolayı detaya girmeyi gerekli görmedik.

2. SELEFİLİĞE GENEL BİR BAKIŞ

2.1. Selef Kelimesinin Kökeni

سَلَفٌ يَسْلُفُ سَلْفًا şeklinde çekimlenen Arapça kökenli olan selef kelimesi öncü, olmak, önden gelmek, geçmiş olan, borç almak, kulun yaptığı salih ameller, geçmiş kavimler, geçmiş akrabalar, bacanak, boynun üst kısmı, üzüm sıkılmadan önce çıkan su, tarlayı ekime hazır hale getirmek, keklik, öğleden önce yenen atıştırma, sudan ilk içen deve gibi çeşitli anlamlara gelmektedir. Istilahî anlamda ise Hz. Muhammed'in ashâbı ve onlardan sonra gelen iki nesli ifade etmek için kullanılır.¹ Bu ise Hz. Muhammed'den rivayet edilen bir habere dayandırılmaktadır. İmran b. Husayn'dan rivayet edilen söz konusu hadise göre Hz. Muhammed "Sizin hayırlı asrınız, benim içinde yaşadığım zamandır. Sonra benimle yaşayanlara yakın olanlardır. Daha sonra onlara yakın olanlardır"² buyurdu. Buna göre selef olarak ifade edilenler sahabe, tabiîn ve tebeu't-tâbiîndir. Bu üç nesil, Hz. Muhammed'e yakın olmaları ve dolayısıyla İslam'ın doğuşu, gelişimi ve yayılmasına şahitlik etmelerinden dolayı Müslümanlar arasında meydana gelen siyasi ve dini birtakım meselelerin çözümünde başvuru kaynakları olmuşlardır. Bu özelliklerinden dolayı onlar Müslümanların nazarında a priori olarak bir ölçüt olma özelliğini haiz olmuşlardır. Ve bu üç nesil, İslam tarihinde "selefi salihin, ehli hadis ve ehli sünnet-i hâssa" gibi isimlerle anılmıştır.

2.2. Selef Kelimesinin Kur'an'da Kullanımı

Bu kelime Kur'an'ı Kerim'de sekiz yerde geçmektedir.

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

"Faiz yiyenler ancak şeytanın çarparak sersemlettiği kimse gibi kalkarlar. Bunun sebebi onların, "Alım satım da ancak faiz gibidir" demeleridir. Hâlbuki Allah alım satımı helâl, faizi ise haram kılmıştır. Artık kime Allah'tan bir öğüt erişir de faizciliği bırakırsa geçmişteki kendisininidir, durumunun takdiri Allah'a aittir. Kim de yine faizciliğe dönerse işte bunlar orada devamlı kalmak üzere cehennemliklerdir."³

¹ Ebü'l-Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmet el- Ensârî er-Rüveyfî'î İbn Manzûr, Lisânü'l-'Arab, "s-l-f" maddesi, Bulak Yayınevi, Beyrut, H. 1299, el- Maany "s-l-f" maddesi. (Erişim 13.10.2025)

² Buhârî, Şehâdât 52/9

³ el-Bakara 2/275.

Faizden bahseden bu ayette selef kelimesi kişinin daha önce yapmış olduğu faizler anlamındadır. Burada faizin çirkin bir iş olduğu belirtilmekte ve bu ameli işleyenlerin tıpkı şeytanın çarparak sersemleştirdiği kişi konumunda olduğu söylenmekte ve insanlar bundan menedilmektedirler. Devamında faizin haram kılındığı, ancak bir kimsenin haram kılınmadan önce işlettiği faiz kazancının kendisine ait olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla burada geçen selef kelimesinden maksat, bir kimsenin faiz haram kılınmadan önce işletmiş olduğu faizlerdir.

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَتْ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا □

*Geçmişte olanlar bir yana, babalarınızın nikâhladığı kadınlarla evlenmeyin; çünkü bu bir edepsizliktir, iğrenç bir şeydir ve kötü bir yoldur.*⁴

Buradaki selef kelimesi bir kimsenin üvey annesi için kullanılmıştır. Şöyle ki câhiliyye devrinde kişi, babası öldüğünde üvey annesini nikâhına alıyor ve bu normal karşılanıyordu. İslam'ın gelişiyle beraber bu çirkin fiil kaldırılıp yasaklanmıştı. Buradaki selef kelimesi ile kişinin daha önce babası tarafından nikâh altına alınmış üvey annesi kastedilmiş, bunu yapmanın ise çirkin bir iş olduğu belirtilmiştir. Ancak daha önce yaşanmış örnekleri için ayette bir sorumluluğun olmayacağı ifade edilmektedir.

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأَخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ الَّتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمُ مِنَ الرِّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَّائِكُمُ الَّتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ الَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَتْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

*“Anneleriniz, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeşin kızları, kız kardeşin kızları, sizi emziren anneleriniz, sütbacılarınız, eşlerinizin anneleri, kendileriyle birleştiğiniz eşlerinizden olup evlerinizde bulunan üvey kızlarınız size haram kılındı. Eğer onlarla birleşmiş değilseniz (nikâh ortadan kalktığında) kızlarını almanızda size bir sakınca yoktur. Kendi sulbünüzden olan oğullarınızın eşleri ve iki kız kardeşi birden almak da size haram kılındı; ancak geçen geçmiştir, Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir.”*⁵

Bu âyette selef kelimesi evlenilmesi haram olan şahısları saymak için kullanılmaktadır. Ayette haram olanlar sayılmış ve daha sonra geçmişte işlenen bu fiillerden kişinin sorumlu olmayacağı haber verilmiştir. Sonrasında ise bu işlenenlere karşı Allah'ın bağışlayıcı ve affedici olduğu belirtilmiştir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيِّدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَدًّا فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِ عَفَا اللَّهُ عَنْمَا سَلَفَتْ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ

⁴ en-Nisâ 4/22.

⁵ en-Nisâ 4/23.

“Ey iman edenler! İhramda iken av hayvanlarını öldürmeyin. Sizden kim böyle bir hayvanı kasten öldürürse öldürdüğüne denk bir evcil hayvanı ceza olarak öder. Bunu - Kâbe’ye ulaştırılacak bir kurbanlık olmak üzere- aranızdan adalet sahibi iki kişi takdir eder. Yahut o kişi, yoksulları doyurarak veya ona denk olacak kadar oruç tutarak bir kefâret öder ki böylece yaptığı fiilin vebalini tatmış olsun. Allah geçmişi affetmiştir. Fakat kim bunu yeniden işlerse Allah onun cezasını verir. Allah suçlunun hakkından gelen mutlak güç sahibidir.”⁶

Burada selef kelimesi ihramda iken avlanması yasak olan hayvanlar için kullanılmıştır. Şöyle ki ayette av hayvanlarının ihram süresi içinde avlanmanın yasak olduğu belirtilmekte ve yasağın çiğnenmesi haline uygulanacak cezalar sıralanmaktadır. Ardından ise yasak kılınmadan önce işlenen ihlallerin affedildiği ancak tekrardan aynı fiilin işlenmesi halinde bunun cezayı gerektireceği ifade edilmektedir.

قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ

“İnkâr edenlere söyle, eğer yaptıklarına son verirlerse geçmiş günahları bağışlanacaktır. Yaptıklarına devam ederlerse, daha öncekilere geçmişte ne yapıldığı bellidir.”⁷

Selef kelimesi burada geçmiş günahlar yerine kullanılmıştır. Buna göre ayette gayri Müslimlere iman etmeleri ve Müslümanlara yaptıkları kötü muameleye son vermeleri istenmekte, şayet iman edip bu kötü gidişatlarına son verirlerse daha önce işlemiş oldukları günahlarının affedileceği belirtilmektedir. Aksi durumda ise geçmiş ümmetler örnek verilerek onların başlarına gelenin kendilerinin de başlarına geleceği belirtilmektedir.

هَٰذَا لِكَيْ تَبْلُغُوا كُلَّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ مَوْلِيَهُمْ الْحَقَّ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ □

“İşte o gün her şahıs, dünyada yaptığığın karşılığını görecektir, gerçek mevlâları olan Allah’ın huzuruna götürülecekler ve uydurup yakıştırdıkları putlar da onları yüzüstü bırakıp kaybolacaklardır.”⁸

Selef kelimesi burada kişinin geçmişte yaptığı ameller için kullanılmıştır. Buna göre ayette, insanların geçmişte yapmış oldukları amellerin Allah’a sunulacağı ve dünyada iken putlara tanrılık atfedenlerin hayal kırıklığına uğrayacakları, dünyada güvenip dayandıkları putlarının onları yüzüstü bırakıp ortadan kaybolacakları ifade edilmektedir.

فَجَعَلْنَاهُمْ سُلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ

“Onları, arkadan gelecek diğerlerinin geçmişi ve ibretlik örneği kıldık.”⁹

⁶ el-Maide 5/95.

⁷ el-Enfâl 8/38.

⁸ Yûnus 10/30.

Selef kelimesi burada geçmiş anlamında kullanılmıştır. Buna göre ayette Firavun ve kavminin Allah’a karşı olan isyan, inkâr ve şirk halinin onları helake sürüklediği ve sonuçta toplu bir kıyım uğratıldıkları belirtilmiş,¹⁰ bunun da onlardan sonra gelecek olanlara bir ibret olduğu ifade edilmiştir.

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ

“Onlara ‘Geçmiş günlerde yaptıklarınıza karşılık olarak âfiyetle yiye için’ denir.”¹¹

Burada selef kelimesi Yunus suresi 30. ayetteki gibi geçmişte yapılan ameller yerine kullanılmıştır. Ayetin belirttiğine göre insanların amelleri tartılıp her bir kimse layık olduğu yere intikal ettirildiğinde orada cennet ehline, dünyada yapmış oldukları güzel ve hayırlı işlere karşılık ve Razi’nin Kelbi’den naklettiğine göre dünyada oruç ibadetleri sebebiyle açlık ve susuzluğa katlanan oruç ehline özel olmak üzere “...âfiyetle yiye için” denilecektir.¹² Dolayısıyla ayetteki selef kelimesi kişinin dünyada yapmış olduğu iyi ve güzel tüm işleri ifade etmektedir.

2.3. Selefliliğin Kökeni ve Tasnifi

Seleflilik Ehl-i Sünnet kelimcileri tarafından dile getirilen ve Hz. Muhammed’den sonra gelen sahabe, tabiin ve tebeu’t-tâbiîn nesillerini ve kendilerini onlara nispet eden ve onların yolundan gittiğini iddia eden kişilere verilen isimdir. İlk üç nesle, İslam’ın doğuş ve gelişimine şahitlik etmelerinden dolayı Selef-î Sâlihîn yakıştırması yapılmıştır. Hz. Muhammed’in 632 yılındaki vefatı ile beraber Müslümanlar kendilerine yönetici olarak Hz. Ebubekir’i tayin etmiş ve iki yıl kadar süren halifeliği döneminde irtidat (İslam dinini terk etmektir.) hareketleri ve yalancı peygamber hadiseleri dışında herhangi bir olumsuz durum yaşanmamıştır. Hz. Ebubekir vefat edene kadar görevine devam etmiş, bu süre zarfında cihat hareketleri hız kesmeden devam ederek İslam devletinin sınırları geniş coğrafyalara yayılmıştır. Ayrıca Zeyd b. Sabit radiyallâhu anh (r.a.) başkanlığında bir heyeti görevlendirerek, muhtelif eşyalar üzerine yazılmış Kur’an-ı Kerim’i tek bir mushafta toplayarak belki de daha sonraları ortaya çıkma ihtimali bulunan pek çok karışıklığın da önüne geçmiştir. O, ölmeyen önce ise kendisinden sonra halife olarak Hz. Ömer’i işaret etmiştir. Hz. Ömer’in on yıl kadar süren halifeliği döneminde cihat hareketleri canlılık

⁹ ez-Zuhruf 43/56.

¹⁰ Ebû Mansûr Mâtürîdî, *Te’vilâtü’l-Kur’ân* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019), 13/281.

¹¹ el-Hâkka 69/24.

¹² Fahreddin er-Râzî, *et-Tefsîrû’l-kebîr* (Cağalolu-İstanbul: Huzur Yayın Dağıtım Pazarlama Tc.Ltd. Şti, 2002), 22/102.

kazanmış, zamanın büyük devletleri fethedilerek orada yaşayan ancak Arap olmayan pek çok millet İslamiyet'le tanışmıştır. Ancak trajik bir şekilde Muğire b. Şu'be'nin (r.a.) kölesi tarafından hançerlenmiş ve aldığı bu yaralar sebebi ile şehit olmuştur. Yaralı olduğu sırada altı kişilik bir heyeti yeni halifeyi seçmek üzere görevlendirmiş ve yapılan toplantı ve istişareler neticesinde Hz. Osman İslam devletinin yeni halifesi olarak seçilmiştir. Hz. Osman'ın halifelik süreci on iki yıl kadar sürmüştür. Bunun ilk altı senesi içerisinde Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer dönemlerinden devralındığı gibi cihat hareketleri devam etmiş, dönemin Roma devletine karşı ciddi başarılar elde edilmiş, İslam devletinin sınırları Anadolu'nun Güneydoğusu, Horasan ve Afrika'nın büyük bir bölümüne kadar genişlemiştir. Ayrıca o, Hz. Ebubekir zamanında yazılan mushafı çoğaltarak İslam devletinin genişleyen sınırları içerisinde yer alan önemli şehirlere birer nüsha göndermiştir. Ancak ikinci altı yıllık dönemi, içerisinde iç karışıklıkların ve ihtilafların yaşandığı, İslam dünyasında bir daha telafisi olmayacak derecede büyük yaralar meydana getiren olayların ilk fitilinin ateşlendiği dönem olmuştur. Şöyle ki bazı Kur'an mushaflarını yakması, Hz. Muhammed'in(sav) yüzüğünü kaybetmesi ve devlet işlerinde akrabalarına imtiyaz tanıdığı ile ilgili çıkan bazı söylentiler ona karşı bir muhalefetin oluşmasına sebep olmuş, ülkenin çeşitli yerlerinden kalkıp Medine'ye gelen ve onun görevi bırakmasını isteyen bir grup muhalif, birkaç gün süren görüşmelerin sonunda evine girerek Hz. Osman'ı şehit etmişlerdir. Yaşanan bu elim hadiseden dolayı o sıralar Şam bölgesi valisi ve Hz. Osman'ın akrabası olan Muaviye b. Ebû Süfyân (r.a.) katillerin bulunmasını istemiş, devletin başına henüz geçmiş olan ve olayın aydınlatılmasını bekleyen Hz. Ali buna beklenilmesi gerektiği cevabını vermiştir. Ancak aldığı cevaptan tatmin olmayan ve Hz. Osman'ın şehit edilmesinden Hz. Ali ve taraftarlarını sorumlu tutan Muaviye b. Ebû Süfyân (r.a), olay aydınlanana kadar Hz. Ali'ye biat etmeyeceğini bildirmiştir. Bu tepkiyi kendisine ve halifelik makamına karşı bir isyan olarak gören Hz. Ali isyancılara biat ettirmek, barış ve düzeni yeniden tesis etmek için savaş hazırlığına başlamıştır. Bu esnada hac vazifesi için Mekke'de bulunan Hz. Muhammed'in eşi Hz. Âişe kendince ağır davranıldığını düşündüğü için Hz. Osman'ın katillerinin bulunup cezalarının vermek ve olayları yatıştırarak sükûneti sağlamak amacıyla Zübeyr b. Avvâm (r.a) ve Talha b. Ubeydullah'ı (r.a) da yanına alarak Hz. Osman'ın taraftarlarının çokça olduğu Basra'ya doğru bir orduyla hareket etmiştir. Bu haberi alan halife, kendisine karşı hazırlanmış olan bu orduyu durdurmaya çalışmışsa da başarılı olamamıştır. Günlerce süren barış görüşmelerinde savaşın önüne geçilecek gibi olmuşsa da iki ordu içerisinde yer alan ve Münafıklardan olduğu tahmin edilen birtakım kimselerin de tahrik edici davranışları sebebiyle

savaş cereyan etmiştir. Savaşın, Hz. Âişe'nin devesinin etrafında yaşanmasından dolayı bu savaşa Cemel Savaşı veya Cemel Olayı ismi verilmiştir. Meydana gelen bu savaşta, içerisinde Hz. Âişe'nin safında yer alarak savaşa katılan, aynı zamanda Aşere-i Mübeşşere'den sayılan ve İslam tarihinde önemli yerleri olan Talha b Ubeydullah ve Zübeyr b. Avvâm gibi şahsiyetlerin de yer aldığı, her iki taraftan binlerce Müslüman ölmüştür. Savaştan galibiyetle ayrılan Hz. Ali yarım kalan işini tamamlamak ve Şam'da kendisine karşı cephe almış olan Muaviye'ye biat ettirmek amacıyla tekrardan savaş hazırlıklarına başlamıştır. Kûfe'den beraberinde bir orduyla hareket ederek bugün Suriye toprakları içerisinde yer alan Sıffın bölgesine gelen ve kan dökmeden bu olayı çözmek isteyen halife, barış görüşmelerinde bulunması için bir elçi görevlendirmiştir. Hz. Ali ve Muaviye taraftarları arasında birkaç gün süren sulh görüşmeleri sonuçsuz kalmış ve nihayetinde binlerce Müslüman'ın ölümüyle sonuçlanan Sıffın savaşı meydana gelmiştir. Savaşın Hz. Ali ve taraftarları lehine seyrettiği sırada yenileceğini düşünen karşı taraf, ordu komutanlarından Amr b. As'ın emriyle mızraklarının uçlarına mushaf yapraklarını takmış, savaşın durdurularak aralarında Kur'an'ın hakem olmasını talep etmişlerdir. Bunu bir savaş taktiği olarak gören ve karşı tarafın yenileceğini anlayan Hz. Ali savaşa devam emri vermiştir. Ancak kendi ordusu içerisinde bir grup, savaşı sonlandırmak ve kardeşkanının dökülmesini engellemek için baskı yapmış ve nihayetinde savaşa ara verilmiştir. Ardından barış görüşmeleri yapmak ve meseleyi çözüme kavuşturmak için Hz. Ali adına Ebû Mûsâ el-Eş'arî (r.a.) Hz. Muâviye için ise Amr b. As hakem olarak görevlendirilmişlerdir. İki grup arasında yapılan görüşmeler neticesinde ikisinin de azledilmesi kararlaştırılmıştı. Ancak Ebû Mûsâ el-Eş'arî'nin, Hz. Ali'nin azledildiğini açıklamasının ardından kürsüye çıkan Amr b. el-Âs (r.a) aksine Muâviye b. Ebî Süfyân (r.a.) yeni halife seçildiğini açıklamıştır. Bu esnada Hz. Ali'nin taraftarlarından olan ve ona savaşı durdurması için baskı yapmış kişiler bu sefer de hakem tayin etmesi sebebiyle onu tekfir (dinden çıktığını iddia etmek) etmiş ve ordudan ayrılarak Harûrâ denen yere çekilmişlerdir. İsyanı bastırmak için ordusuyla buraya gelen Hz. Ali, daha sonraları kendisine Hariciler denilecek olan bu grubu kılıçtan geçirmiştir.

İslam tarihinin henüz ilk asrında yaşanan bu olaylar Müslümanlar nezdinde düşünsel ve duygusal bazı kırılmalara sebep olmuştur. Bununla beraber itikadî ve fıkhi birtakım tartışmaların yaşanmasını da beraberinde getirmiştir. Hz. Osman'ın şehit edilmesinde parmağı olanların durumu, Cemel ve Sıffın savaşlarına katılan, bu savaşlarda ölen veya öldürenlerin durumları tartışılan meselelerin başında gelmektedir. Bu tartışmalar büyük günah işleyenin dinden çıkıp çıkmayacağı ve dinde Allah'tan başka hakem tayin edenin bir sorumluluğu olup olmayacağı sorularını tartışmaya açmıştır.

Yaşanan bu tartışmaların taraftarlarından olan ve Hz. Ali'den ayrılarak “*Hüküm sadece Allah’a aittir.*”¹³ diyerek onu tekfir eden Hariciler, büyük günah işleyenin dinden çıktığını ve tövbe edip dine dönmemesi halinde ebedi olarak cehennemi hak edeceğini savunmuşlardır.

İslam devletinin sınırlarının genişlemesi, yeni milletlerin Müslüman olmasına kapı aralamış, farklı ırklardan ve kültürlerden insanlar İslam toplumunun birer parçası haline gelmişlerdir. İslam’la henüz tanışmış olan bu insanlar İslamiyet’ten önce sahip oldukları bazı inanç ve geleneklerini tamamen bırakamamış, bunları kendileri ile beraber İslam toplumunun içerisine taşımışlardır. Aynı zamanda fetihlerle beraber İslam toplumuna dahil olmuş ancak daha önce sahip olduğu dinlerini terk etmemiş insanlar İslam’a yönelik tenkitlerde bulunmuşlardır. Bu tenkitlere cevap vererek İslam’ı savunma yoluna giden bir grup klasik İslam anlayışından ziyade felsefe ve mantık ilminin argümanlarını da kullanmıştır. Daha sonraları Mutezile olarak anılacak olan bu grup, kendisi gibi düşünmeyen bazı kesimleri devletin gücünü de kullanarak cezalandırma yoluna gitmiştir. Kur’an’ın mahluk olduğu tezini savunan Mutezile, kendisi gibi düşünmeyen ve Ehl-i Hadis olarak tanımlanan kesime devlet eliyle türlü baskı ve işkenceler uygulamıştır.

Hz. Ali’nin vefatı ile beraber oğlu Hz. Hasan yeni halife olmuş ancak altı aylık kısa bir süreden sonra daha fazla kan dökülmesini engellemek adına tek taraflı olarak halifelik makamını Muaviye b Ebî Süfyân’a (r.a) bırakmıştır. Bundan sonraki dönem İslam tarihinde raşid halifelerden sonra ailelerin hakimiyet kurduğu melikler ve sultanlar dönemi olarak anılmaktadır. Hz. Hasan’ın çekilmesiyle beraber devlet Emevî hanedanının eline geçmiştir.

Bu karışıklıkların yaşandığı bir dönemde Cemel ve Sıffin savaşlarına katılanlarla ilgili yorum yapmaktan sakınan, ne Hariciler gibi büyük günah sebebiyle tekfir yoluna giden ne de İslam’ı savunmak gayesi ile Mu’tezile’nin yaptığı gibi İslami olmayan yöntemlere başvuran, genelde kucaklayıcı bir dil kullanan, dini hayatlarında züht ve takvaya önem veren ve sahabe, tabiin ve tebeu’t-tâbiîn nesillerinin izledikleri yolu takip etmeye gayret eden kimselere Selefler denmiştir. Bu kimselere Ehli Hadis, Eseriyye, Sıfâtiyye ve İsbâtiyye gibi isimler verilmiştir.¹⁴ Ancak Seleflik, bir mezhep olmaktan ziyade sahabe, tabiin ve tebeu’t-tâbiîn hayat tarzlarına uygun biçimde yaşama gayreti olarak tanımlanabilir.

Seleflik, Selef-î Salihin’in İslam’ı anlama ve yaşama biçimini benimseyen, ilk üç nesilden gelen nakillere sıkı sıkıya bağlı olan, bu nesillerin dışında bir referans kabul etmeyen

¹³ Yûsuf 12/40.

¹⁴ Vecihi Sönmez, “Selef Düşüncesinin Tarihi Arkapları Ve Seleflik”, *Araştıran Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi* 9-10 (2010), 176.

kimselere verilen isimdir. Onlar Mu'tezile, Şia, Cehmiyye ve Kaderiyye inancını benimsememiş sahabe, tabiin ve tebeu't-tâbiîn'in inanç ve yaşam biçimlerini referans alan, bidat olarak tanımladıkları, Cehmiye, Mutezile ve Kaderiyye 'den gelen her türlü görüş ve düşünceyi kökten reddeden hadis ehli ve fakih kimselerin benimsediği düşünce tarzıdır.¹⁵ Tabiri caizse onların inancı, her türlü iç ve dış müdahaleden soyutlanmış, ilk asırdaki gibi temiz, saf, duru bir İslam anlayışıdır. Dolayısıyla onları herhangi bir mezhebin ukdesinde görmek veya bir mezhebin mensuplarını bizzat selef olarak tanımlamak diğer mezhepler için, bir önceki cümlede tanımını yaptığımız saf ve duru İslam anlayışından onları dışlamak anlamına gelecektir.

Selefiligi üç döneme ayırmak mümkündür.

2.4. Mütেকaddimûn Dönemi Selefiligi

Bu dönem, Hz. Muhammed'i görmüş, onun sohbetinde bulunmuş olan sahabe, sahabenin ardından gelen ve peygamberi görenleri gören tabiin ve tabiinin ardından gelen tebeu't-tâbiîn dönemlerini içine almaktadır. Bu üç nesle özel olarak Selef-î Sâlihîn yakıştırması da yapılmıştır. Bu nesilleri özel kılan şey, onların sadece saydığımız çağlarda doğmuş olmaları değil aynı zamanda İslam'ın teşekkülüne bizzat şahitlik ederek İslam'ın en zor ve meşakkatli süreçlerinde malları, canları ve evlatlarıyla imtihan olunmaları; savaş ve açlık gibi pek çok badireden geçmiş olmalarıdır.

Selefilğin hicri üçüncü asırdan itibaren başladığını düşündüğümüzde ve Selefilige kaynak olarak da sahabe ve tabiin nesillerini kabul ettiğimizde ilk Selefilerin tebeu't-tâbiîn döneminde ortaya çıkmaya başladığını söylemek mümkündür. Böylelikle mezhep imamlarını da seleften saymak yerinde olacaktır. Ebû Hanîfe (ö. 150/767) bir kenara bırakıldığında, onun dışındaki müçtehit imamların selef inancını temsil ettiğini söylenebilir. Fakat rey ehliyle bağlantılı olmaları ve kendisinden sonra gelenler içinden bazı kelimcilerin çıkmış olması onların seleften sayılmalarına engel olmuştur. Buna mukabil, Mu'tezile 'ye karşı olan duruşu ile Mihne Olaylarında¹⁶ büyük sıkıntılara maruz kalan Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855) ehl-i hadis/selef ekolünün öncüsü olmuştur.¹⁷ Onun selef ekolünün öncüsü sayılmasının tek sebebi

¹⁵ Sönmez, "Selef Düşüncesinin Tarihi Arkaplanı Ve Selefilik", 175.

¹⁶ İslam tarihinde Abbasiler zamanında Kuran'ın mahluk olup olmadığı üzerine tartışmaların yapıldığı döneme "Mihne Dönemi" denir. Bu dönemde hükümeti de yanlarına almayı başaran Mutezile mensupları, inançlarına aykırı fikirler öne sürdüklerini iddia ettikleri Ehli Hadis'e devlet eliyle türlü baskı ve işkence uygulama yoluna gitmişlerdir. (Detaylar için bkz. TDV İslam Ansiklopedisi, Mihne).

¹⁷ M. Sait Özervarlı, "Selefiyye", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 28 Nisan 2024).

şüphesiz ki sadece Mihne Dönemi'nde uğramış olduğu sıkıntılar değildir. Aynı zamanda, onun fetva verirken kişisel görüş anlamına gelen re'yyeden mümkün merteye uzak durması,¹⁸ esas kaynak olarak Kur'an, sünnet ve sahabe kavli ile yetinmesi ve özellikle de Medine ahalisinden gelen haberlere göstermiş olduğu teveccüh onu selef ekolünün öncüsü kılmıştır.

Mütekaddimûn dönemi Seleflerine “*Eski Selefler*” denmiştir. İcmal devri de denilen bu ilk dönem sahabe, tabiin ve tebeu't-tâbiîn'in yolunu benimseyen, bid'at sayılan Cehmiye, Kaderiye ve Mu'tezile'nin yorumlarını toptan reddeden anlayışın adıdır. Bu Selefliği de kendi içinde iki döneme ayırmak mümkündür. Bunlardan ilki henüz itikadî mezheplerin ortaya çıkmadığı dönemdir. Bu dönemde Seleflik kavramı, ehli sünnetin tamamı için kullanılmış ve bu döneme birinci icmal devri denilmiştir. İkinci icmal devri ise Maturidilik ve Eş'arîlik mezheplerinin teşekkül etmesinden sonra onlardan ayrılan Sünnilerle başlamaktadır.¹⁹

2.5. Müteahhirûn Dönemi

Tafsil Dönemi diye de adlandırılan bu dönem İbn Teymiyye ile başlayarak öğrencisi İbn Kayyım el Cevziyye ile devam eden dönemdir. İbn Teymiyye Ahmed b. Hanbel'den çok sonraları doğmuş olmasına rağmen onun çizgisini sıkı sıkıya sürdürmüş, bugünkü Vehhâbîliğin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.²⁰ Bu dönemin içerisinde başta fikir öncüsü olarak sayılabilecek İbn Teymiyye (ö. 728/1328) olmak üzere İbn Kayyım el-Cevziyye, (ö. 751/1350) Muhammed b. Abdülvehhâb, (ö. 1206/1792) Muhammed Abduh, (ö. 1323/1905) Reşid Rıza, (ö. 1354/1935) Seyyid Kutub, (ö.1386/1966) Hasan el-Bennâ, (ö. 1368/1949) Mevdûdî (ö. 1399/1979) ve Muhammed İkbal (ö. 1357/1938) gibi alimler zikredilebilir ancak çalışmamızın amacı ve kapsamı düşünüldüğünde biz bunlardan birkaçı ile yetineceğiz.

2.5.1. Takıyyüddîn İbn Teymiyye (ö. 728/1328)

Şehrin ileri gelen ailelerinden Teymiyye ailesine mensup olan İbn Teymiyye, hicri 661'de Harran'da doğmuştur. Bölgede artan Moğol tehlikesinden korunmak amacıyla henüz küçük yaşta ailesiyle beraber Dimaşk'a göç etmiştir. Eğitim hayatına Dimaşk'ta babasının müderrislik yaptığı Sukkeriyye medresesinde başlayan İbn Teymiyye, Mecdüddin

¹⁸ Ferhat Koca, “Hanbelî Mezhebi”, *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 03 Mayıs 2024).

¹⁹ Sönmez, “Selefler Düşüncesinin Tarihi Arka planı Ve Seleflik”, 175.

²⁰ Sönmez, “Selefler Düşüncesinin Tarihi Arka planı Ve Seleflik”, 176.

İbn Asâkir, İbn Ebü'l-Yüsr et-Tenûhî, Kâsım el-İrbilî, Ebü'l-Ferec İbn Kudâme el-Makdisî, Şemseddin İbn Atâ, Zeynüddin İbnü'l-Müneccâ, İbn Abdüddâim, Zeyneb bint Mekkî gibi dönemin önemli hocalarından dersler almıştır. Dinde bidatlere karşı sert bir duruş sergilemesi ile bilinen müellif, dönemin tasavvuf erbabı ve Şâfiî -Eş'arî alimler ile münazaralara girişmiş, birtakım siyasi sıkıntılar yaşamıştır. Bu dönemde yaşanan Moğol saldırılarına karşı fiili mücadele içerisine girmiş, Moğollar ve Franklar'a yardım ettiği öne sürülen ve dine aykırı görüşler ortaya koyan Şiilere karşı düzenlenen sefere iştirak etmiştir.²¹

İbn Teymiyye, Ahmed b. Hanbel'den sonra Selefi geleneğin en önemli şahıslarından sayılır. Gerek yaşantısı gerekse ortaya koyduğu eserler onu bu konuma yükseltmiştir. O, bugünkü Selefilik'in ısrarla karşı çıktığı kabir ziyareti, kabirde namaz ve tevessül gibi konularda sert bir duruş sergileyerek tabiri caizse kendisinden sonra gelenler için rol model olmuştur.

2.5.2. İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350)

İbn Kayyim el- Cevziyye, 7 Safer 691 (29 Ocak 1292) yılında bugün Suriye sahasında yer alan, muhtemelen o zamanlar Memlûk idaresi altında bulunan ve o günkü adıyla Dımaşk denilen coğrafyada dünyaya geldi. Babası, bölgede faaliyet gösteren Cevziyye Medrese'sinde kayyim olarak çalıştığı için kendisi de babasına nispetle kayyımın oğlu anlamına gelen "İbn kayyim" diye isimlendirilmiştir.²²

Temel eğitimini babası ve aynı zamanda hocası olan Ebu Bekir'den alan İbn Kayyim, daha sonra bölgede yaşayan çeşitli alimlerden Arap Dili ve Edebiyatı, Kelam ve fikir hayatında önemli bir yere sahip olacak hocası İbn Teymiyye' den fıkıh dersleri almıştır.

Cevziyye Medrese'sinde bir süre imamlik yaptıktan sonra İbn Halikan tarafından yaptırılan camide hatip olarak çalışmış ve ardından ömrünün sonuna kadar Sadriyye Medrese'sinde hoca olarak dersler vermiştir.

Hocası ile beraberliği ve hocasının dönemin yöneticileriyle arasının pek de iyi olmaması onu da olumsuz yönde etkilemiş, Memlûk idaresi tarafından hocası ile beraber 726 (1326) yılında hapsedilmiştir. İbn Teymiyye hapiste vefat ettikten sonra serbest bırakılmıştır. Hocasının vefatından sonra da çizgisini devam ettiren İbn Kayyim 751 (1350) yılında vefat etmiş ve Şam'da annesinin yanına defnedilmiştir.²³

²¹ Detaylar için bkz. Ferhat Koca, "Takıyyüddin İbn Teymiyye", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 24 Mayıs 2024).

²² H. Yunus Apaydın, "İbn Kayyim el-Cevziyye", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 13 Aralık 2024).

²³ Apaydın, "İbn Kayyim el-Cevziyye".

İbn Kayyim ismi her daim kader ortaklığı yaptığı ve aynı zamanda fıkhıta hocası olan İbn Teymiyye ile anılır olmuştur. O, hocasından sadece fıkhi anlamada etkilenmemiş, aynı zamanda Yeni Hanbelîlik - Vehhâbîlik- Yeni Selefilik olarak da adlandırılabilir bir tecdid hareketinin öncü isimlerinden biri olmuştur. Onun ünü her ne kadar hocası İbn Teymiyye ile yayılmışsa da aynı şeyi İbn Teymiyye için söylemek de mümkündür. Şöyle ki o, yazdığı pek çok eserinde hocasından övgüyle bahsetmekte, kitaplarında kendisine atıflar yapmakta ve hatta onu Ahmed bin Hanbel gibi büyük alimler arasında addetmektedir. Ayrıca hocasından nakledilen görüşlere sıkı sıkıya bağlı kalmakta ve bu konuda savunmacı bir tavır geliştirerek hocasına karşı yapılan eleştirilere göğüs germektedir.²⁴

2.5.3 Muhammed b. Abdülvehhâb (ö. 1206/1792)

Bugün Vehhâbîlik olarak adlandırılan dini hareketin isim kaynağı olan Muhammed b. Abdülvehhâb, 1115 (1703) yılında bugün Suudi Arabistan toprakları içerisinde yer alan ve o zamanlar Osmanlı Devleti'nin hakimiyet sahası içerisinde olan Necid Bölgesi'nin Uyeyne kasabasında dünyaya geldi. Bölgenin tanınmış alimlerinden olan babası Abdülvehhâb b. Süleyman'dan temel eğitimini aldıktan sonra yine aynı bölgede yaşayan farklı alimlerden fıkıh, belagat ve siyer gibi ilimleri tahsil etti.²⁵

Muhammed b. Abdülvehhâb daha sonra Uyeyne'den ayrılarak bugün Irak sınırları içerisinde kalan ve döneminin önemli ilim ve kültür merkezleri arasında yer alan Basra'ya geldi. Burada, halkın yaşam biçimini sorgulamaya ve karşıt görüşler ortaya atmaya başlaması onun için Basra macerasının sona ermesi demekti. Uzun bir süre kaldığı Basra'da halkın türbe ve mezarlık ziyaretlerinde sergilediği davranışlardan ciddi anlamda rahatsız olan Abdülvehhâb bunu dile getirince halk tarafından istenmeyen adam ilan edildi ve hocası Muhammed el-Mecmû ile birlikte burayı terk etmek zorunda kaldı. Daha sonra tekrardan Necid bölgesine ve babasının yeni taşındığı Hureymila kasabasına dönerek onun ders halkasına dahil oldu. İbn Abdülvehhâb, burada Selefi düşüncenin öncüleri arasında gösterilen Ahmed İbn Teymiyye ve İbn Kayyim el-Cevziyye'nin eserleriyle ilgilendi. Bu süreç onun da tıpkı İbn Teymiyye ve İbn Kayyim gibi Selefi düşüncenin koyu bir müdafii olmasının yolunu açtı.²⁶

²⁴ Apaydın, "İbn Kayyim el-Cevziyye".

²⁵ Michael Cook, "Muhammed b. Abdülvehhâb", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 13 Ekim 2025).

²⁶ Mustafa Öz, "Muhammed b. Abdülvehhâb", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 13 Ekim 2025).

İbn Abdülvehhâb'tan, babasının vefatının ardından onun yerine geçerek ilmi çalışmalar yürütmesi beklenirken o bununla yetinmedi. Yaşadığı Hureymila'da kendi fikirleri çerçevesinde ıslah hareketlerine başlayan İbn Abdülvehhâb burada tutunamadı ve tekrardan doğup büyüdüğü Uyeyne'ye geldi. Burada daha önceden münasebeti bulunan ve oranın lideri konumunda olan Emîr Osman b. Muammer'den güzel bir karşılama gören İbn Abdülvehhâb, kafasında tasarladığı ıslah hareketlerine siyasi bir destek kazanmış oldu. Ancak burada da aşırı fikirleri ve uygulamaları halkın tepkisiyle karşılanıp en sonunda iş Müseylimetülkezzâb ile savaşırken şehit düşen sahâbelerin mezarlarını yıktırmayla sonuçlanınca bölgenin ileri gelenlerinin baskısına dayanamayıp Uyeyne'yi terk etti.²⁷

Onun hayatının dönüm noktası, sığınmak zorunda kaldığı Dir'i'de Suud ailesiyle tanışmak olmuştur. Ailenin maddi manevi desteğini kazanan İbn Abdülvehhâb kazan-kazan ilişkisi içerisinde kendi fikirlerini yarımada yayma imkânı bulmuş, aynı zamanda temel geçim kaynakları bölgede yağma ve gasp olan aile için, müşrik ve kafir olarak gördükleri insanlara karşı zor kullanma ve mallarına el koymanın dini zemini hazırlanmış oluyordu. Osmanlı tarafından bir isyan hareketi olarak da görülen bu hareket alınan bütün tedbirlere rağmen yarımada yayılmış ve bugün Vehhâbilik olarak isimlendirdiğimiz dini görüşün ve bugünkü Suûd rejiminin fikri temelini oluşturmuştur.

2.6. Selefilik Sınıflandırılması

Selefilik inancı dediğimizde bugün için pek çok grubun bu şemsiye kavram içerisine dahil edildiğini görmekteyiz. Ancak kafadaki kavram kargaşasını gidermek için bir tasnife gitmek gerekli görülmektedir. Şöyle ki Selefilik kavramı önceki sayfalarda da geçtiği üzere başlangıçta ilk dönem için kullanılmıştır. İlk dönemden kastımız ise henüz Ehli Sünnet ve-l Cemaat kavramının kullanılmadığı, Eş'arîlik ve Maturidilik gibi itikadî mezheplerinin meydana gelmediği İslam'ın ilk iki asrıdır. Bu asrın Hz. Muhammed'in ve kendisinden sonra devleti yöneten dört halifenin ve onlardan sonra gelen tabiin ve tebeu't-tâbiîn neslinin yaşadığı altın çağı ifade ediyor olması ile Müslümanların çoğunluğunda hüsnü kabul görmüş olması, daha sonra gelen ve İslam'ı anlama ve yaşama gayreti içinde olan müteahhir Müslümanlar için bir örnek zaman dilimi olmuştur. Dolayısıyla, sonraki yüzyıllarda fikirsel bir donukluk ve kimlik bunalımı içerisine giren Müslümanlar bu sorunu aşmak için bir arayışa girmişlerdir. Yaşadıkları sorunlara çarenin ise İslam'ın özüne yani ilk indirildiği hali ile sahabe, tâbiîn ve onlardan sonra gelen tebeu't-tâbiîn'in kabul edip yaşadıkları İslam'a dönmekle bulunacağı

²⁷ Cook, "Muhammed b. Abdülvehhâb".

fikrine ulaşmışlardır. Bugün kendisini İslam şemsiyesi altında kabul eden tüm fırkalar kendisini bir şekilde İslam'ın ilk çağları ile bağdaştırma gayreti içerisinde olmuşlardır. Ancak genel bir sınıflandırmaya gidecek olursak İslam'ın ilk çağlarına Selef-î Sâlihîn, Muhammed b. Abdülvehhâb ile ortaya çıkan ve günümüze dek varlığını sürdüren Suudi Arabistan merkezli harekete Vehhâbîlik, Mısır'da ve Pakistan'da sömürge düzenlerine ve Batı uygarlıklarına karşı bir ayaklanma ve yeniden dirilişi ifade eden harekete ise Neo Seleflik yakıştırması yapılabilir. Bizim, çalışmamız kapsamında ele alacağımız Seleflik ise 18 yy.'da Suudi Arabistan'da ortaya çıkmış olan ve bugün farklı şekillerde küresel ölçekte ve Türkiye coğrafyasında yansımaları bulunan Vehhâbî- Selefî anlayış olacaktır.

3. TÜRKİYE SELEFİLİĞİ

Anadolu topraklarının Vehhâbî- Selefi anlayış ile tanışması yeni değildir. 18. yy.'da bugün Suudi Arabistan topraklarında yer alan ancak o gün için Osmanlı devletine bağlı bir emirlik olan Hicaz emirliği içerisinde Muhammed b Abdülvehhâb önderliğinde bir Selefi ayaklanması yaşanmıştır. Görüşlerinde genel olarak Ahmed b. Hanbel ve Takıyyüddîn b. Teymiyye'yi örnek alan İbn Abdülvehhâb, kendi görüşlerine destek arayışı içerisinde girmiştir. Çeşitli seferleri ve görüşmeler neticesinde aradığı desteği Suûd ailesinde bulmuştur.

Onun fikri anlamda Osmanlı devletinin Sünni anlayışına muhalif görüş ve uygulamaları devlet içerisinde rahatsızlıklara sebep olmuştur. Suûd ailesinin de desteğini almış olması ve fikirlerini sahada uygulama imkânı bulması kendisine karşı yakalama emri çıkarılmasına sebep olmuştur. Bu gelişmeler Osmanlı devletini için yeni bir anlayışı ifade eden Selefi - Vehhâbî anlayışa karşı tedbirler almasıyla sonuçlanmıştır. Bu doğrultuda bölgede faaliyet gösteren Reşidi hanedanı desteklenmiş ancak neticede bu coğrafyada bir Vehhâbî- Selefi devletinin kurulmasına mâni olunamamıştır. Vehhâbî- Selefi düşünce her ne kadar Osmanlı dönemine kadar dayansa da etkili olduğunu söylemek güçtür. Osmanlı döneminde daha çok militer bir terör faaliyeti olarak görülen anlayış, Anadolu coğrafyasında fikri anlamda etkili olamamıştır.

Vehhâbî- Selefi anlayış Suudi Arabistan temelli içe kapanık ve lokal bir görüş iken 20 yy ortalarında ülkede petrolün bulunması ile kendi içerisinde değişikliğe uğramış, İhvan hareketi lağvedilmiş, kuruluşunun aksine dışarıya açılmaya başlamıştır. Türkiye'de ise Selefi -Vehhâbî anlayış, devletin kurulduğu 1923 tarihinden itibaren uzun bir süre etkili olamamıştır. Türkiye coğrafyasının Vehhâbî- Selefi anlayışla tanışması 1980'lerde başlamıştır. Bu konuda en belirgin görüş, aslen Irak Türkmenlerinden olan ve bugün Türkiye'de Abdullah Yolcu olarak bilinen Selefi alimin 1980'lerde Türkiye'ye yerleşmesi ve burada faaliyetlerine başlamasıdır.²⁸

3.1 Abdullah Yolcu: Hayatı, Fikirleri, Eserleri Ve İlmi Kimliği

Abdullah Yolcu, çağdaş İslami düşünce içerisinde özellikle Selefi gelenek çerçevesinde konumlanan ve Türkiye'deki Selefi yayıncılık hareketinin öncülerinden biri olarak tanınan önemli bir isimdir. 1958 yılında Irak'ın Kerkük şehrinde doğmuş, genç yaşlardan itibaren

²⁸ Bekir Altun, *Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Selefilik-Vehhabilik ve Türkiye'de Selefilik* (Üsküp: Yeni Balkan Yayınevi, 2022), 102.

İslami ilimlere yönelmiş ve bu doğrultuda hem geleneksel medrese eğitimi almış hem de Selefi çizgideki tanınmış âlimlerden ilim tahsil etmiştir. Özellikle Suudi Arabistan'daki Abdullah bin Baz, Muhammed bin Salih el-Useymin ve Muhammed Nâsiruddin el-Elbânî gibi âlimlerden etkilenmiş; onların fikirlerini Türkçeye taşımış ve yaygınlaştırmaya çalışmıştır. Yolcu, Youtube üzerinde yayınlanan çeşitli vidolarında bu alimlere yakınlık duyduğunu, bunlardan ilim tahsil ettiğini ve muhabbet duyduğunu ifade etmektedir.

Abdullah Yolcu'nun eğitim hayatı, klasik medrese geleneğine dayanmakla birlikte, onu asıl öne çıkaran unsur Selefi âlimlerden aldığı derslerdir. Özellikle Suudi Arabistan'da bulunduğu yıllarda Abdullah bin Baz'dan akaid ve fıkıh dersleri almıştır. Bin Baz, Suudi Arabistan'da uzun süre fetva meclisinde bulunmuş, Vehhâbî akımın kurumsallaşmasında büyük rol oynamıştır.

Muhammed bin Salih el-Useymin'den tefsir ve fıkıh dersleri alan Yolcu, bu hocasının özellikle mantık ve kelâm karşıtı tutumunu benimsemiş, İslâmî düşüncenin sadece Kur'an ve sahih sünnet üzerinden şekillenmesi gerektiğini savunmuştur. Yine hadis ilmi açısından Elbânî'nin etkisi belirgindir. Elbânî'nin hadisleri tasnif etme ve zayıf rivayetlere karşı temkinli yaklaşımı, Abdullah Yolcu'nun eserlerine de yansımıştır.

Abdullah Yolcu'nun düşünsel çerçevesi Selefi metodolojiye sıkı sıkıya bağlıdır. O, diğer Selefi düşünceye paralel olarak Kur'an ve sünnetin lafzî anlamına öncelik veren, içtihadı kapalı bir yaklaşımı benimser. Akıl yürütme ya da kelâmî yorumları dinin tahrifine sebep olarak görür. Yolcu'ya göre sahabe neslinin anlayışı dışında geliştirilen her dini yorum bid'at kapsamına girmektedir. Selefi düşünce bu doğrultuda modern hayat ve bunun beraberinde getirdiği bazı yeniliklere karşı tavır alma yoluna gitmiştir.

Yolcu'nun bu tavrı, özellikle Türk modernleşmesi sonrası gelişen dinî yorumlara karşı net bir reddiye şeklindedir. Cumhuriyet döneminde Türkiye'de etkin olan geleneksel Ehl-i Sünnet anlayışına karşı, daha katı bir Selefi çizgi savunur. Bu yönüyle hem tasavvuf karşıtı duruşu hem de fıkıh mezhepçiliğini eleştiren tavrı dikkat çekmektedir. Onun mezhepçiliğe karşı olması mezhep sahibi olmadığı zebahına bizi götürmemelidir. Ona göre mezhep taassubu yapmak at gözlüğü ile bakmak iken mezhepsizlik ise bidat olmaktadır.²⁹ Ancak onun eleştirisi bunlarla sınırlı kalmayıp modern hayata teşmil olacak bir genişliğe ulaşmaktadır.

²⁹ Şeyh Abdulaziz ibn Baz kimdir ? / Şeyh Abdullah Yolcu, (Guraba Der, Youtube, 14.08.2015,13:00-07:00).

Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde Seleflerin modern hayata karşı duruşlarına değineceğimiz için bununla iktifa ediyoruz.

Onun fikir dünyasına hâkim olmak açısından ders aldığı veya etkilendiğini bizzat ifade ettiği hocalarına değinmekte fayda görmekteyiz. Onun ders aldığı hocaları sadece kendi fikir dünyasını şekillendirmekle kalmamış, son yüzyılın Selefi duruşunun şekillenmesinde gerek konuşmaları ve dersleri ve gerekse de yayınladıkları eserleriyle etkili olmuş şahsiyetlerdir.

3.1.1. Şeyh Abdullah bin Baz (1912–1999)

Suudi Arabistan'ın en önemli dinî otoritelerinden biri olan Abdullah bin Baz, uzun yıllar Riyad'da müftülük yapmış, ardından Krallığın resmî fetva kurulu olan El-Lecnetü'd-Dâime başkanlığı görevini yürütmüştür.³⁰ 1993'te Suudi Arabistan Büyük Müftüsü ilan edilmiştir. Bin Baz'ın en belirgin yönü, tevhid konusundaki katı çizgisi, bid'at karşıtlığı ve sahih olmayan rivayetlere karşı geliştirdiği tutumudur. Eserlerinde Hanbelî mezhebine dayansa da, çoğunlukla mezhepler üstü bir Selefi çizgi benimsemiş ve “sahihsünnet dışındaki her şeyden kaçının” prensibini savunmuştur.

Yolcu, İbn Baz ile ilgili Youtube üzerinde yayınlanan bir videosunda kendisini ilk defa İran-Irak savaşında asker olduğu esnada bir Suûd radyosundan dinlediğini ve çok etkilendiğini ifade etmektedir. Ayrıca Türkiye'ye geldikten sonra İbn Baz'a ait tüm eserleri buraya getirtip okuduğunu ve 1991 senesinde Riyad'da kendisiyle bizzat tanıştığını ve ölene kadar derslerine katıldığını dile getirmektedir. Ona göre İbn Baz, Suudi Arabistan'da Hanbeli mezhep taassubunu yıkan kişidir. Ayrıca kendisinin ilk hocası olduğunu söylemekte, ilmini, itikadını, fikhını, ahlakını ve metodunu da ondan aldığını dile getirmekte hatta kendisinden övgü ile bahsetmekte ve evliya olduğunu ifade etmektedir.³¹

Eserlerinden bazıları: *Majmû' Fatâwâ ibn Bâz, Ad-Da'wah ilallâh, Hukm-u Tariki's-Salât*

³⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Ibn_Baz .(Erişim 13.10.2025).

³¹ Şeyh Abdulaziz ibn Baz kimdir ? / Şeyh Abdullah Yolcu, (Guraba Der, Youtube, 14.08.2015,00:00-34:00).

3.1.2. Şeyh Muhammed bin Salih el-Useymin (1925–2001)

Modern dönemin en etkili Selefi fakihlerinden biridir. En-Necd bölgesinde doğmuş ve ilk derslerini Abdulaziz bin Baz'ın öğrencilerinden almıştır. Özellikle usûl-i fıkıh, tefsir, akaid ve kelâm eleştirisi alanlarında eserler vermiştir. Akla ve felsefeye mesafeli yaklaşımı ile tanınan el-Useymin, modern fikhî problemlerde bile sahabe dönemini örnek alan bir yöntem benimsemiştir.

Yolcu da Youtube üzerinden yayınlanan bir videosunda kendisinden çokça istifade ettiğini, fetvalarının bugün dahi yürürlükte olduğunu söylemekte ve kendisinin “rabbanî” bir alim olduğunu ve “Allah’ nuruyla” gördüğünü söyleyerek ona hayranlığını belirtmektedir. Ayrıca ondan uzun süre ders aldığını söylemektedir.³²

Başlıca eserleri arasında: *Şerh el-Akîdetü'l-Vâsıtiyye*, *Şerh Usûl-i'l-Îmân*, *Tefsîr el-Kur'ân el-Kerîm*

3.1.3. Şeyh Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî (1914–1999)

Hadis ilmi sahasında 20. yüzyılın en etkili reformistlerinden biri kabul edilir. Arnavut kökenli olan Elbânî, Şam'da başladığı hadis çalışmalarıyla tanınmış ve zayıf hadisleri tasnif etme, bid'atleri ayıklama gibi meselelerde radikal yaklaşımlar benimsemiştir. Sahihlik ölçüsünde Buhari ve Müslim'in metodunu takip etmiş, binlerce hadisi yeniden derecelendirmiştir.

Yolcu, kendisine hocasıyla ilgili sorulan bir soruya Youtube üzerinden cevap verip hocasından övgüyle bahsetmekte, onun son dönemin en büyük alimlerinden ve en büyük hadisçilerinden olduğunu hatta asrın müceddidlerinden olduğunu ve onun hadis ilmini tekrardan ihya eden bir müceddid olduğunu ifade eder. Onunla ilk tanışmasının 1978 yılında kitapları vesilesiyle olduğunu ve Türkiye'ye geldikten sonra kitaplarının tümünü okuduğun ve ona hayran kaldığını belirtmektedir. 1992 senesinde ise Ürdün'e giderek kendisiyle bizzat tanıştığını ve fikir alışverişinde bulunduğu, bu süre içerisinde kendisinden çokça istiaade ettiğini dile getirmektedir.³³

En önemli eserleri arasında: *“Silsilatü'l-Ahâdîsi's-Sahîha*, *Silsilatü'l-Ahâdîsi'd-Daîfa*, *Tahkîk-u Kitâb-u el-Îmân li İbn Teymiyye*”

³² Talebesinin dilinden İbn Useymin, (Guraba Der, Youtube, 25.11.2014,05:00-07:00).

³³ Talebesinin Dilinden Şeyh Elbani.wmv, (Guraba Der, Youtube, 07.03.2012,18:00-23:00).

1992 yılında İstanbul'da kurduğu Guraba Yayınları, Abdullah Yolcu'nun fikirlerini yayma noktasında en etkili araçlardan biri olmuştur. Arapça eserlerin Türkçeye çevrilmesi, Selefi düşüncenin Türk okuyucusuna ulaştırılması açısından kritik rol oynamıştır. Guraba, Selefi/Vehhâbî geleneğe mensup âlimlerin kitaplarını yaymakta ve özellikle iman, şirk, bid'at gibi temel konularda yoğunlaşmaktadır. Yolcu, tebliğ faaliyetlerinde basın yayının önemli bir rol oynadığını düşünmesi sebebiyle Türkiye'de bir yayınevi açmanın gerekli olduğunu ifade etmiştir. Çünkü ona göre bireysel faaliyetler tebliğ için eksik kalmakta, Selefi düşüncüyü yaymak için kitap ve dergi gibi basın yayın organlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Yolcu'nun yayınevi aracılığıyla yaydığı fikirler, Türkiye'de Selefilik'in sistematik bir biçimde tanınmasına katkıda bulunmuş; bu bağlamda medrese geleneğinden gelen çevrelerle modern ilahiyatçılar arasında yeni bir tartışma zemini oluşturmuştur. Nitekim onun yolunu takiben bu çizgide yeni yayınevleri, dernekler ve cemaatler kurulmuş, bu şekilde Selefi geleneğe bir öncü olma vasfını kazanmıştır.

Abdullah Yolcu'nun kaleme aldığı ve tercüme ettirdiği eserler arasında en bilinenleri şunlardır:

Selefi Sâlihîn Akidesi: Selefi akidenin temel esaslarını açıklar, sahabe ve tabiîn neslini örnek alır.

Teveessül: Allah'a Yaklaştıran Meşru Vasıtalar: Meşru ve gayrimeşru teveessül yöntemlerini hadisler çerçevesinde analiz eder.

İslam'ın Şartları :Beş şartın detaylı açıklamasını yapar, özellikle namaz ve oruç konularında ayrıntılı bilgi verir.

Ehl-i Sünnet Ve'l-Cemaat'e Göre İman: İmanın tanımı, artıp eksilmesi gibi tartışmalı konulara Selefi bir bakış sunar.

Eserlerinde ortak nokta, sahih kaynaklara dönüş çağrısıdır. Zayıf hadislerin kullanılmasına, bid'at uygulamalara ve mezhebi taassuba karşı ciddi bir duruş sergilenir. Bu inancı doğrultusunda tasavvuf ve tarikatlara karşı bir duruş sergilemekte, felsefeyi ve filozofları ve kendilerince bid'at olarak gördükleri kelimeler ve kelimacıları eleştirmektedir.

Abdullah Yolcu'nun Türkiye'de Selefi düşüncenin kurumsallaşması noktasında yaptığı çalışmalar göz ardı edilemez. Hem yayınevi hem de çevrim içi faaliyetleriyle geniş bir takipçi kitlesine ulaşmıştır. Özellikle sosyal medya ve video platformları aracılığıyla gençler arasında tanınan bir figür haline gelmiştir. Nitekim onun Youtube üzerinden faaliyet yürüten ve kurduğu yayınevinin ismini taşıyan Guraba Der isimli Youtube kanalı Selefi düşüncenin bu platform üzerindeki önemli bir propaganda araçlarından biri olmuştur.

Bu bağlamda, onun Türkiye'deki dinî alanda farklı bir mezhebi düşünceyi gündeme taşıması, teolojik çeşitliliğe katkı sunmuştur. Ancak bu katkı, beraberinde tartışmaları da getirmiş; tasavvuf, geleneksel fıkıh ve kelâm merkezli çevreler tarafından sert eleştirilere maruz kalmıştır.

Sonuç olarak Abdullah Yolcu, çağdaş İslam düşüncesi içinde Selefi çizginin Türkçe konuşan dünyadaki önemli temsilcilerinden biridir. Onun Türkçesi, Kerkük Türkmenlerinden olması hasebi ile İstanbul Türkçesinden ayrılmaktaysa da ne dediği çok rahat bir şekilde anlaşılmaktadır. Aldığı eğitim, yayıncılık faaliyetleri ve kaleme aldığı eserlerle hem entelektüel hem de dinî bir rol üstlenmiştir. Onun fikirleri, geleneksel İslam anlayışına alternatif oluşturan Selefi bakışın Türkiye’de sistemli şekilde yayılmasına katkı sunmuş hem destek hem de muhalefet toplamıştır. Nitekim çok eşliliği savunan birtakım düşünceleri farklı çevrelerden tepkiler almıştır. Aynı zamanda Türkiye’deki klasik İslam anlayışını benimseyen çevrelerden de mezhepsel taassubu reddetmesi, Osmanlı geleneğine karşı çekimser duruşu, kelim ve tasavvuf gibi geleneklere mesafeli yaklaşımı onun Anadolu coğrafyasında ciddi taraftar bulan fırkalar tarafından da önemli ölçüde tepkiler almasına yol açmıştır. Bunlara rağmen ortaya koyduğu eserler ve dini tebliğ faaliyetlerindeki aktif rolü sebebiyle akademik açıdan değerlendirildiğinde, Abdullah Yolcu’nun çalışmaları, Türkiye'deki dinî çeşitliliğin anlaşılmasında önemli bir veri kaynağı oluşturmaktadır.

3.2. Ebu Hanzala; İlmî Kişiliği, Fikirleri ve Eserleri

Medyatik ismiyle Ebu Hanzala, resmi anlamdaki ismiyle Halis Bayancuk, Anadolu coğrafyasında Selefi çizgide faaliyet gösteren önemli figürlerden biridir. Kendisinin ifadesiyle Bingöl Zazalarından olan Halis Bayancuk 1984 yılında Diyarbakır’da dünyaya gelmiştir. İlk ve orta eğitimini Diyarbakır’da alan Ebu Hanzala lise eğitimini de aynı şehirde Diyarbakır İmam Hatip Lisesi’nde almıştır. Daha sonra Mısır’a giden Ebu Hanzala yaklaşık beş yıl orada kalmıştır. Sonrasında Türkiye’ye dönen Ebu Hanzala Mısır’da edindiği Selefi görüşlerini Türkiye’de de anlatmaya başlıyor. Babası da Hizbullah cemaati ile iltisaklı olması sebebiyle dini bir altyapıyla büyüyen Hanzala, babasının izinden gitmek yerine Selefi bir çizgiye girmiştir. Kendisinin de ifadesi ile henüz küçük yaşlarda Hizbullah cemaatinin içerisinde bir eğitim almış olan Hanzala, klasik medrese usulünde okunan kitaplardan İslami bir eğitim alarak liseye başlamış ve lise sürecinde de farklı hocalardan dersler almıştır. Daha sonra

babasının tavsiyesi ve desteği ile yurt dışında eğitim almaya niyetlenen Hanzala, Mısır'a giderek beş seneye yakın burada eğitim almıştır.³⁴

Onun Selefi görüşleri kendisinin de ifadesiyle Mısır'da şekillenmiştir. Kendi anlatımıyla, Mısır'a gidip el-Ezher üniversitesine kayıt yaptıran Hanzala, orada farklı mezhep ve meşreplerden insanların derslerine katıldığını ve aralarında kıyas yaptığında en selametli yolun Selefi düşünce olduğu kanaatine vardığını dile getirmektedir.³⁵ O, kendisini ise Selefi olarak tanımlamak yerine İslam ümmetinde meydana gelen bozulmalara karşı tekrardan sahih kaynaklara dönmek ve İslam'ın ilk dönemlerinde yaşanan sahabe yaşantısına benzer bir hayat yaşamak gerektiğini ifade ederek bu doğrultuda siyasette, fıkıhta ve akidede sahih kaynaklara ve sahabe hayatına dönmek gerektiğinden kendisini ve taraftarlarını "bir öze dönüş hareketi" olarak tanımlamaktadır.³⁶

Türkiye'ye 2007 senesinde geldikten sonra İstanbul'da Ferit Aydın isimli kişiden icazet aldığını söylemiştir. Ona göre Suudi Arabistan'da yaşanan ve rejim tarafından da desteklenen Selefilik gerçek bağlamından kopararak halkı bir arada tutmak için desteklenen ve rejim tarafından kullanılan bir toplum mayası olarak görülmektedir. Bu benzetmeyi Türkiye Cumhuriyeti'nde iktidarın kendisini Hanefi-Mâtürîdî- Tasavvufi olarak tanımlamasına benzer olduğunu dile getirmektedir. Ona göre Suudi Arabistan'da ortaya çıkan Selefi düşünce daha sonra iktidarın bir malzemesi olarak kullanılmaya başlamıştır. Kendisi ve hareketi için Selefilik demek yerine "bir öze dönüş" hareketi demesinin altında yatan sebebin de Selefilik'in yukarıda açıkladığımız sebepten ötürü siyasallaşması olarak ifade etmektedir. Ebu Hanzala hayatı boyunca DEAŞ üyeliği ve El Kaide örgütünün liderliği gibi faklı iddialardan ve davalardan beş defa tutuklanmış ve muhtelif zamanlarda toplam on bir yıl hapis hayatı yatmıştır. En son olarak ise 10.07.2023 tarihinde tahliye olan Hanzala şu an İstanbul'da faaliyetlerine Tevhid Dergi ve Yayınevi bünyesinde devam etmekte ve sosyal medya ağları üzerinden paylaştığı videolar aracılığıyla İslami davet çalışmalarında bulunmaktadır.³⁷ Onun aynı zamanda telif çalışmalarda da aktif olduğu görülmektedir. Şu ana kadar pek çok konuya dair eserler veren Bayancuk telif çalışmalarına da devam etmektedir.

³⁴ Kırmızı Masa – Muharrem Coşkun, Halis Bayancuk, (Akit TV, Youtube, 23.11.2024,00:05:00-00:08:00).

³⁵ Kırmızı Masa – Muharrem Coşkun, Halis Bayancuk, (Akit TV, Youtube, 23.11.2024,00:15:00-00:28:00).

³⁶ Kırmızı Masa – Muharrem Coşkun, Halis Bayancuk, (Akit TV, Youtube, 23.11.2024,00:45:00-00:58:00).

³⁷ Kırmızı Masa – Muharrem Coşkun, Halis Bayancuk, (Akit TV, Youtube, 23.11.2024,01:05:00-01:08:00).

Onun fikirlerini klasik Selefi çizgiden ayırmak zor olsa da Türkiye’de yaşıyor olması ve buranın kendisine has sosyokültürel yapısı onun söylem ve eylem olarak farklı davranışların içerisinde olmasına sebep olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti’nin laik ve demokratik yapısı ve bu yapıya karşı Selefi çizginin takınması gereken tavır onun en çok üzerinde durduğu konulardır. Ebu Hanzala’nın düşünce sisteminde tevhid, üçlü kategoride ele alınır:

Tevhid-i Rubûbiyyet: Allah’ın yaratıcı ve hüküm sahibi olduğunun kabulü.

Tevhid-i Ulûhiyyet: Yalnızca Allah’a ibadet edilmesi gerektiği.

Tevhid-i Esma ve Sıfat: Allah’ın isim ve sıfatlarının Kur’an ve sünnetle sabit olduğu şekliyle kabulü.

Bu üçlemeyi modern pratiklerle (demokrasi, laiklik, modern hukuk sistemleri) ilişkilendirerek, Tevhid-i Ulûhiyyet’in ihlali olarak görür. Çünkü ona göre, Allah’tan başkasına hüküm verme veya bağlanma, şirk kapsamına girer. Bu görüşler Ebu Hanzala’ya özgü fikirler olmaktan çok başta Muhammed b. Abdülvehhâb ve genel Selefi çizginin benimsemiş olduğu bir anlayıştır. Onların modern dünyaya bakışları da bu ilkeler ışığında şekillenmektedir.

3.2.1. Şirk ve bid’at algısı

Ebu Hanzala, İslâm dışı olarak nitelediği siyasal ve toplumsal sistemleri, şirk rejimleri olarak tanımlar. Bu bağlamda, laiklik, demokrasinin egemenliği, İslami olmayan anayasal hukuk normları ve halk iradesi gibi kavramlar, Allah’ın hüküm koyuculuğuna ortak koşmak olarak değerlendirilir. Benzer şekilde, tasavvufî yapılar, tarikatlar ve “halk İslam’ı” pratikleri de bid’at ve hurafe kategorisine alınır. Bu yönüyle düşüncesi, klasik Selefi çizgiden sapmaz.

3.2.2. Hâkimiyet (hâkimiyyetullah) meselesi

Bayancuk, hâkimiyetin yalnızca Allah’a ait olduğunu ve bunun pratikte “şeriatla yönetim” anlamına geldiğini savunur. Bu görüş, Seyyid Kutub’un “Hakimiyet yalnız Allah’ındır” (el-Hakimiyye li’llah) tezine yakınlık gösterir. Laik anayasa sistemleri ve beşerî hukuk normları, Allah’ın hükmünün iptali anlamına gelir ve bu da sistemsal bir küfür olarak değerlendirilir. Bu görüşüyle, siyasal Selefi akımlarla ortaklaşır.

Ebu Hanzala, Müslümanların “tağuti sistemlerden ayrılması” ve “İslam cemaatleri” kurması gerektiğini savunur. Ancak doğrudan cihadî bir örgütlenmeyi savunmaz; onun yerine, öncelikli olarak davet, ardından ise teşkilatlanma süreçlerini önerir.

Bayancuk, cihad kavramını sadece silahlı mücadeleye indirgemez; buna “siyasal, toplumsal ve ilmî boyutlar” da atfeder. Ancak savunma cihadı koşullarını da meşru sayar. Şiddeti teşvik eden konuşmaları nedeniyle zaman zaman yargılanmış olsa da, kendisi bu iddiaları reddetmiştir. O, nebevi yöntem olarak önce gizli davet ardından açıktan davet sonrasında hicret ve en sonunda ise belli bir kıvama geldikten sonra cihat edilmesi gerektiği fikrini savunur.

Halis Bayancuk’un görüşleri, klasik Selefi doktrini çağdaş siyasal krizler bağlamında yeniden okumaya yöneliktir. Nitekim o kendisi ve çizgisini bir “öze dönüş” hareketi olarak ifade etmektedir.³⁸

Özellikle Kur’an ve sünnet dışındaki tüm sistemleri reddetmesi, hâkimiyetin yalnızca Allah’a ait olduğuna yönelik kararlı duruşu ve mevcut yönetim sistemlerini açıkça küfürle nitelendirmesi onun düşüncesini hem Selefi/Vehhâbî, hem de siyasal Selefi çizgiyle ilişkilendirir. Bu yönüyle İbn Teymiyye, Muhammed b. Abdülvehhâb, Seyyid Kutub ve Nâsiruddin Elbânî gibi isimlerin etkisi açıktır.

3.2.3. Ebu Hanzala’nın eserleri

Ebu Hanzala, Türkiye’de bilfiil sohbet ve Youtube üzerinden davet çalışmalarına davet etmekle beraber yayınladığı eserlerle de faaliyetlerini yürütmektedir. O, hayatın çeşitli alanlarıyla ilgili olarak temele aldığı Selefi düşüncesi bağlamında eserler ortaya koymuştur. Kaleme aldığı eserleri ile kendi müntesiplerini konsolide etmiş ve Selefi düşüncenin toplumda daha bilinir bir hale gelmesini sağlamıştır. Onun ele aldığı eserleri hâlihazırda ihtilaf edilen toplumsal konulardan bağımsız değildir ancak çalışmamızın maksadını aşacağı düşüncesiyle eserlerine kısa bir şekilde değinmekle iktifa ediyoruz.

Yaratılış Gayesi: La ilahe illallah: İnsanlığın yaratılış amacını tevhid ekseninde açıklayan bu eser, “La ilahe illallah” ifadesinin tüm yönleriyle anlamını ve gerekliliklerini ele alır. İmanın sadece sözle değil hayatla ortaya konması gerektiğini savunur. Bu doğrultuda

³⁸ Kırmızı Masa – Muharrem Coşkun, Halis Bayancuk, (Akit TV, Youtube, 23.11.2024, 01:25:00-01:28:00).

kendince “tağut” olarak tanımladığı birtakım oluşumlara karşı takınılması gereken tavrı ortaya koyar.³⁹

İman Ettikten Sonra: İslam'a yeni giren veya imanını yenileyen kişiler için yazılmış bu kitap, Müslüman'ın hayatında olması gereken temel bilinç ve sorumlulukları anlatır. Tevhidi anlayışa sahip bir hayatın inşasını hedefleyen kitap, bu doğrultuda bir Müslüman'ın gündelik şahsi ve aile hayatını bütüncül olarak ele alır. Hayata yönelik tavsiyeler içeren bir el kitabı mahiyetindedir.

Gençlerle Hasbihal: Gençlere yönelik samimi sohbetlerden oluşan bu kitapta, iman, ahlak, sabır ve sorumluluk gibi konular örneklerle anlatılır. Gençlerin İslam'a yönelmesinin önemi ve metodu işlenir ve buna giden yollarla ilgili gençlere tavsiyeler verilir.⁴⁰

Müslümanların Allah'a Karşı Sorumlulukları: Müslümanın Allah'a karşı yerine getirmesi gereken kulluk görevleri detaylı şekilde açıklanır. İhlas, takva, sabır, güven, ihsan doğruluk, tevekkül ve dua kavramları üzerinde durularak bu kavramlar detaylandırılır.⁴¹ Kitap bir nasihat kitabı niteliğindedir.

Müslümanların Emirlerine Karşı Sorumlulukları: Müslüman toplum içindeki yönetici-itaat ilişkisini Kur'an ve sünnet çerçevesinde ele alır. Kuran'ı Kerim'in Nisa suresi 59. ayetinde geçen emire itaat ayeti çerçevesinde meşru otoriteye bağlılık ve isyanın sınırlarını ortaya koyar. Emir ve memurun haklarından bahsederek itaate ölçüler getirir.⁴²

Müslümanların Birbirlerine Karşı Sorumlulukları: Toplumsal dayanışma, kardeşlik, nasihat ve yardımlaşma konularına odaklanır. Müminlerin birbirlerine karşı haklarını ve görevlerini açıklar.

Tüm Rasûllerin Ortak Daveti: Bütün peygamberlerin davetinin ortak noktası olan tevhid inancını ele alır. Risâletin özünün Allah'a kulluk olduğunu vurgular.

Akaid Dersleri: İslam inancının temel esaslarını sistematik bir şekilde anlatan bu kitap, itikadî konuları sade dille açıklar. Allah'a, meleklerle, kitaplara ve ahirete iman gibi konular işlenir.

Güncel İtikâd Meseleleri

³⁹ Halis Bayancuk, *Yaratılış Gayesi La İlahe İllallah* (İstanbul: İmak Ofset, 2023), 85-101.

⁴⁰ Halis Bayancuk, *Gençlerle Hasbihal* (İstanbul: İmak Ofset, 2025), 124-132.

⁴¹ Halis Bayancuk, *Müslümanların Allah'a Karşı Sorumlulukları* (İstanbul: Step Matbaacılık, 2014), 27-87-97-165-185-197-213-257-273.

⁴² Halis Bayancuk, *Müslümanların Emirlerine Karşı Sorumlulukları* (İstanbul: Step Matbaacılık, 2014), 29-70.

Günümüzde Müslümanların karşılaştığı itikadî sapmalar ve modern hurafeleri ele alır. Sekülerizm, demokrasi ve bireycilik gibi fikirlerin İslam'la bağdaşmadığını savunur.

İhtilâf Fıkhi: Müslümanlar arasındaki görüş ayrılıklarını anlamlandırmaya yönelik bir çalışmadır. Fikhî, akidevî ve usûlî ihtilafların nasıl ele alınması gerektiğini anlatır.

Vahyin Rehberliğinde En'âm Suresi Tefsiri: En'âm Suresi'nin ayetlerini tefsir ederken akide ve davet perspektifi ön plandadır. Şirk, risâlet ve helal-haram konularına yoğunlaşır.

Vahyin Rehberliğinde İbrâhîm & Hicr Suresi Tefsiri: Bu surelerin akidevî mesajlarını çözümleyerek Hz. İbrahim'in tevhid mücadelesini günümüze taşır. Sabır, mücadele ve iman vurgusu öne çıkar.

Tevhid Kur'an-ı Kerim Meali: Kur'an'ın Türkçeye anlam merkezli çevrildiği bu mealde, özellikle tevhid vurgusu ön plandadır. Klasik meallerdeki bazı yorum farklarını düzeltmeyi hedefler.

El-Esmâü'l-Husnâ (2 Cilt): Allah'ın 99 ismini detaylı olarak açıklayan bu eserde, her ismin Kur'an ve sünnetteki yeri ile tevhidle bağlantısı kurulmuştur. İsimlerin kulluk hayatına etkisi anlatılır.

Ramazan Mektubu: Cezaevinden yazılmış bu kısa eser, Ramazan ayında tefekkür, tövbe ve ibadet bilincini artırmaya yönelik kişisel bir çağrıdır. Müminlerin Ramazan'ı nasıl değerlendirmesi gerektiğine dair içsel bir yol haritası sunar.

İsmi saydığımız bütün bu kitapların pdf dosyalarına internet ortamında ulaşmak da mümkündür. Tevhid Kitabevi'nin internet sitesinde bu kitapların ve bunlar dışında da pek çok kitabın pdf dosyalarına erişilebilmektedir.⁴³

Sonuç olarak Halis Bayancuk, medyatik ismiyle Ebu Hanzala, günümüz Türkiye Selefliliğinin en öne çıkan şahsiyetlerinden biridir. Selefi inancına sahip pek çok şahıstan bahsetmek mümkünse de bunların çoğu lokal kalmakta ve kendi sohbet halkalarının dışına pek çıkamamaktadırlar. Ancak Ebu Hanzala son yıllarda elde ettiği popülerlik ile gerek sosyal medyada gerek de televizyon ekranlarında rastlayabildiğimiz ender Selefi şahsiyetlerdendir. O çeşitli mecralar üzerinden yürüttüğü tebliğ faaliyetleri ile başta Türkiye'nin doğusu olmak üzere ve Türkiye'nin batısında da genellikle doğu bölgesinden gelen insanlar arasında kendisine ciddi bir taraftar kitlesi elde etmiştir. Ancak onun etki alanını doğu bölgesi ile sınırlamak yanlış olacaktır. Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinden ve etnik olarak

⁴³ Detaylar için bkz. <https://tevhiddersleri.org/kitaplar> (Erişim 09.07.2025).

birbirinden farklı pek çok insan onun “öze dönüş hareketine” katılmaktadır. Onun davet çalışmaları bir tek sahaya hasredilemeyecek kadar geniştir. Yazılı ve görsel pek çok vasıta ile çalışmalarını yürüten Ebu Hanzala, gerek ulusal kanallar aracılığıyla gerek Youtube üzerinden gerçekleştirdiği yayınlarla ve gerekse yüz yüze gerçekleştirdiği sohbetler vasıtasıyla tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Kendisinin kurduğu ve Türkiye’nin pek çok ilinde şubelere sahip olan Tevhid Kitabevi isimli yayınevi aracılığıyla da ileri sürdüğü görüşlerini kitap ve dergi gibi basın yayın yoluyla yayma çabası içerisinde dir.

3.3. İlk Dönem Selefliliğin Genel İnançları

Seleflilik inancı içerisinde yaşadığı toplumun ihtiyaçlarına göre belli başlı bazı konular üzerinde özellikle durmuştur. Günümüz Selefliliği de aynı şekilde yaşadığı toplum ve ülke bazında bazı meseleleri ön plana çıkarmış ve bu ilkeler üzerinde inancını inşa ederek bu temelde slogan geliştirmiştir. İlk dönem Seleflilik inancını ele almak gerekirse bunlar yedi esasta toplanabilir.⁴⁴

1.Takdis: Allah teâlâyı şanına yakışır şekilde bilmek ve ona layık olmayan şeylerden tenzih etmektir.

2.Tasdik: Naslarda geçen ve tecsîm ifade eden el, göz ve parmak gibi ifadeleri Allah ve resulü nasıl tavsif etmişlerse o şekilde kabul etmek ve iman etmektir.

3.Aczi İtiraf: Naslarda müteşâbih olarak geçen ifadeleri olduğu gibi kabul etmek, bunları bilmediğini ve asla bilemeyeceğini kabul ederek bu konuda acziyeti ifade etmektir.

4.Sükut: Genel olarak müteşâbih meselelerden uzak durmayı ifade eden bu kavram Selefi inancında bu konunun tartışmaya kapalı olduğunu gösterir.

5.İmsak: Müteşâbih naslar üzerinde tasarrufta bulunmamayı, naslarda artırma eksiltme ve tevilden uzak durmayı ifade eder.

6.Keff: Müteşâbih konularına kalben dahi girmemeyi ifade eder. Buna dalmanın kötürümün suya dalması kadar tehlikeli olduğuna inanılır.

7.Marifet Ehlini Teslim: Yukarda müteşâbih naslardan uzak durmak her ne kadar ilke olarak benimsense de bu kavramla ifade edilen şey müteşâbihten uzak durması gerekenlerin sadece cahiller olduğu ve peygamberler, bir kısım âlimler, veliler ve siddîklar için bu nasların Allah tarafından kendilerine bildirildiği takdirde manalarının bilinebileceğine olan inançtır.

⁴⁴ Şerafettin Gölcük - Süleyman Toprak, *Kelam Tarih, Ekoller, Problemler* (Konya: Tekin Kitabevi, 2016), 1/51-52.

Paragrafın başında ifade ettiğimiz üzere Selefliğin ilkelerinin oluşum sebepleri günün sosyolojik durumu ve dini tartışmalarının uzağında değildir. Nitekim müteşâbihten uzak tutmaya yönelik katı inancın temelinde de o günün dini tartışmalarını göz ardı etmemek gerekir. Ancak çalışmamızın maksadını aşacağı ve alanını genişleteceği öngörüldüğünden biz bu meseleye değinmeden geçiyoruz.

3.4. Türkiye Selefliğinin Genel İnançları

Türkiye Selefi anlayışın fikirlerini geleneksel Selefi anlayıştan farklı bir yere koymak zordur. Ancak onların içinde yaşadıkları topluma göre bir tepkisellik ortaya koyduklarını unutmamak lazımdır. Türkiye'nin Hanefi-Mâtürîdi çizgisi, demokratik ve laik devlet yapısı, tasavvuf kültürünün yoğunluğu ve halk inancı Selefi anlayışın Türkiye özelinde söylemler geliştirmesine sebep olmuştur.

3.4.1. Tevhid

Tevhid, kelime anlamı itibariyle Arapçadaki وَحْدَ fiilinden türetilmiş ve bir oldu, tek oldu gibi anlamlara gelen bir kelimedir. Tef'il babında kullanıldığında ise bir kılmak, tek yapmak ve tekleştirmek gibi anlamlara gelen bir kelimedir.

Tevhid, Hz. Âdem (as)'den başlayarak Hz. Muhammed (sav)'e kadar yeryüzünde peygamberlik vazifesini yüklenmiş tüm peygamberlerin ortak davası ve sloganıdır. Tüm peygamberler, yaşadıkları çağda insanlar tarafından mutlak güç ve otorite olarak kabul edilmesi gereken Allah (cc)'a mukabil tanrı yerine konulan veya ona ortak görülen veyahut da Allah (cc)'a ait olması gereken birtakım sıfatların kendisine atfedildiği varlıkların otoritesini reddetmek amacıyla tevhid ilkesini savunmuşlardır. Bu sahte tanrılar bazen putlar bazen de insanlar olagelmıştır. İşte tam bu anda peygamberlerin ortak çağrısı Allah'ı mutlak güç ve otorite olarak kabul etmek anlamında tevhid çağrısı olmuştur. Hz. İbrahim döneminde bu çağrı insanların kendi elleriyle yonttukları putlara karşı olurken Hz. Musa ve kardeşi Harun döneminde ise kendisini ilah olarak gören Firavun'a karşı olmuştur. Ve son peygamber Hz. Muhammed de yine kendi elleriyle yontulmuş çaresiz cansız varlıklara karşı Allah'ın mutlak otoritesini inşa etmeye çalışmış, tevhid ekseninde dinini insanlara tebliğ etmiştir.

Tevhid kavramı günümüz Türkiye Selefliğinin üzerinde en çok durduğu ilkelere biri ve belki de en çok sloganlaştırdığı kavramdır. Günümüz Selefilik inancında bu kavram luğat anlamından çok mevcut sosyal ve siyasal duruma karşı bir reaksiyon olarak anlam kazanır.

Nitekim kurmuş oldukları dernek, dergi ve yayınevi gibi oluşumların pek çoğunun isminde bu kavrama rastlamak mümkündür.

Selefilik inancında ilk olarak İbn Teymiyye tarafından *Kitabü't-Tevhid* isimli kitabında tevhid inancında üçlü bir sınıflandırılmaya gidilmiştir. Daha sonraları onun öğrencisi olarak tanımlayabileceğimiz diğer pek çok Selefi âlim bu meseleyi şerh etmeye yönelik eserler kaleme almışlardır.⁴⁵

3.4.1.1. Rububiyet tevhidi

Rab kelimesi Arapça'da sahip, eğitici, efendi gibi anlamlara gelir. Rububiyet ise master anlamında efendilik yapmak, sahip çıkmak gibi anlamları ifade eder. Selefi ıstılahında bu kavram Allah'ın yeryüzünde sahip olduğu kudret, azamet ve şanını ifade etmekle beraber onun yaratma, mülk ve idare gibi konularda tek yetkili olarak görülmesidir.⁴⁶

Bu tevhid türü Hz. Muhammed'in kendileriyle fiili mücadeleye girdiği, kanlarını, canlarını ve malları dahi helal gördüğü müşriklerin bile kabul ettiği tevhid türüdür.⁴⁷ Nitekim Müşriklere yeryüzü, gökyüzü ve içerisinde bulunan tüm varlıkları yaratıcısı ve sahibi kimdir diye sorulduğunda onlar Allah cevabını vermişlerdir.⁴⁸

Sonuç olarak bu tevhid türü ile kastedilen, Allah'ın (cc) yaratıcılık, hükümlanlık ve yöneticilik konularında tek yetkili kabul edilmesidir.⁴⁹

3.4.1.2. Ulûhiyet tevhidi

İlah kelimesi tanrı ve mabud (tapınılan) gibi anlamlara gelir. Masdar anlamında ulûhiyet, tanrılık yapmak ifadesinin karşılığıdır. Selefi ıstılahta ulûhiyet tevhidi kavramı ile kastedilen kulun dua, havf, reca, terğib, terhib, kurban ve nezir gibi ibadet sayılabilecek tüm fiillerini Allah'a yöneltmesidir.⁵⁰ Kişi rububiyet tevhidini ve ilerde gelecek olan isim ve sıfat tevhidini kabul etse bile ulûhiyet tevhidinde meydana gelen sapma o kişiyi dinden çıkarmaya yetecektir. Nitekim müşrikler rububiyeti kabul ettikleri halde ibadette ortak koşmalarından ötürü şirke bulaşmış ve Allah resulü bu sebepten onlara karşı mücadeleyi mubah saymıştır.

⁴⁵ Muhammed b. Abdülvehhab, "Faydalı Risaleler", *Tevhid Risaleleri-2* (Konya: Sebat Ofset Matbaacılık, 2023), 2/51-60.

⁴⁶ Muhammed b. Salil el-Useymin, *Şüpheleri Yok Eden Tevhid Gerçeği* (Erişim 19 Temmuz 2025), 6.

⁴⁷ Abdülvehhab, "Faydalı Risaleler", 2/51.

⁴⁸ Yûnus 10/31, el-Mû'minûn 23/ 84.

⁴⁹ Muhammed b. Salil el-Useymin, *Tevhidin Tanımı ve Türleri* (Erişim 19 Temmuz 2025), 13.

⁵⁰ Abdülvehhab, "Faydalı Risaleler", 2/52.

Selefi inancında bu tevhid türü günümüz Müslümanlarının sapmalarını ifade etmek için de kullanılır. Bu kavram birtakım aşırı Selefi gruplar tarafından bazen genişletilerek oy kullanmak, siyasi parti üyeliği, devlet memurluğu ve devlet okullarında okumayı da içine alır. Dolayısıyla bu gibi fiiller ulûhiyet tevhidinin dışına çıkmak olarak tanımlanarak bu fiilleri işleyenlerin tağuta kulluk ettiği ve dolayısıyla İslam'dan çıktığı inancı birtakım Selefi gruplarca dillendirilir.

Bu tevhid türü, uğruna savaşların olduğu ve düşmanlıkların yeşerdiği tevhid türüdür. Mekke dönemi ve devamında Medine'de de müşrikler Allah'ın (cc) varlığını inkâr etmemiş ancak ibadet edilecek varlık olarak onunla beraber kendilerince daha küçük ve aracı ilahlar olarak gördükleri putlara da tanrılık vasfı yüklemişlerdir. Bu sebepten de malları ve canları mubah olmuş kimselerdir.⁵¹

Sonuç olarak uluhiyet tevhidi ifadesiyle kastedilen şey, kulun ibadet türü içerisine girebilecek, dua, istiane (yardım dilemek), reca (umut bağlamak), korku ve nezir gibi tüm fiillerini yalnızca Allah'a(cc) yöneltmesidir. Aksi durumda ise kişi İslam dairesinden çıkmakta, kanları, canları ve malları mubah sayılmaktadır.

3.4.1.3. Zat, isim ve sıfat tevhidi

Selefilğin tevhid tasnifinde üçüncü sırada yer alan isim ve sıfat tevhidi Allah'ın(cc) isim ve sıfatlarının Kur'an'ı Kerim ve sünnette nasıl geçiyor ise o şekilde kabul edilmesini ifade eder. Buna göre isim ve sıfatlar konusunda) Kur'an'ı Kerim'de ve sünnette geçen ifadelerle iktifa edilmeli ve bunlar üzerine te'vil ve yakıştırmalar yapmaktan kaçınılmalıdır. Allah(cc) tahrif,⁵² ta'til,⁵³ tekyif⁵⁴ ve temsil⁵⁵ olmaksızın kendisini Kur'an'da ve resulünün diliyle kendisini nasıl vasfetmiş ise o şekilde iman etmektir.⁵⁶ Yani Allah'ın(cc) kendisini tanımladığı isim ve sıfatlarına mecaz anlamından ziyade gerçek anlamda iman etmek fakat tekyif, tecsîm ve temsilden kaçınmaktır. Kısaca Allah(cc) kendisini hayy olarak isimlendirmiş ise onu gerçek anlamıyla anlamamız ve Allah'ın(cc) hayat sahibi olduğuna iman etmemiz gerekir.⁵⁷

⁵¹ el-Useymin, *Tevhidin Tanımı ve Türleri*, 16.

⁵² Sıfatların anlamı üzerinde değişiklik yapmak, bozmaktır.

⁵³ Sıfatları inkar etmektir.

⁵⁴ Sıfatların nasıllığını söylemek, keyfiyet biçmektir.

⁵⁵ Sıfatlar hakkında benzetmeler yapmak, misal getirmektir.

⁵⁶ Abdülvehhab, "Faydalı Risaleler", 2/59-60.

⁵⁷ el-Useymin, *Tevhidin Tanımı ve Türleri*, 16-17.

Seleflikte isim ve sıfatlar konusunda çekimser bir çaba görülür. Yani isim ve sıfatlar hakkında konuşmanın bid'at olduğu, bu sıfatlar hakkında yapılan her türlü yorumun da tahrif, temsil ve ta'tile sebep olabileceğinden çekinilir. Buna göre Allah'ın(cc) iki elini açması⁵⁸ veya arşa istiva etmesi⁵⁹ gibi müteşâbih anlamdaki ayetler olduğu gibi bırakılarak bunlar üzerinde konuşulmaz. Allah'ın(cc) bir eli olduğu veya arşa istiva ettiği kabul edilir ve bunun inkar edilemeyeceğine inanılır. Kelamcıların yaptıkları gibi el ve istiva kelimeleri başka bir manaya yorulmaz. Kelamcıların yaptıkları yorumlar ise tahrif olarak görülür.

Sonuç olarak Selefi inancında isim ve sıfat konusu tartışmaya kapalı bir konudur. Bu konuya dalmak bid'at ve fisk olarak görülür. Dolayısıyla kitap ve sünnette geçen isim ve sıfatların temsil, tecsîm ve ta'dile düşülmeden hakiki anlamları üzere kabul edilmesi ve yorumdan kaçınılması esastır.⁶⁰

3.4.2. Şirk

Şirk lügat manasıyla ortaklık anlamına gelmekle beraber, ıstılahî anlamda Allah'la(cc) beraber birtakım insan, put veya beşerî sistemleri kutsallaştırmaktır. Buna göre Firavun, Nemrut ve Buda gibi birtakım insanların veya Lât, Menât veya Uzzâ gibi putların veyahut da komünizm, sosyalizm ve kapitalizm gibi insan eliyle üretilmiş birtakım beşeri sistemlere kutsallık yüklenmesi, asıl kutsal olanlara yönelik olmayan bir ta'zim ifade etmesi açısından şirk unsuru sayılabilir.

Şirk düzeni Allah resulünün(sav) en çok mücadele ettiği sistemdir. Nitekim insanlar kendi elleri ile ürettikleri cansız varlıklara kutsallık yüklemiş ve bu kurulan düzen üzerinden de dünyalık birtakım menfaatler devşirmişlerdir. 610 senesinde başlayan ve kutsallığı sadece layık olanlara yöneltme iradesi ve isteği yıllardır devam eden şirk düzeninin tepkisine neden olmuş ve uzun yıllar süren mücadeleler neticesinde şirk düzeni yerini İslam yönetimine bırakmıştır.

Şirk meselesi günümüz Selefliğinin toplumu en çok itham ettiği meselelerden biridir. Şöyle ki kitap ve sünnette geçen ve müşriklerin itham edildikleri meseleler günümüz Türkiye'sine uyarlanmakta ve Müslüman olduğunu söyledikleri halde toplumun büyük bir kesimi müşrik damgası yemektedir.

⁵⁸ el-Mâide 5/ 64.

⁵⁹ el-A'râf 7/54.

⁶⁰ el-Useymin, *Tevhidin Tanımı ve Türleri*, 26-27.

Şirk kavramı kendi içerisinde üçlü bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.⁶¹

3.4.2.1. Büyük şirk

Kişiyi İslam dairesinden çıkaran şirk türüdür. Bu şirk çeşidinin bağışlanması mümkün olmadığı gibi bu konuda cehalet de mazeret olarak kabul edilmez. Nitekim “Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz, ondan başkasını dilediği kimseler için bağışlar. Allah’a ortak koşan büsbütün sapıtmıştır.”⁶² ayetinde geçen şirk türü affedilmeyecek olan şirk türüdür. Mekke’li Müşriklerin putlara tapmaları veya Mecusilerin ateşe tapmaları veya Sâbiîlerin güneşi ve yıldızları ta’zim etmeleri bu kategoriye girebilecek şirk türleridir. Kişinin bu halde vefat etmesi ebedi cehenneme müstahak olmasına sebep olur. Dolayısıyla ölmenden önce iman etmesi ve İslam’a girmesi gerekir.

Ancak şirk sadece bunlarla sınırlı değildir. Kişi gündelik hayatında da şirke bulaşma riskiyle karşı karşıyadır.

Duada şirk

Kişi Allah dışında bir varlıktan Allah dışında hiçbir varlığın gücünün erişemeyeceği bir şey talep ederse bu kişi büyük şirke bulaşmış olur. Ve bu kişi İslam dairesinden çıkar.

Selefilere göre bunun delili ise Ankebût sûresinde geçen “Onlar bir gemiye bindikleri zaman (fırtına korkusuyla), kendisine içten bir inanç ve bağlılıkla Allah’a yazarlar; fakat onları sağ salım karaya çıkardığında bakarsın ki yine Allah’a ortak koşuyorlar.”⁶³ ayetidir. Onlar bu delilden yola çıkarak türbelerde dua etmenin, Kur’an okumanın veya tasavvuf ve tarikatlarda görülen himmet istemenin de şirk unsuru taşıdığına hükmetmişlerdir. Buradan da tasavvuf ehlinin ve türbe ziyareti yapanların müşrik olduğuna ve dinden çıktığına hükmeden birtakım Seleflerin olduğu görülmektedir.

“Toplumda Allah’tan istenmesi gereken destek ve bereketin kutsallaştırılan, iyilik ve kötülük için etkili ve yetkili olduğu varsayılan salih olarak meşhur olmuş kimi şahıslardan, yatır ve türbelerden istenmesi anlamında teberrük adına da yapılan bu uygulamanın cahiliye döneminin anlayışı olduğunda şüphe yoktur. Günümüzde öğrenci seçme sınavı, zıfâf ve sünnet düğünleri, askerliğe yollama, hatta hac ve umre için yola çıkma gibi olayların

⁶¹ Abdülvehhab, “Faydalı Risaleler”, 2/61.

⁶² el-Nisâ 4/116.

⁶³ el-Ankebût 29/65.

arifesinde sözde mübarek kimi gün ve gecelerde kadın erkek, genç yaşlı, tesettürlü ve tesettürsüz kişilerin Eyüp Sultan, Hacı Bayram, Mevlana, Somuncu Baba vd. meşhur olmuş türbe ve yatırlara giderek onlara teberrük etmesi , dua ve yalvarmalarla oralardan yardım ve destek istemesi, hatta bunu hac ve umre ibadetinin bir mukaddimesi ve gereği olarak görmesi ve bu yolculuğa çıkmadan önce meşhur bazı türbe ve dergahların ziyaretine gitmesi cahiliye döneminin hortlamasından başka bir şey değildir. İslam bunu şiddetle yasaklamış ve şirkin ya kendisi veya kapısı olduğunu belirtmiştir.”⁶⁴

İrade ve niyetteki şirk

Bu şirk çeşidi, kişinin dünyadaki amellerini veya ibadetlerini Allah(cc) rızası dışında başka varlıklar veya dünyalık menfaatler niyeti ile yapması anlamına gelir.⁶⁵ Kişi dünya hayatında işlemiş olduğu ibadetleri ve amellerini Allah(cc) dışında bir varlık niyeti ile yapması durumunda şirke bulaşmış olacaktır.

Sonuç olarak Müslüman kişinin ameller ve ibadetlerini Allah’a(cc) hasrederek yerine getirmesi Müslüman kalabilmesinin ön şartıdır. Aksi durumda kişi şirke bulaşmış ve cehenneme müstahak olmuş olur.

Teşride itaat şirki

Bir kişinin teşri (hüküm koyma) yetkisini Allah(cc) dışında bir varlığa tevdi etmesidir. Yani kişinin hayatına müessir olabilecek herhangi bir konuda bir başka kişiyi yetkili ve etkili olarak görmek demektir. Bu konuya delil olarak getirilen ayet ise Tevbe sûresinin “(Yahudiler) Allah’ı bırakıp, hahamlarını; (Hristiyanlar ise) rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih’i rab edindiler. Oysa, bunlar da ancak, bir olan Allah’a ibadet etmekle emrolunmuşlardır. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, onların ortak koştukları her şeyden uzaktır.”⁶⁶ mealindeki ayetidir.

Ayete muhatap olan Yahudiler veya Hristiyanlardan bir grup Hz. Peygamber’e gelerek ona böyle bir durumlarının olmadığını söylemişlerdir. Hz. Peygamber ise onlara din adamlarının ve rahiplerinin her söylediklerine itaat edip etmediklerini sormuş onlar ise bunu

⁶⁴ İbrahim Sarmış, *Teorik ve Pratik Açından Tasavvuf ve İslam* (İstanbul: Ekin, 2017), 444.

⁶⁵ Abdülvehhab, “Faydalı Risaleler”, 2/62.

⁶⁶ et- Tevbe 9/31.

tasdik etmişleridir. Hz. peygamber de onların her dediklerini kabul etmenin bahsi geçen kişilere uluhiyyet yüklemek ve dolayısıyla şirk bulaşmak anlamına geldiğini ifade etmiştir.⁶⁷

Bu haberden yola çıkılarak günümüz parlamentosunun da bir şirk unsuru olduğuna ve dolayısıyla oy kullanmanın veya siyasi parti üyeliğinin veyahut da siyasi parti propagandası yapmanın şirk bulaşmak anlamına geldiği ve kişiyi dinden çıkardığı sonucuna ulaşan Selefi gruplar vardır.

Sevgide şirk

Bu bölümde ifade edilen şirk türü kişinin sevgide aşırıya gitmesi anlamına gelir. Daha doğru bir ifadeyle bir insan veyahut da insan dışında bir şeyin (bu şey putlar, dünya malı, çocuklar vd. olabilir) aşırı derece sevilmesi ve Allah'a(cc) yöneltilmesi gereken sevginin bunlara yöneltilmesidir.⁶⁸

Bu şirk türüne delil olarak getirilen ayet ise Bakara suresindeki *“İnsanlardan kimileri vardır ki, Allah’tan başka bazı varlıkları Allah’a denk tanrılar sayar da bunları Allah’ı sever gibi severler. İman edenler ise en çok Allah’ı severler. Keşke zalimler -azapla yüz yüze geldiklerinde anlayacakları gibi- şimdi de bütün kuvvetin Allah’a ait olduğunu ve Allah’ın azabının çok şiddetli olduğunu anlasalardı! İşte o zaman, izlenenler, kendilerini izleyenlerden hızla uzaklaşmışlardır; artık azabı görmüşler, aralarındaki bağlar kopmuştur. İzleyenler şöyle derler: “Ne olurdu, bize ikinci bir fırsat verilseydi de, şimdi onlar bizden uzaklaştıkları gibi biz de onlardan uzaklaşsaydık!” Böylece Allah onlara yapıp ettiklerini kendileri için pişmanlık sebepleri olarak gösterir. Onlar artık ateşten çıkacak değillerdir.”*⁶⁹ ayetleridir.

Bu ayetten yola çıkılarak Allah(cc) sevgisine denk olabilecek her türlü sevgi yasaklanmıştır. Bir takım Selefiler tasavvufta görülen şeyhe karşı sevgi ve muhabbeti ifade eden şeyh-mürid ilişkisi için de şirk benzetmesi yapmışlardır.⁷⁰

3.4.2.2. Küçük şirk

Bu şirk türü aslen kişiyi İslam dairesinden çıkarmayan ancak büyük şirk işlemeye götüren bir köprü gibidir. İmana zarar vermese bile onun tam ve temiz olmasına engel olur.

⁶⁷ Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî, *Tefsir* (Erişim 26 Temmuz 2025), 674.

⁶⁸ Abdülvehhab, “Faydalı Risaleler”, 2/63.

⁶⁹ el-Bakara 165-167.

⁷⁰ Sarmış, *Teorik ve Pratik Açından Tasavvuf ve İslam*, 420.

Bu şirk kişinin amellerini şova dökmesi ve gösteriş yapması anlamına gelen riya'dır. Bu tür şirk pek çok insanın gündelik hayatında düşebileceği bir çukurdur.

Buna delil olarak ise Kehf sûresinin “*Artık her kim rabbine kavuşmayı bekliyorsa dünya ve âhirete yararlı iş yapsın ve rabbine ibadette hiçbir şeyi ortak koşmasın.*”⁷¹ mealindeki ayeti getirilir.⁷²

3.4.2.3. Hafi şirk

Hafi kelimesi Arapça’da gizli anlamına gelen bir ifadedir. Hafi şirk ifadesi ise kişinin dahi farkında olmadan düştüğü şirke verilen isimdir. Bu konuya delil olarak getirilen şey Hz. Peygamber’den rivayet edilen gizli şirk hadisidir. Çeşitli kaynaklarda İbn Ebi Hatim’e nispet edilen ancak asıl kaynağına ulaşamadığımız hadiste Bakara sûresinin “...artık siz de bile bile O’na eş ve ortaklar koşmayın.”⁷³ ayetinin tefsiriyle alakalı Hz. Peygamber “*Ey insanlar! Şirkten uzak durun. Şüphesiz ki şirk karıncanın hareketinden daha gizlidir(hafi).*” demiştir. Buna binen şirk türleri arasına gizli(hafi) şirk de dahil edilmiştir. Hafi şirk, bu ana hatlarıyla ikiye ayrılır. Birisi, Allah’ın rızasını unutup insanlara riya ve gösterişte bulunmak yahut nefsin arzularını tatmine özen göstermek. Diğeri de eşyanın yaratılmasında birer sebep olarak vazife gören mahlukata olduğundan fazla önem vermek; onları tesir gücüne sahip zannetmek.⁷⁴

Şirk konusu Seleflerde üzerinde pek çok eserlerin kaleme alındığı ve hakkında derin tartışmaların olduğu bir konudur. Elbette şirkin İslam’a aykırı olduğu noktasında bir tartışma yoktur. Ancak tartışma konusu olan şey hangi amellerin şirk unsuru olduğu ile ilgili konudur. Selefi camiada bu konuda çok cüretkâr davranan ve neredeyse tüm Türkiye toplumunu içine alacak kadar geniş bir şirk algısına sahip olanlar vardır. Ancak bu şirk damgası sadece Türkiye ile sınırlı değildir. Selefi anlayışta şirk unsuru olabilecek ameller kısaca şunlardır.

- Günümüz parlamentolarına üye olmak.⁷⁵
- Seçimlerde oy kullanmak.⁷⁶
- Günümüz siyasi partilerine üye olmak.
- Siyasi propaganda yapmak.

⁷¹ el- Kehf 18/110.

⁷² Abdülvehhab, “Faydalı Risaleler”, 2/63.

⁷³ el- Bakara 2/22.

⁷⁴ <https://sorularlailslamiyet.com/sirk-i-hafi-gizli-sirk-ne-demektir> (Erişim 29.07.2025).

⁷⁵ Halis Bayancuk, *Tevhid ve Şirkin Anlaşılmasında Dört Asıl* (İstanbul: Tevhid Basım Yayın, 2023), 110.

⁷⁶ Halis Bayancuk, *Akaid Dersleri* (İstanbul: Enes Basın Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti., 2022), 101.

- Tarikata üye olmak.
- Bir şeyhe intisap etmek.⁷⁷
- Sihir⁷⁸
- Uğursuzluk İnancı
- Nazarlık/ İp/ Muska Takmak veya Asmak
- Türbe ziyareti yapmak.
- Türbede dua etmek.
- Türbede kurban kesmek vd. Selefi anlayışta şirk unsuru sayılabilecek amellerdir.

Yukarıda saydığımız ameller Selefi anlayışta günümüz Türkiye toplumunun neredeyse tamamını içine alacak kadar geniş kitlelerde görülen fiillerdir. Tarikat üyeliği ve bir şeyhe intisap etmek bir kenara bırakıldığında oy kullanmak, türbe ziyareti yapmak ve burada dua etmek gibi davranışlar günümüz toplumunda yaygın olarak görülen davranışlardır. Ancak saydığımız bu davranışların neden şirk olarak anlaşıldığına çalışmamızın ilerleyen sayfalarında değinilecektir.

3.4.3. Küfür

Küfür kelimesi Arapça kökenlidir. Lügat manasıyla kullanıldığında gizlemek, örtmek, önünü kapatmak ve saklamak gibi anlamlara gelir.⁷⁹ Şer'i anlamda kullanıldığında bir kimsenin Hz. peygamberden gelen ilahi haberlere yüz çevirmesi veya kabul etmemesi anlamındadır.⁸⁰ Aynı kökten fiil olarak gelen tekfir kelimesi ise bir kimsenin İslam dairesinin dışına çıktığına hükmetmek kısaca onun Müslüman olmadığına hüküm getirmektir. Küfre girdiği gerekçesiyle tekfir edilen kimseye ise kafir denilir.

Selefi anlayışta küfür kavramı sınıflara ayrılmıştır. Bunlardan herhangi birini işleyen kişi İslam dairesinin dışında kalır. Bu sınıflandırmada yedi çeşit küfür sayılır.⁸¹

⁷⁷ Sarmış, *Teorik ve Pratik Açından Tasavvuf ve İslam*, 420.

⁷⁸ Halis Bayancuk, *Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar* (İstanbul: Şenyıldız Yayıncılık, 2022), 122-125.

⁷⁹ Tevakkü sözlüğü k-f-r maddesi 30.07.2025.

⁸⁰ Mustafa Sinanoğlu, "Küfür", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (Erişim 30.07.2025).

⁸¹ Bayancuk, *Akaid Dersleri*, 85-87.

İnkâr Küfrü

Bir kimsenin dinde esas olarak kabul edilen hususlardan herhangi birini veya birkaçını inkar etmesi durumunda düştüğü küfürdür. Şöyle ki bir insan Müslüman olduğunu iddia ettiği halde ahirete iman etmez o kişinin kafır olduğuna hükmedilir.

Büyüklenme Küfrü

Kişinin Allah'tan gelen emirlere karşı kibirli davranarak emri yerine getirmeye yanaşmamasıdır. Bu da onun İslam dairesinden çıkmasına sebep olur. Şöyle ki Allah(cc) Hz. Adem'e secde emrini verdiğinde şeytan bu emre muhalif davranmış ve yaratılış tabiatını bahane ederek secde etmeyi kabul etmemiştir. Bunun gibi herhangi bir şahıs şayet Allah'tan(cc) gelen bir emre büyüklük taslayarak karşı çıkacak olursa küfre düşmüş olacaktır.

İnat Küfrü

Kişinin hak olduğunu bildiği halde ısrarla kabule yanaşmaması onun küfre düşmesine ve İslam dairesinin dışına çıkmasına sebep olur. Buna en iyi örnek Mekke müşrikleridir. Onlar aralarında kırk yıl yaşamış Hz. Peygamberin hayatının tümünde doğru sözlü ve güvenilir bir insan olduğunu bildikleri halde geçmişlerine ve atalarının dinine olan özlemleri sebebiyle iman etmeye yanaşmamış ve küfre düşmüşlerdir.

Taklit Küfrü

Kişinin geçmişten gelen örf, anane ve adetleri dinin üstünde görmesi de küfrün bir çeşididir. Mekke müşriklerinin içinden çıkmakta zorlandıkları hususlardan biri de bu konudaki inatlarıydı. Onlar yüzyıllardır süregelen inanç ve adetlerinin şaşmaz olduğunu zannederek sıkı sıkıya bağlı kalıyorlardı. Onların bu durumları Kur'an'ı Kerim'de eleştiri konusu olmuştur. *“Onlara, “Allah'ın indirdiğine uyun” denildiğinde, “Hayır, atalarımızdan gördüğümüze uyarız” dediler. Ya atalarının akli bir şeye ermemiş, doğru yolu bulamamışlarsa!”*⁸² ayet de onların atalarının dinini taklit etekte ısrar ederek küfürde kaim olduklarını ifade etmektedir. İşte bunun gibi kişi geçmişten devraldığı inanç ve geleneklerini dini inancının önüne koyduğunda küfre düşmektedir.

Cehalet Küfrü

Bir şahsın, öğrenmesi üzerine farz olan bazı şeyleri, imkânı, gücü ve zamanı olduğu halde öğrenmemesi ve bu uğurda gayret göstermemesidir. Bu durum günümüz müşriklerinin halini yansıtan bir tablodur.

⁸² el- Bakara 2/170.

Yüz Çevirme Küfrü

Kişinin dinle alakalı olan her şeye ilgisiz kalmasını ifade eder. Bu bir çeşit negatif ateizm olarak da tanımlanabilir. Selefi anlayışta bu da bir çeşit küfür sayılır.

Alay Etme Küfrü

Dinin emir ve yasaklarını hafife alma, bunlara karşı alaycı bir tavır içerisine girmeyi ifade eden küfür çeşididir. Bir kimse dinle alakalı bir meselede kibirli davranır ve dine ait olan hususları küçümserse bu kişinin küfre düştüğüne hükmedilir. Nitekim Mekke müşrikleri Hz. Peygambere gelen ayetlere karşı küçümseyici ve alaycı bir tavırla yaklaşmışlardır.⁸³

Selefi anlayışa göre küfre girmek için illa da inkâr etmeye gerek yoktur. Kişi yukarıda saydığımız hususlardan herhangi birisi ile muttasıf olduğu vakit küfür alameti sergilemiş ve küfre düşmüş olacaktır. Bu anlayışa göre yedi sınıf içerisine dahil olan şahıslara küfür damgası vurmak Müslüman kişinin görevidir.⁸⁴

Muhammed b. Abdülvehhâb, *Nevâkidü'l-İslâm* ismiyle meşhur olmuş Türkçe'ye ise *İslam'ı Bozan Haller* adıyla çevrilen risalesinde kişiyi İslam dairesinden çıkaran on durumdan bahseder.⁸⁵

Allah'a İbadette Ortak Koşmak

Allah dışında başka bir varlığa ibadet etmek kişiyi İslam dairesinde çıkarır. Buna delil ise Nisa suresinde geçen *Allah kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını dilediği kimse hakkında bağışlar. Allah'a ortak koşan kimse büyük bir günah işleyerek iftira etmiş olur.* ayetidir. Kişinin başkası için -ki bu insan, cin, kabir veya put olabilir- kurban kesmesi onu kafir yapar.⁸⁶

Allah ile Arasına Birini Koymak

Kim Allah ile arasına araçlar koyar, dua eder, şefaât ister veya onlara tevekkül ederse bu onu Müslüman olmaktan çıkarır ve küfür dairesine girmiş olur. Yukarıda da değindiğimiz gibi bu mesele üzerinden tarikatlardaki şeyh-mürîd ilişkilerinin de küfür olduğu sonucuna varan Selefler olmuştur.

⁸³ et-Tevbe 9/ 65-66.

⁸⁴ Bayancuk, *Akaid Dersleri*, 86.

⁸⁵ Muhammed b. Abdülvehhab, "İslam'ı Bozan Haller (Nevâkidü'l-İslâm)", *Tevhid Risaleleri-1* (Konya: Neda Yayıncılık, 2021), 47-51.

⁸⁶ Abdülvehhab, "İslam'ı Bozan Haller (Nevâkidü'l-İslâm)", 47.

Müşrikleri Tekfir Etmemek

Her kim Müşriklerin kafir olduğunu ifade etmez ve onların tekfir etmekte şüpheye düşerse bu kişi de küfre düşmüş olacaktır.

Hız. Peygamberden Başkasının Yolunu Doğru Yol Kabul Etmek

Bir kimse Hız. Peygamber'in getirdiği şeriaten daha isabetli bir yolun olduğuna inanır, onun gösterdiği yoldan başka yollar arar ve bunları onun yoluna tercih ederse kafir olur.⁸⁷

Bu anlayış doğrultusunda günümüzde parlamentoya girmek, sandıkta oy kullanmak veya siyasi propaganda yapmak küfür sayılarak bu fiilleri işleyenler hakkında kafir veya müşrik yakıştırması yapılır.

Hız. Peygamber'in Hükümlerinden Birini Beğenmemek

Kim Hız. Peygamber'den gelenleri beğenmez ve onlarla amel etmez ise kafir olur.

Hız. Peygamberle Gönderilmiş Emirlerle Alay Etmek

Bir kimse Hız Peygamber'le gönderilmiş hükümlerden biriyle veya ceza yahut mükafat olarak belirlenmiş bir şeyle alay ederse bu davranışı o kişiyi küfre götürür. Nitekim Tevbe suresinde onların alaya ve eğlence unsuru yaptıkları şeyin küfür sebebi olduğu ifade edilir. *Onlara soracak olsan mutlaka, "Biz lafa dalıyor eğleniyorduk, hepsi bu!" derler. De ki: "Siz Allah ile, O'nun âyetleriyle ve peygamberiyle mi eğleniyordunuz?" Mazeret ileri sürmeye kalkmayın. İman ettiğinizi söyledikten sonra inkârcılığınızı açığa vurdunuz. İçinizden bir kısmını affetsek de, diğer bir kısmını günahla ısrarcı davranmış oldukları için azaba uğratacağız.*⁸⁸

Sihir yapmak

Büyü yaparak karı koca arasına nifak sokmak veya bir insana normalde istemediği bir şey yaptırmak büyük günah olduğu gibi dinden çıkma sebebidir. Kim bu gibi fiilleri işler ve bunlara rıza gösterirse kafir olur.⁸⁹ Buna delil olarak Bakara suresinin *Hâlbuki bu iki melek, "Biz ancak imtihan vasıtasıyız; sakın küfre sapma!" demedikçe hiç kimseye bilgi vermezlerdi.*⁹⁰ ayeti gösterilebilir.

Müslümanlara Karşı Müşrikleri Desteklemek

Müslüman olduğu halde Müşriklere yardım ederek Müslüman karşıtı bir duruş sergileyenler de küfre düşmüşlerdir. Selefî açıdan bu meseleye günümüz için baktığımızda

⁸⁷ Abdülvehhab, "İslam'ı Bozan Haller (Nevâkidü'l-İslâm)", 48.

⁸⁸ et- Tevbe 9/65-66.

⁸⁹ Abdülvehhab, "İslam'ı Bozan Haller (Nevâkidü'l-İslâm)", 49.

⁹⁰ el- Bakara 2/102.

Müşrik kategorisine giren ve Seleflere düşmanlık besleyenlerle birlikte hareket edenler de Müslüman dahi olsalar tekfir edilmeyi hak etmişlerdir. Buna göre Selefi anlayışa karşı çıkan hükümetler, televizyonlar, dergiler ve siyasi partiler Müşrik olduğu gibi bunlara destek verenler de küfre düşmüşlerdir. Bu kişilerin beş vakit namaz kılan, başörtüsü takan veya Kur'an okuyan kişiler olması durumu değiştirmeyecektir.

Hz. Hızır'ın Hz. Musa'nın Şeriatinin Dışına Çıkma İzni Aldığına İnanmak

Aynen bunun gibi bir kimse kendisinin veya başka bir şahsın artık şeriate ihtiyacı kalmadığına inanır ve öyle amel ederse bu kişi dinden çıkmış ve kafir olmuş olur.

Allah'ın Dininden Yüz Çevirmek, Onu Öğrenmemek Ve Onunla Amel Etmemek

Selefi anlayıştaki iman amel bütünlüğü onları böyle bir sonuca götürmüştür. *Kendisine rabbinin âyetleri hatırlatıldıktan sonra onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir? Biz, günahkârlara lâayık oldukları cezayı mutlaka veririz.* âyetinden yola çıkılarak dini anlama ve yaşama tarzı kendilerine benzemeyen pek çok insan tekfir edilmiştir. Bu anlayışta yukarıda da ifade ettiğimiz gibi tevhidin tam sağlanabilmesi için hem kalp hem dil hem de amel gereklidir. Dolayısıyla bunlardan birisinin eksik olması dini bütünleyen tevhide aykırı düşmekte ve kişiyi İslam dairesinin dışına çıkarmaktadır.⁹¹

3.4.4. Bid'at

Arapça'da "icat etmek, örneği olmaksızın yapıp ortaya koymak, inşa etmek" anlamlarına gelen "bd'a" kökünden türeyen bid'at, "daha önce benzeri bulunmayıp sonradan ortaya çıkan (muhtes) şey" anlamına gelir. "Bd'a" kökünün bu sözlük manası Kur'an-ı Kerim'de de yer almıştır. Bid'at çıkarmaya *ibtidâ'*, çıkaran veya işleyen kimseye de *mübtedi'* denir. Kur'an'ı Kerim'de iki yerde bu manalarda kullanımı mevcuttur.⁹²

قُلْ مَا كُنْتُ بِدْعًا مِّنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنِ اتَّبَعْتُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ

*Yine de ki: "Ben, peygamberler arasında benzeri gelip geçmemiş biri değilim, bana ve size ne yapılacağını da bilemem, ancak bana vahyedilene uyarım. Ben yalnızca açık bir uyarıcıyım."*⁹³

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَاتَّبَنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهَابَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

⁹¹ Muhammed b. Abdülvehhab, "Tağutu İnkâr ve Allah'a İman", *Tevhid Risaleleri- 1* (Konya: Neda Yayıncılık, 2021), 88.

⁹² Rahmi Yaran, "Bid'at", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, ts. (Erişim 03 Ağustos 2025).

⁹³ el- Ahkâf 46/9.

*Sonra onların izinden peygamberlerimizi peş peşe gönderdik. Arkalarından Meryem oğlu İsa'yı da gönderdik, ona İncil'i verdik, ona uyanların kalplerine şefkat ve merhamet yerleştirdik. Kendilerinin icat ettikleri ruhbanlığa gelince, biz onlara bunu emretmemiştik; sırf Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yapmışlardı, ama buna hakkıyla riayet etmediler. Biz de içlerinden iman edenlere mükâfatlarını verdik, ama çokları yoldan çıkmışlardır.*⁹⁴

Hadislerde de bu kelimenin kullanıldığını görüyoruz. *İşlerin en kötüsü sonradan ihdas edilenlerdir.*⁹⁵ *Sonradan ihdas edilen her şey bid'attır.*⁹⁶ *Her bid'at dalâlettir.*⁹⁷ Bu hadisler Seleflerin en çok itibar ettikleri ve bid'at anlayışını savunurken kullandıkları delillerdir. Nitekim Suûdi Arabistan'daki camilerde ve Türkiye'de Seleflerin hutbelerine ve kitaplarına başlarken ön söz olarak bu hadislerin çokça zikredildiğini görmek mümkündür.

Bid'at kelimesi dar ve geniş anlamıyla iki şekilde kullanılmıştır. Geniş anlamına göre Hz. Peygamber'den sonra ortaya çıkan her şeydir. Bunun dinle alakalı olmasına gerek yoktur. Dar anlamıyla ise Hz. Peygamber ve ilk üç nesil boyunca görülmemiş ancak sonraki dönemlerde dine dahil edilen veya dinden çıkartılan her şeyin adıdır.⁹⁸

Dinde önceki nesillerde yok iken sonradan ihdas edilmiş olan inanç ve pratikleri ifade eden bid'at, Vehhâbî inancında öne çıkan en temel kavramlardan bir tanesidir.⁹⁹ Bid'at anlayışı Seleflerin en katı olduğu ve karşı çıktığı hususlardan biridir. Onlara göre her kim tarafından ortaya atılmış olursan olsun, dünyevi veya uhrevi bir faydası olsun veya olmasın hiç fark etmez Hz. Peygamber ve ilk üç nesle dayanmayan her şey bid'at kapsamına dahil edilebilir.

Bid'atın kötü olduğu ve yasaklanması gerektiği konusunda İslam alimleri arasında bir ihtilaf yoktur. Ancak ihtilaf konusu olan şey hangi fiillerin bid'at sayılıp sayılmadığı meselesidir. Mâtürîdî ve Eş'arîler bid'at konusuna maslahat açısından bakmakta ve bid'atler için hasene-seyyie ayrımına gitmekte iken, Seleflerin bu meselede daha katı olduğu ve böyle bir ayrıma gitmeden bütün bid'atlere seyyie olarak baktığı görülür. Bid'atlarla mücadele hususunda bir kısım İslâm âlimleri fitneye sebep olabileceği endişesiyle müsamahakar davranmayı daha uygun bulurken buna mukabil ilk Selef âlimleri de dahil olmak üzere,

⁹⁴ el- Hadîd 57/27.

⁹⁵ Müslim, "Cum'a", 43.

⁹⁶ Nesâî, "İdeyn", 22, İbn Mâce, "Muḳaddime 7.

⁹⁷ Müslim, "Cum'a", 43, Ebû Dâvûd, "Sünnet", 6.

⁹⁸ Yaran, "Bid'at".

⁹⁹ Mehmet Ali Büyükkara, *İhvan'dan Cüheymân'a Suudi Arabistan ve Vehhabilik*. (İstanbul: Rağbet Yayınları, 2013), 27.

özellikle de Hanbelî gruplar ile İbn Teymiyye ve onun yolunu izleyenler bid'atlara karşı çok daha sert bir tutum sergilemişlerdir.¹⁰⁰

Günümüz Türkiye'sinde de Selefi anlayışın bid'at algısı değişmemiştir. Onlara göre Hz. Peygamber ve ilk üç nesilde mevcut olduğuna dair bir nas bulunmayan her şey bid'attır. Bu konuda çokça ileri gidip günümüzde üretilen teknolojik imkanlardan faydalanmayı dahi bid'at olarak algılayan birtakım marjinal Selefi gruplar olsa da bizim konumuz bunlardan çok Seleflerin dinsel anlamda bid'at olarak gördükleridir. Onları toplumdan belki de en çok ayırt eden şey toplumda yer edinmiş birtakım dini ritüel ve uygulamalara karşı olan katı tutumlarıdır. Yukarıda saydığımız bid'at hadislerinden yola çıkarak toplumda yıllardır süregelen ve neredeyse bir inanç esası haline gelmiş davranışlara ve bu davranışları sergileyenlere karşı sert bir tutum içerisine girerek dışlamacı bir tavır geliştirmişlerdir.

Doğurduğu sonuçlara göre bid'atın hasene-seyyie diye ikili veya vâcip, mendup, mubah, mekruh ve haram şeklinde beşli tasnife tâbi tutulmasının dışında itikadî-amelî, fiilî-terkî, ibadetlerle veya gündelik hayatla ilgisine göre taabbüdî-âdî şeklinde ayırımları da yapılmıştır. Ayrıca hiçbir dinî nassa dayanmayan bid'at (bid'at-ı hakîkî) ile bazı yönleriyle dinî bir delile dayanıyormuş intibai verdiği halde uygulandığı biçimiyle delilden mahrum bulunan bid'at (bid'at-ı izâfî) şeklinde diğer bir ayırım daha yapılmıştır. Hakiki bid'ata örnek olarak kişinin helâl bir yiyeceği dinî duygularla kendisine haram kılması, Şiîler'in aşure günü başlarını, yüzlerini tırmalayıp tokatlaması, izâfî bid'ata örnek olarak da dinî bir delille tespit edilenler dışında belirli günlerde oruç tutmaya veya belirli vakitlerde namaz kılmaya özel bir önem verilmesi gösterilebilir.¹⁰¹

3.4.4.1. Seleflerce bid'at olarak görülen şeyler

Selefi anlayışta esasında iki çeşit bid'at vardır. Bunlardan birinci ilk üç asırdan sonra ihdas olunmuş olan gelişmelerdir ki bunlar araba veya uçak vs. yapmak gibi gündelik hayata olumlu etkisi olan gelişmelerdir ve bunları yapmak ise mubahtır. Dinde bid'at meselesine geldiğimizde ise bu tümüyle haramdır ve bu yüzden her ne şekilde olursa olsun uzak durulması gereken bir davranıştır.¹⁰²

¹⁰⁰ Yaran, "Bid'at".

¹⁰¹ Yaran, "Bid'at".

¹⁰² Salih b. Fevzan el-Fevzan, *Bid'atın Tanımı, Hükümleri ve Çeşitleri* (İnternet (pdf), 2025), 8.

İbadetler ve ibadet yerleri ile alakalı bid'atlar

Bu anlayışa göre ibadet olan farz namazları keyfi bir şekilde cemaati terk ederek münferit olarak kılmak bid'attır. Ve aslında Selefi anlayışa göre suçtur. Bunun Türkiye'deki Selefilerce tam anlamıyla uygulandığını söylemek güç olsa da ilk kurulan Vehhâbî devletinde vakit namazlarına iştirak etmemek suç sebebiydi.¹⁰³ Bugünün Türkiye'sinde ise fikri anlamda taraftar bulsa da bunu uygulamak zor görünmektedir. Çünkü devlete bağlı camilerde ve orada görev yapan imam-hatiplerin arkasında namaz kılmak Selefilerin karşı çıktığı bir husustur. Dolayısıyla her daim namaz kılınacak bir cemaat bulmak zor görünmektedir.

Aynı zihniyet camilere minareler yapılmasını ve cami ve minarelerin süslenmesini, camilerde Hz. Peygamber'in doğum gününün kutlanmasını, mevlit okunmasını ve toplu halde dua etmeyi ve zikir çekmeyi, sakal-ı şerif ve hırka-i şerif gibi ziyaretleri; ayrıca Berat ve Regaib Kandili gibi Türkiye coğrafyasında kutsal kabul edilen gün ve geceleri(Kadir Gecesi hariç) kutlamayı ve bu günlerde ibadetler yapmayı bid'at algısı çerçevesinde dinden sapma olarak algılamaktadır.

Türbeler ve mezarlar ile alakalı bid'atlar

Selefi anlayışın en katı olduğu konulardan birisi de türbe ve mezarlar konusudur. Şöyle ki günümüz Selefi-Vehhâbîliğin fikir babası ve kurucusu olarak niteleyebileceğimiz Muhammed b. Abdülvehhâb yaşadığı dönemde sahabe mezarlarını yıktırmak ve oralara ziyareti yasaklamasıyla bilinmektedir. Vehhâbîlerin ele geçirdikleri şehirlerde ilk yaptıkları eylemlerden birisi orada bulunan türbeleri ve kubbeli yapıları yıktırmak ve değer verilen birtakım kimselerin mezarlarının ziyaret edilmesini yasaklamak olmuştur. Nitekim Mekke yönetimini ele geçirdiklerinde Ma'le mezarlığında bulunan kubbeli mezarlar yıkılmış, Hz. Peygamber'in namazgahı talan edilmiş ve Daru'l- Erkam'a girişler yasaklanmıştır.¹⁰⁴

Mezarların süslü ve gösterişli yapılmasına neden karşı oldukları sorusuna günümüz Türkiye Selefilığının tanınan isimlerinden Halis Bayancuk, mezarlıkların insana ölümü ve ahireti hatırlatması gerektiğini oysa ki günümüzde bunun aksine şatafatlı ve gösterişli mezarların inşa edildiğini söylemiştir.¹⁰⁵

¹⁰³ Koyuncu Kasım, "Vehhâbîliğin Bid'at Anlayışı Ve Bid'atlarla Mücadele Yöntemi", *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (Eylül 2022), 97.

¹⁰⁴ Koyuncu, "Vehhâbîliğin Bid'at Anlayışı Ve Bid'atlarla Mücadele Yöntemi", 98.

¹⁰⁵ Kırmızı Masa – Muharrem Coşkun, Halis Bayancuk, (Akit TV, Youtube,23.11.2024,01:25:00-01:28:00).

Selefi anlayış aynı zamanda Hz. Peygamber'in mezarına karşı dua edilmesine, ona bakarak salat ve selam getirilmesine ve türbelerde namaz kılmaya da karşı çıkmaktadır. Muhammed b. Abdülvehhâb Allah'a yaklaşmak amacıyla araya birilerini koymayı ve onlardan şefaât dilemeyi şirk olarak tanımlamaktadır. İbn Abdülvehhâb, kabir başında dua etmek, kabir yanında namaz kılmak, kabre birtakım eşyalar bırakmak şeklindeki pratikleri yine şirk davranışları olarak kabul etmektedir.¹⁰⁶ Hatta Medine'yi ele geçirdiklerinde Hz. Peygamber'in mezarını dahi yıkmak istedikleri ancak infiale sebep olabilir gerekçesiyle bundan vazgeçtikleri bilinmektedir.¹⁰⁷

Vehhâbîlerin bu gibi aşırıya varan uygulamaları dışarıdan onlara antipati ile bakılmasına sebep olmuştur. Bid'at ve hurafelerle mücadele uğruna verdikleri mücadeleler bir yerden sonra insanları zorlama seviyesine varmış, kendisi gibi düşünmeyen ve yaşamayan Müslümanların şirk ve küfürle itham edilmesine sebep olmuştur. Onların bu sert tavrı, muarızları olan ve bid'at ehli olarak tanımladıklarının yaşantı ve inançlarına daha da sıkı bir şekilde bağlı kalmalarına sebep olmuştur.

Günümüz Türkiye'sinde de Selefler mezarlık ve türbe ziyareti yapmaz oralara adeta bir puthane olarak bakarlar. Türbe ziyareti yapanlar, oralarda dua edenler, kurban kesenler ve namaz kılanlar bu anlayışa göre şirke bulaşmış insanlardır. Nitekim onlara göre kabirleri mescit edinmek, onlara adak adamak, onlardan yardım istemek, nebî veya salihlerden olsun hiç fark etmez, apaçık bir bid'attir ve tevhidin zıddıdır. Mezarlık ziyaretlerine tam olarak karşı durmasalar bile yukarıda saydığımız hususlardan dolayı sıcak bakmazlar ve mezarlıkların ancak ölümü hatırlamak için ziyaret edilmesi gerektiğini savunurlar.

Tasavvuf ve tarikatlar ile alakalı bid'atlar

Tasavvuf ve tarikatlar Selefi-Vehhâbîliğin belki de en karşı durdukları kurumlardır. Tasavvuftaki şeyhe bağlanma, tevessül etme, himmet isteme gibi uygulamalar Selefi-Vehhâbîlerin en çok eleştiri konusu ettikleri hususlardandır. Onlara göre bir şahıstan olağanüstü şeyler istemek, Allah'tan başkasının gücünün yetmeyeceği, ölmüş bir şahsı yardıma çağırarak, Allah'a(cc) dua ederken birini araya sokmak tevhid ilkesine aykırı olan

¹⁰⁶ Büyükkara, *İhvan'dan Cüheymân'a Suudi Arabistan ve Vehhabilik.*, 25-26.

¹⁰⁷ Koyuncu, "Vehhâbîliğin Bid'at Anlayışı Ve Bid'atlarla Mücadele Yöntemi", 99.

şeylerdir. Dolayısıyla onlar, bir şeyhe bağlanmayı veya tarikata girmeyi şirk unsuru olarak görmektedirler.

Onlara göre dua bir ibadettir ve dolayısıyla başka bir şahıs araya konularak yapılan dua ve tevessüller kişiyi şirke ve küfre götüren uygulamalardır. Dua ederken Hz. Peygamber'i veya salih kabul edilen bir Müslüman'ı vesile kılarak Allah'a yaklaşma olarak ifade edilen tevessül inancı da İbn Abdülvehhâb tarafından tevhid inancına aykırı bulunmuş, "yakınlık elde etmek kastıyla Allah ile kul arasına üçüncü bir varlığı koymak" şeklindeki Kur'an'ın yasakladığı cahiliye davranışı tevessülle aynı kabul edilmiş ve şirk kapsamı içinde değerlendirilmiştir.¹⁰⁸ Onlara göre Müşrikler de Allah'ın(cc) yaratıcı olduğunu kabul ederek Allah(cc) ile aralarında putlara tevessül kılıyordu. Dolayısıyla tarikatların istiğase, himmet ve tevessül gibi uygulamaları müşriklerin putlara tapmalarına ve onlardan yardım istemelerine benzemektedir.¹⁰⁹

Bu karşı duruş sadece fikri anlamda kalmamış, bölgede hakimiyeti ele geçiren Selefi zihniyetin namaz kıldığı esnada sufi meşrep birilerini öldürmelerine kadar ileri bir noktaya varmıştır. O kadar ki Ebû Yusuf Midhat Âlu Ferrâc, *el-Muhtasarü'l-Müfîd fî Akâidi Eimmeti't-Tevhîd* adlı eserinde bid'at ve hurafelerin yayılmasına öncülük ettiği gerekçesiyle Osmanlı'yı ve dolayısıyla Türkleri tekfir etmek gerektiğini ifade etmiştir.¹¹⁰

Günümüz Türkiye'sinin Selefi-Vehhâbî zihniyetinin tarikatlara karşı duruşunda da seleflerine göre pek bir değişiklik olmamıştır. Onlar, tarikatlardaki birtakım uygulamaların dinde kaynağı olmadığını, zikir halkaları, toplu tesbihat, mevlit, kandil gecesi kutlamaları, şeyhe biat gibi pratiklerin Hz. Peygamber ve sahabe döneminde bulunmadığı gerekçesiyle bid'at sayarlar. Şeyhlerden şefaath isteme, kabirlerden yardım dileme, "feyz" alma gibi tasavvufî inançları, ulûhiyet tevhidini zedelediği için şirk olarak değerlendirirler. Seleflerin en çok hassasiyet gösterdikleri mesele tevhid inancına aykırı olup olmadığıdır. Dolayısıyla onlar bu gibi pratikleri Allah'ın(cc) mutlak hakimiyetine aykırı olduğu gerekçesiyle şirk unsuru olarak ifade ederler.

Seleflerin günümüzde tarikatları eleştirdikleri meselelerden biri de oy kullanmaları, siyasi partilerden yana tavır almaları dolayısıyla tağuta hizmet aracı olarak gördükleri tarikatlarla içli dışlı olmalarıdır.

¹⁰⁸ Büyükkara, *İhvan'dan Cüheymân'a Suudi Arabistan ve Vehhabilik*, 25.

¹⁰⁹ Koyuncu, "Vehhâbiliğin Bid'at Anlayışı Ve Bid'atlarla Mücadele Yöntemi", 101-103.

¹¹⁰ Koyuncu, "Vehhâbiliğin Bid'at Anlayışı Ve Bid'atlarla Mücadele Yöntemi", 103.'den aktarmayla.

Yiyecek-içecek, kılık-kıyafet ve diğer bazı konularla alakalı bid'atlar

Selefi anlayışta bid'at kavramına bir bütün olarak bakıldığı için sadece din ile alakalı meselelerde değil, hayatın farklı pek çok sahasında İslam'a uygunluk denetimine girilmiştir.¹¹¹ Onlar giyilen kıyafetten bırakılan sakala kadar, hayatın her sahasında bid'atten uzak durma ve ilk üç nesli taklit etme çabası içerisinde olmuşlardır.

Selefi kıyafet anlayışı, ibadetin şekil boyutunu koruma ve kimlik inşası işlevi görür. Onlar erkekler için gereğinden fazla dar ve uzun olan, kadınlar için ise renkli sayılabilecek kıyafetleri bid'at olarak görür. Selefilerde pantolon paçası topukların üzerine kadar yüksek olur bunun nedeni ise Hz. Peygamberden varit olan *Elbiseyi kibirle topuğunun altına sarkıtana Allah bakmaz*.¹¹² hadisidir. Bu sebeple Selefilerin büyük çoğunluğu elbisenin topuğu aşmasına karşı çıkar ve bu hadise binaen yüksek paça pantolon giyerler. Onlara göre uzun paça giymek kibrin bir göstergesidir.

Aynı zamanda tütün ve nargile tüketmek de kötü ve çirkin bir davranış olarak görülmekte ve hatta kahveye bile sıcak bakılmamaktadır. Suudi Arabistan'da Vehhâbîliğin ilk hâkim olduğu yıllarda Batı'dan gelmesi sebebiyle telefon, telgraf ve televizyon gibi teknolojik araçların kullanımına bid'at olarak bakılmakta idi. Günümüz Türkiye'sinde ve hatta Suudi Arabistan'da bile bunun aşıldığını görmekteyiz. Günümüz Selefi- Vehhâbîleri teknolojiyi çokça kullanmakta, sosyal medya ağları ile yazılı ve görsel medya aracılığıyla davet çalışmalarını yürütmektedirler.

Günümüz Türkiye'sinde yaşayan selef anlayışının bid'at olarak gördükleri davranışlar şu şekildedir:

İbadette bid'at olarak, kandil geceleri namaz kılmak, mevlit okumak ve okutmak, toplu hatim organizasyonu yapmak, namaz sonrası toplu tesbih çekmek, tesbih taneleri ile zikir çekmek; akaidi olarak peygamberden veya evliyalardan yardım istemek, şefaate talep etmek, ölüye dua etmek; zikir ve dua olarak şeyhin belirlediği sayılarla toplu vird, yüksek sesle salavat çekmek, sema ve devran dönmek; mezarlık ve türbe ziyareti yapmak, kabirde Kur'an okumak, adak adamak, kabirden bereket beklemek; ibadet için özel kıyafet (hırka, post)

¹¹¹ Koyuncu, "Vehhâbîliğin Bid'at Anlayışı Ve Bid'atlarla Mücadele Yöntemi", 104.

¹¹² Buhârî, "Libâs", 64.

hazırlamak ve giymek, gelinlik giymek, kravat takmak; Mevrit Kandili kutlamak, Nevruz kutlamaları, Hidrellez şenlikleri, doğum günü kutlaması yapmak, mum yakmak ve üflemek; müzik dinlemek, resim-heykel yapmak; nişanda veya düğünde yüzük takmak, gelin çıkarma merasimi yapmak, kına gecesi ve günümüz düğünlerini yapmak bid'at ve din dışı olarak görülen uygulamalardır.

3.4.5. Tağût

Kökeni Arapça olan tağā kelimesi aşırı gitmek, haddi aşmak ve taşkınlık yapmak gibi anlamlara gelen bir fiildir.¹¹³ Selefilikte ise Allah'tan başka ibadet edilen, hüküm koyan veya otorite kabul edilen her şey tağût olarak kabul edilir. Kur'an'da bu kelime çeşitli ayetlerde geçmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de "tağût" (الطاغوت) kelimesi 8 ayette geçer. Birkaç örnek verelim.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى

*Dinde zorlama yoktur. Artık doğruluk ile sapıklık birbirinden ayrılmıştır. Kim tağutu reddedip Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen sağlam kulpa sarılmıştır. Allah işitendir, bilendir.*¹¹⁴

وَاللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ ءَامَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ

*Allah, iman edenlerin dostudur; onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin dostları ise tağutlardır; onları aydınlıktan karanlıklara sürüklerler. İşte onlar, cehennemlikler ve orada ebedî kalacaklardır.*¹¹⁵

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجَنَبَتِ وَالطَّاغُوتِ

*Kendilerine kitaptan bir nasip verilenlerin, bâtila ve tağuta inandıklarını ve kâfirler için "Bunlar, iman edenlerden daha doğru yoldadır" dediklerini görmedin mi?*¹¹⁶

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا بِمَا أَنزَلَ إِلَيْنَا وَمَا أَنزَلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ

*Sana indirilene ve senden önce indirilenlere inandıklarını ileri sürenlerin, tağuta muhakeme olmak istediklerini görmedin mi? Oysa onu inkâr etmekle emrolunmuşlardı. Şeytan da onları uzak bir sapıklığa saptırmak ister.*¹¹⁷

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتِ

*Andolsun, biz her ümmete: "Allah'a kulluk edin ve tağuttan sakının" diye (uyarması için) bir peygamber gönderdik. Allah, onlardan kimini doğru yola iletti, kimine de sapıklık hak oldu. Yeryüzünde gezip de yalanlayanların sonunun nasıl olduğuna bir bakın!*¹¹⁸

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتِ أَن يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ النَّجَى قَبَشِرُ عِبَادِ

*Tağuta tapmaktan kaçınan ve Allah'a yönelenlere müjde vardır. Müjdele kullarımı!*¹¹⁹

Kur'an'da bu kelimenin kullanımına baktığımızda genel olarak zalim yöneticiler, baskıcı rejimler ve küfür ehli için kullanıldığını görüyoruz. Ancak tağût, genelde Allah'ın

¹¹³ Lisânü'l- Arab "t-ğ-a" maddesi, el- Maany "t-ğ-a" maddesi. (Erişim 13.10.2025)

¹¹⁴ el- Bakara 2/456.

¹¹⁵ el- Bakara 2/257.

¹¹⁶ en-Nisâ 4/51.

¹¹⁷ en-Nisâ 4/60.

¹¹⁸ en-Nahl 16/36.

¹¹⁹ ez-Zümer 39/17.

dışında hüküm koyan otoriteleri, yanlış dini ve siyasi liderleri, putları, batıl inanç sistemlerini ve şeytanî sistemleri (sosyalizm, komünizm, kapitalizm vd.) kapsar.

Selefilikte ve Türkiye Selefliğinde tağüt anlayışı konusu, hem klasik anlayışta hem de günümüz selef anlayışında çok önemli bir konudur. Onlar günümüz modern dünyanın çoğuna ve bu modern dünyada hakimiyeti ellerinde tutanlara tağüt demektedirler. İbn Kayyim el-Cevziyye *İ'lâmü'l-Muvakkîn* adlı eserinde tağüt kavramı için *tağüt kulun ibadet, itaat ve tabiiyette sınırı aştığı her şeydir. Ayrıca tağüt Allah'tan(cc) gelen onca hükme kulak asarak, Allah(cc) ve elçisi dışında kendisine hüküm sorulan veya Allah(cc) dışında kendisine ibadet edilen veya itaat edilen her topluluğun adıdır. Veya bilinmeden Allah(cc) dışında kulluk edilen her şeydir*¹²⁰ ifalarını kullanır.

Onların nazarında şeriate mugayir olan ve Allah(cc) ve elçisinin indirdiğinin dışında hareket eden her türlü oluşum tağüt kavramının kapsamına dahildir. Allah dışında ibadet edilen her şey birer tağuttur. Kişi bazen Allah dışında bir başka varlığa dua ederek, bazen ondan başkası için kurban keserek, bazen de helal ve haram kılma yani hüküm koyma yetkisini vererek ona ibadet eder ve böylelikle kişi kendisine bir tağüt edinmiş olur.¹²¹

Bu öncüllerden yola çıktığımızda şeytan bir tağuttur çünkü o insanları rablerine ibadette sakındırmaya çalışır. Kâhin için de tağüt denilebilir. Çünkü o Allah'a(cc) ait olan gaybın bilgisine sahip olduğunu iddia etmektedir. Sihirbaz da tağüt sayılabilir. O var etmek ve yok etmek gücüne sahip olduğunu iddia ederek Allah'a(cc) meydan okumaktadır. Bunlardan başka Allah(cc) dışında kendisine ibadet edilen taş, put, ağaç, yatır ve türbe vs. de birer tağuttur. Putlar adına söz alarak konuşan ve insanları saptıran din adamları da tağutturlar. Çünkü onlar meşru olmayanı meşru kılarak Allah'tan(cc) yetki devralmaktadırlar! Aynı zamanda Allah'ın(cc) hükmünün dışına çıkarak kendi heva ve hevesleri doğrultusunda hüküm koyanlar ve rablerinin hükmünü bir kenara koyanlar da birer tağutturlar.¹²²

Yukarıda saydığımız tağüt türleri arasında günümüz selef anlayışının en vurguladıkları tağüt Allah(cc) hükmü dışında hüküm verenler meselesidir. Burada karşımıza modern hukuk sistemleri ve bunların yasal sürece dökülmesini sağlayan meclisler çıkmaktadır. Onlar yeni yasalar ihdas etmek suretiyle Allah'ın(cc) hükmünün dışına çıkmaktadırlar.

¹²⁰ İbn Kayyim el-Cevziyye, *İ'lâmü'l-Muvakkîn an- Rabbi'l- Alemin* (Suudi Arabistan- Cidde: Daru İbnu'l- Cevzi, 1423), 92.(Arapça'dan çevrilmiştir.)

¹²¹ Bayancuk, *Tevhid İncinü İnşa Eden Kavramlar*, 666.

¹²² Bayancuk, *Tevhid İncinü İnşa Eden Kavramlar*, 692.

Günümüz selef anlayışında tağut olarak isimlendirdikleri anayasal ve laik düzene karşı bir duruş sergilemek önemlidir. Yapılması gereken ilk şey tağutu reddetmek yani onun otoritesini kabullenmemek ve itaat etmemektir. Onlara göre tağutu inkâr etmek İslam’a girmek için bir şarttır. Hatta reddetmeyen kimse sükût etse dahi ona iman etmiş ve kabullenmiş olur. Öyle ki tağut olarak tanımlanan anayasal ve laik düzeni inkâr etmek Allah’a(cc) iman etmekten önce gelir. Tağuta karşı inkâr ve mücadele etmeyenler de onun safında sayılır. Bir insan ya tağutun karşısında durur ve inkâr eder ya da onu kabullenmiş olur bunun ortası söz konusu değildir.¹²³

Selefi anlayış kendilerince tağut olarak gördükleri anayasal ve laik düzene karşı bir duruş sergilenmesi gerektiğine inanır. Dolayısıyla onlar günümüz Türkiye’inde mecliste bir gücü olmasa bile oy vermesi sebebiyle oy kullanan kimseleri de tağuta kulluk etmekle suçlar. Onlara göre tağuttan sakınılması gerekir ve karşı durulmalıdır. Dolayısıyla oy kullanan ve dolaylı olarak bile olsa bu sisteme destek olanlar tağuta kul olmuş kimselerdir ve kafir olmuşlardır.¹²⁴ Onlara göre tağuti düzene karşı durmak muvahhit olmanın ve şirkten kurtulmanın ön şartıdır. İlk yapılması gereken şey onu inkâr etmek ve ondan uzak durmaktır. Dolayısıyla tağut düzeni olarak kabul anayasal ve laik düzenin hiçbir şekilde içine dahil olmamak ve onu reddetmek gerekir. Bundan dolayı oy kullanmak dahi sisteme dahil olmayı ifade eder. Dolayısıyla ondan tamamen uzak durmak gerekir aksi halde kişi ona meyilecektir.¹²⁵

Onların tağutu inkâr ve içtinap tavrını belirleyen en temel dayanak Bakara suresinin 256. ayetidir.¹²⁶ Buna göre tağutu inkâr eden urvetu’l-vuskaya (sağlam kulp) yani İslam girerek Müslüman olur. Dolayısıyla tağut olarak görülenlere karşı bir tavır almak ve ondan sakınmak Selefilik anlayışında iman konusu olacak kadar önemlidir.

Onların sakınmaktan kasıtları elbette ki sadece oy kullanmaktan uzak durmak değildir. Selefi anlayış tağut olarak gördükleri laik düzen ve dolayısıyla onunla ilişkili her türlü oluşumdan uzak durulması gerektiğine inanır. Dolayısıyla laik sistemin öğretildiği ve dikte edildiği gerekçesiyle bugünkü okullardan da uzak durulması gerektiğini dile getirir. Günümüz Türkiye’inde yaşayan Selefi grupların bu gerekçeyle çocuklarını devlet okullarına

¹²³ Bayancuk, *Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar*, 693-696.

¹²⁴ Bayancuk, *Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar*, 705.

¹²⁵ Bayancuk, *Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar*, 710.

¹²⁶ Dinde zorlama yoktur. Doğru eğriden açıkça ayrılmıştır. Artık kim sahte tanrıları reddeder de Allah’a inanırsa kopmayan sağlam bir kulpa (urvetu’l- vuska) yapışmıştır. Allah her şeyi ıstır ve bilir.

göndermedikleri görülmektedir. Onlara göre tağut olan laik sistem ve bu sistemin insan kaynağı olan okullar da uzak durulması gereken tağuti yapılardır.¹²⁷

3.4.5.1. Türkiye selefliğinin tağut listesi

Selefi anlayışın tevhid, bid'at ve şirk anlayışları, onların modern dünyaya ve onların kurumlarına karşı söylem geliştirmelerine sebep olmuştur. Bu doğrultuda İslam ilke ve ölçülerine uymayan her türlü kurum ve sistem tağut olarak addedilmiştir.

Laik Devlet ve Kanunlar

Türkiye Cumhuriyeti'nin laik hukuk sistemi, anayasa ve TBMM'nin yaptığı kanunlar ("beşerî kanun" olarak görülür) ve mahkemeler ve hâkimler, şeriatla hükmetmedikleri için tağut olarak nitelenir.

Devlet Başkanları ve Yöneticiler

Cumhurbaşkanı, bakanlar, milletvekilleri (Allah'ın indirdiğiyle hükmetmedikleri gerekçesiyle), bu yöneticilere itaat, "tağuta itaat" olarak değerlendirilir. Çünkü onlar Allah'ın(cc) şeriatinden başkasıyla hükmetmektedirler.

Dini Liderler ve Tarikat Şeyhleri

Kur'an ve sahih sünnete aykırı fetva veren Müslüman din adamları (bundan kasıt genel olarak kendi zihniyetlerinde olmayanlardır), Yahudi ve Hristiyan din adamları (ahbar ve ruhbanlar) kendilerine çağırımlarından dolayı¹²⁸ bid'at yayan tarikat ve cemaat liderleri ve özellikle türbe kültürünü teşvik eden kişiler tağuta yardımcı olmaktadır.

Dinler Arası Diyalog ve Putperest Semboller

Hristiyan haçı, Budist putu Hindu putları vb. bunlara saygı gösterilmesi "tağutu yüceltmek" anlamına gelir.

Ekonomik Sistemler

Faize dayalı bankacılık sistemleri ile kapitalist ve sosyalist ideolojiler de tağu olarak değerlendirilir. Çünkü bunlar ilahi yasaya mukabil olma iddiasında bulunmaktadır.

Şeytan¹²⁹

Büyü Yapan¹³⁰

Gaybtan Haber Verdiğini İddia Eden¹³¹

¹²⁷ Bayancuk, *Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar*, 710-713.

¹²⁸ Ahmed el-Kattan - Muhammed ez-Zeyn, *Tağut* (Rumi Yayınları, 2016), 165-168.

¹²⁹ el-Kattan - ez-Zeyn, *Tağut*, 127.

¹³⁰ el-Kattan - ez-Zeyn, *Tağut*, 181.

3.4.6. Şeriat

Şeriat kelimesi Arapça ş-r-g kökünden mastar bir kavramdır. Lügat manası olarak bir kural koymak, yol belirlemek, yasa yapmak ve meşru kılmak gibi anlamlara gelir.¹³² Selefi anlayışta ise şeriat inanç ve amel bütünlüğü anlamına gelir. Buna göre şeriat şu ana dek gelmiş bulunan resullerin ortak davet ve davasının ismidir.¹³³

Günümüz Selefi anlayışın en çok vurgu yaptığı kavramlardan biri olan şeriat kavramı genel olarak Allah'ın(cc) peygamberi vasıtasıyla inzal buyurduğu dini buyrukların yeryüzünde uygulama alanı bulmasını ifade eder. Onlara göre hüküm yalnızca Allah'a(cc) aittir. Dolayısıyla herhangi bir şahıs veya aristokratın kanun yapma yetkisi yoktur.

Selefi anlayış hakimiyet ve kanun yetkisinin yalnızca yaratıcıya ait olması gerektiğini ifade eder. Çünkü alemi ve içindekini yaratan bir yaratıcı vardır. O yaratıcı ise yarattıklarını en iyi bilendir. Dolayısıyla yönetme ve kanun koyma yetkisi de yalnızca ona ait olmalıdır. Onlara göre bir kanunun insanlar arasında hakemlik icra edebilmesi için üç özelliği haiz olması gerekir.¹³⁴

- Ortaya koyduğu hükümlerin detaylı bir şekilde ve tafsilatlı olması lazımdır.
- Kendisinden haber verdiği şeylerin kesinlikle doğru olması gerekir.
- Verdiği hükümlerin yüzde yüz adaletli olması gerekir.

İşte bu üç özellik ancak ve ancak Kur'an'ın ve onu gönderen yaratıcının sahip olduğu vasıflardır. Dolayısıyla ondan başkasını hakem kılmak ve hüküm koyma makamına çıkarmak onun hakimiyetine meydan okuma anlamına gelecektir. Bu saydığımız gerekçeler ise Selefi anlayış insan hakimiyetini kabul etmez. Onlara göre yaratılmış olan insan zalim, zayıf, unutkan, aceleci, cahil ve nankördür. Bu kadar nakıs bir varlığı hakimiyet makamına çıkarmak ise zulüm anlamına gelecektir. İşte tüm bu sebeplerden ötürü şeriatı, yani insanın yaşam şeklini yaratıcı belirlemelidir. Onun belirlemediği sistemlerde bazen Firavunlar, ağalar, nemrutlar; bazen de kraliyetler ve burjuvaziler insanı kendisine köle ve kul edinmişlerdir.¹³⁵

Sonuç olarak Selefi inancı, yeryüzünde şeriat dışında tüm sistemleri kökten reddetmektedirler. Çünkü şeriat dışında ihdas edilen her türlü yönetim tarzı, muhdisinin nakıs vasıfları sebebiyle insanoğlu ve onun sıkıntıları için tam bir ilaç olamayacaktır ve bütün bu

¹³¹ el-Kattan - ez-Zeyn, *Tağut*, 193.

¹³² Lisânü'l-'Arab “ş-r-a” maddesi, el- Maany “ş-r-a” maddesi. (Erişim 13.10.2025)

¹³³ Bayancuk, *Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar*, 745.

¹³⁴ Bayancuk, *Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar*, 763.

¹³⁵ Bayancuk, *Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar*, 765-766.

sistemler yaratıcının hakimiyetine bir meydan okuma yani haddi aşmadır ve tağut olmak demektir. Selefler en nihayetinde bütün sistemlerin bir kenara bırakılıp şariat ile yönetime geçilmesi gerektiğini savunur.

3.4.7. Bel'am

Bel'am kelimesi geçmiş dönemlerde yaşamış olan Bel'am B. Bâûrâ'ya nispetle kullanılan bir kavramdır. Rivayete göre Hz. Musa İsrailoğulları ile birlikte Kenan diyarına doğru geldiğinin bilgisini alan Moab kralı Balak, o bölgenin bilge adamı olan Bel'am'a gelerek İsrailoğulları'na beddua etmesini ve onlara bir şekilde engel olmasını ister. Çünkü Bel'am, o bölgenin bilge ve mübarek adamıdır. Bölge halkının inancına göre Bel'am'ın lanet ettikleri lanete uğramakta ve helak olmaktadır. Hz. Musa'nın hak bir elçi olduğunu bilen Bel'am ise bunun mümkün olmadığı söyler ancak ısrarlar devam eder ve devamında kendisine verilen birtakım dünyevi menfaatler sonucunda Bel'am bunu kabul eder ve İsrailoğulları'na giderek onlara beddua etmeye başlar. Ancak beklendiğinin aksine kendi kavmine sövmektedir. Nihayetinde dili göğsüne doğru sarkar ve utanır. Ancak o İsrailoğulları'na engel olmak için başka bir yol bulur ve birkaç kadının süslenerek İsrailoğulları arasına salınmasını önerir ve nihayet plan tutar ve İsrailoğulları Kenan diyarına giremezler.¹³⁶

Kur'an'da da bu olaya iki ayette değinilir.

*Kendisine kanıtlarımızı verdiğimiziz, fakat onları bir kenara atan, bu yüzden şeytanın peşine taktığı, nihayet azgınlardan olan kişinin haberini onlara anlat.*¹³⁷

*Eğer biz isteseydik o kişiyi delillerimizle yüceltirdik. Fakat o dünyaya saplanıp kaldı, hevesinin peşine düştü. İşte böylesinin hali, kovsan da bıraksan da hep dilini çıkarıp soluyan köpeğin haline benzer. Âyetlerimizi yalan sayan topluluğun durumu işte böyledir. Şimdi sen bu kıssayı anlat, umulur ki iyice düşünürler.*¹³⁸

Müfessirlerin çoğu, ayetlerde geçen kişinin Bel'am B. Bâûrâ olduğunu söylemektedirler. Bu ayette bahsedilen kişi, alim olduğu halde dünyalık birtakım menfaatler uğruna dinini satan bir model ortaya koymaktadır. İşte bu ayetler Selefi inançtaki *bel'am* kavramının doğmasına sebep olmuştur.

¹³⁶ Ömer Faruk Harman, "Bel'Am b. Bâûrâ", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (Erişim 09.08.2025).

¹³⁷ el-A'râf 7/ 175.

¹³⁸ el-A'râf 7/ 176.

Selefi anlayışta bu kavram çoğunlukla kendi görüşlerini yansıtmayan din adamları için kullanılan bir terimdir. Onlar kendi fikir ve anlayışına karşı çıkan ve döneminin hükümetleri ile iyi geçinen din adamlarına *bel'am* demişlerdir. Bugünün Türkiye'sinde medrese veya ilahiyat fark etmeksizin İslami ilimlerde ihtisas yapmış olup kendi görüşlerine karşı duran her din adamı Selefi anlayışa göre tağuta hizmet eden bir Bel'am B. Bâûrâ'dır.

Günümüz Türkiye Selefileri bu kavramı genel olarak mevcut hükümete yakın olup onlara meşruiyet kazandırdığına inandığı din adamları için kullanır. Onlara göre Türkiye'de mevcut haliyle laik hükümet yanlısı propaganda yapan ilahiyat veya medrese kökenliler de tıpkı Bel'am B. Bâûrâ gibi tağuta hizmet etmektedirler.

Selefler özellikle laik veya gayri şer'i olarak gördükleri hükümlere meşruiyet kazandırdıkları gerekçesiyle, laik ve dinsiz devlet politikalarını dinî olarak onaylayan hocaları yani *devlet yanlısı din adamlarını*, şirk ve bid'at olarak gördükleri uygulamaları savunan *tarikât ve cemaat şeyhlerini*, şeriata aykırı gördükleri kararlar verdiklerinde *resmî fetva kurullarını* (örneğin Diyanet ve İsmailağa gibi kurumların fetva heyetleri) ve Selefliği eleştiren tüm dini oluşum veya şahısları yani *Selefi eleştirmenleri* bel'am olarak görürler.

3.4.8. Şefaât

Şefaât kavramı sözlükte bir şeyi ikilemek, çift yapmak ve tekrar etmek gibi anlamlara gelir.¹³⁹ Terim anlamıyla kullanıldığında ise peygamber veya salih bir zatın kıyamet gününde diğer Müslümanlar için Allah'tan(cc) af ve bağışlanma dilemesi anlamına gelir.¹⁴⁰

Bu mesele, Seleflerin eleştirisi konusu edildiği bir meseledir. Genel olarak şefaatin Seleflerce inkâr edildiği algısı söz konusudur. Bu yüzden de günümüz Türkiye topraklarında yaşayan ve kendilerini Ehl-i Sünnet olarak tanımlayan medrese veya ilahiyat kökenli hocaların bu konu üzerinden Seleflik eleştirisi yaptıkları görülmektedir. Ancak bilindiğinin aksine Selefi anlayışta şefaât meselesi kabul edilen bir meseledir. Bu konunun tartışmaya açılmasının sebebi lafız farklılığıdır. Selefi anlayışta Allah'ın(cc) mutlak hakimiyetine vurgu yapma güdüsü bunun temel sebebidir. Selefi anlayışta da peygamberlerin, salih kulların ve şehitlerin şefaât hakkına sahip olduğuna inanılmaktadır.¹⁴¹ Ancak onlar şefaati beklenen kişilerden doğrudan şefaât talep edilmesinin uluhiyet tevhidi ilkesine aykırı olduğunu

¹³⁹ Lisânü'l-'Arab "ş-f-a" maddesi, el- Maany "ş-f-a" maddesi. (Erişim 13.10.2025)

¹⁴⁰ Mustafa Alıcı, "Şefaât", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (Erişim 10.08.2025).

¹⁴¹ Bayancuk, *Akaid Dersleri*, 186.

düşünmektedirler. Dolayısıyla *şefa*at ya *rasulallah* veya *şefa*at ya *şeyh* ... gibi ifadeleri Allah'ın uluhiyet sıfatına aykırı görmeleri sebebiyle şirk unsuru olarak görmektedirler. Onlar bu gibi ifadeler yerine şefaatin yalnızca Allah'tan (cc) talep edilmesi gerektiğini dile getirmektedirler.

Selefi anlayışta şefa

at inkâr edilmediği gibi ikili bir tasnife tabi tutulur. Onlara göre şefa

at müspet(olumlu) ve menfi(olumsuz) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Müspet olan şefa

at peygamberler, salih kullar ve şehitlerden beklenen şefa

at olurken, menfi olan ise Allah(cc) dışında kimsenin gücünün yetmeyeceği birtakım meselelerde ve Allah'ın(cc) izin vermediği konularda ölü veya diri olan şahıslardan şefa

at istemektir.¹⁴² Onların bu tavrının temelinde tasavvuf erbabının şeyhlerine yükledikleri yüksek makam ve mevkiye tepkinin olması muhtemeldir. Nitekim bid'at ehli olarak gördükleri şeyhlerin şefa

at edemeyeceğine olan inançları onları buna sevk etmiş olabilir. Çünkü tarikat ve tasavvuf camialarında şeyhlerin ahirette mutlak şefa

atçı olacaklarına yönelik ve hatta bundan da ileri giderek şeyhlere ahirette özel makam ve haklar veren anlayışların olabildiği görülmektedir. İşte tam da bu sebepten Selefi anlayışta bid'at ehli olarak gördükleri sufilerin ve onlardan şefa

at istemenin mümkün olmayacağını söylemeleri kendi bakış açılarına göre tutarlı bir davranış olarak görülmektedir.

3.4.9. Tevessül

Tevessül kavramı luğat anlamıyla dilek, dilekçe, yalvarma, yakarış ve avuç açmak gibi anlamlara gelen bir kelimedir.¹⁴³ Terim anlamıyla kullanıldığında ise birini aracı ederek Allah'tan istemek anlamına gelir.

Tevessül kavramı tarikat ve tasavvuf erbabı ile özdeşleşmiş olsa da sadece onlara has bir durum değildir. Ülkemizde pek çok insan türbe ve yatırlara gitmekte, dilek ve arzularının gerçekleşmesi için onlara tevessül ederek Allah'a(cc) dua etmektedirler. Tasavvuf camiasında ise genelde ölmüş olan tasavvuf büyüklerinin veya halihazırda şeyh olarak kabul ettikleri kişilerin tevessüle konu edildiği görülmektedir.

Selefi anlayış tevessülü tamamen inkâr etmese de onların tevessüle bakış açıları tasavvuf erbabından farklıdır. Onlar, kişinin Allah'tan istemek için birini araya koymasını

¹⁴² Bayancuk, *Akaid Dersleri*, 186.

¹⁴³ Lisânü'l-'Arab "v-s-l" maddesi, el- Maany "v-s-l" maddesi. (Erişim 13.10.2025)

Müşriklerin putları aracı kılarak Allah'a(cc) dua etmelerine benzetmektedirler. Ancak tevessül meselesine tamamen kapı kapattıklarını söylemek doğru değildir. Selefi anlayış meşru olan ve olmayan tevessül diye ikili bir tasnife giderek, *Allah'ın(cc) isim ve sıfatlarıyla veya salih amelleri aracı kılarak* veyahut da *Müslüman bir kişiden kendisi için dua etmesini isteyerek* tevessülde bulunmasını caiz görürken, *filan kişinin hakkı için* veya *yüzü suyu hürmetine* ya da *filan kişinin makamı ve şanı adına* denilerek Allah(cc) ile kul arasına bir vesile kılarak tevessülde bulunmayı ise şirk ve bid'at olarak görmektedir.

3.4.10. Mezheplere intisap meselesi

Selefilik-Vehhâbîlik merkezini Suudi Arabistan'da olması sebebiyle Selefi-Vehhâbîlik ameli olarak genelde Hanbeli mezhebi ile bilinmesine rağmen farklı coğrafyalarda yaşayan Seleflerin Hanbeli mezhebi dışında başka ameli mezheplere ittiba ettiği görülmektedir. Ancak Selefi anlayışta genel sünni anlayıştan farklı bir şekilde mezhep taassubuna karşı çıkmaktadır. Bu doğrultuda dört mezhep imamından birine ittiba edilmesi gerektiği savunulurken bu onlar için kesin bir hüküm niteliğinde değildir. Onlar mezhep imamlarına bağlanmayı faydalı görürken, genelde ayet ve hadislerin zahirine bağlı kalmaya özen gösterirler.

Selefi anlayışta bir mezhebe ittiba görülsede onlar içtihat kapısının açık olduğuna olan inançları sebebiyle nasların zahiriyle hüküm vermeye çalışırlar. Bu sebeple onlar bir mezhebe körü körüne bağlanmanın bid'at olduğu fikrine sahiptirler. Onlar ilk üç nesilde olmadığı gerekçesiyle mezheplere körü körüne bağlanmayı bid'at olarak görürler. Fakat fetva konusunda Suudi Arabistan kökenli alimlerin görüşlerinin ve dolayısıyla Hanbeli mezhebinin tercih edildiği görülür.

Türkiye Seleflerinin bu mezhep taassubu karşıtı anlayışları sebebiyle günlük ibadet ve muamelatta diğer Müslümanlardan farklı davranışlar sergiledikleri görülür. Onlar diğer Müslümanların aksine ellerini göğüs hizasında bağlar, namazdan sonra tesbihatı kendi başlarına yaparlar. Aynı şekilde cuma namazında hutbe sonundaki duaya iştirak etmez ve ramazan ayı dışında kunut duası yapmazlar. Onların bu farklı davranışlarının kökeninde genel olarak zikredilen uygulamalarla ilgili Kur'an'da delil olmadığı veya hadislerin sahih olmadığı veyahut da sahabe uygulamasıyla örtüşmediği gerekçesi hakimdir.

3.5. Türkiye Selefilığının Davranış Biçimleri ve Modern Dünyaya Yaklaşımları

Selefilik ve Türkiye Selefilığı modern çağda duruşuyla diğer Müslümanlardan farklı bir çizgi izlemektedir. Onlar giyim ve kuşamları, ibadetlerde fûrûât denilebilecek birtakım farklılıkları, söylemleri ve modern dünyaya karşı duruşlarıyla şahsına münhasır ve diğer Müslümanlardan ayırt edici davranışlar sergilemektedirler. Bu bölümde de Seleflerin ve özellikle de Türkiye’de yaşayanlarının rahin çağa bakış açılarını ve davranış biçimlerini ele alacağız. Onların rahin çağa bakış açıları yukarıda ele aldığımız ilkeler doğrultusunda şekillenmektedir. Temelinde tevhid inancının yer aldığı bu anlayış tağut ve bid’at görüşleriyle modern dünyaya bakmaktadır. Bu bölümde de görüleceği üzere Selefilik dünyaya bu temel ilkeleri doğrultusunda bakmaktadır.

3.5.1. Demokrasi

Lügat olarak Yunancadaki demos (halk) ve kratos (otorite) kelimelerinin birleşimi olan bu kavram terim anlamıyla *halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi; el erki, demokratlık*¹⁴⁴ gibi anlamlara gelir.

Bu kavramın kökeni eski Yunan devirlerine uzansa da uygulama sahasına geçmesi esasında 20. yy.’ dan itibaren oligarşi, monarşi ve saltanata alternatif arama çabalarında ortaya atılmış bir fikirdir. Temel amacı devlet yönetimini bir şahıs, zümre veya aileden alarak halka teslim etme gayretidir. Bu yönetim biçiminde devletin başında bir şahıs veya şahıslar olsa da halk doğrudan veya dolaylı olarak bu şahısları seçerek iradesini ortaya koymaktadır. Ve halkı temsil edenler halk adına kararlar alarak devleti yönetmektedirler.

Selefi anlayış ise demokrasiye karşı bir duruş geliştirmektedir. Bu karşı duruşun temelinde Maide suresinde yer alan, Allah’ın indirdiği ile hükmetmeyi emretmekte olan ve hükmetmeyenlerin ise zalim-fasık ve kafir olacağını bildiren ayetler vardır.¹⁴⁵ Bu ayetlerin hitap ettikleri gruplar farklı farklı olsa da genel olarak Allah’ın(cc) indirdiği ile hükmetmek ana vurgudur. İşte tam da bu sebepten Selefi anlayış, ilahi kanun dışına çıkmayı İslam dairesinden çıkma sebebi olarak görmektedir.

Ancak Seleflerin *Allah’ın(cc) indirdiğiyle hükmetmeyenlere* karşı ilk aksiyonları günümüzle başlamış bir şey değildir. Bunu, Haricilerin Hz. Ali’ye karşı hakem hadisesindeki çatışmalara kadar götürmek mümkünse de bir devlet nizamına karşı gösterilen ilk tepki

¹⁴⁴ TDK “demokrasi” maddesi (Erişim 12.08.2025).

¹⁴⁵ el-Mâide 5/44,45,47,48.

İlhanlılar zamanına dayanmaktadır. Gazan Han'dan itibaren İslam'a giren İlhanlılar eski ata kültürleri olan Cengiz Yasası'nı devam ettirdiler. İşte bu dönemde İbn Teymiyye, *hüküm yalnızca Allah'a aittir ve Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyen kafirdir* ilkeleri doğrultusunda İlhanlılara karşı cihat ilan ederek aslında yıllar öncesinden bu konudaki tavrını ortaya koymuştur.¹⁴⁶

Hükümün yalnızca Allah'a(cc) ait olması gerektiği ve yaratıcının kanunlarıyla hükmetmeyenlerin tekfir edilmesi gerektiğini ifade eden ayetler Selefi anlayışın temel motivasyon kaynağıdır. Onlar bu doğrultuda şeriat dışında tüm kanun ve uygulamaları küfür olarak nitelemektedirler. Dolayısıyla yaratıcının hükmüyle hüküm vermeyen Allah'ın(cc) uluhiyetini ve vasıflarını inkâr etmekle kalmaz aynı zamanda kendi ilahlığını iddia etmiş sayılır. Dolayısıyla onun hükmünden başka hüküm vazeden veya buna razı olan da her ne kadar ağzından şehadet getirse de kafir olmuş olur.¹⁴⁷

Günümüzde Allah'ın(cc) hükmüne mukabil olarak ihdas edilen demokrasi her ne kadar halkın kendi kendini yönetmesi anlamına gelse de iş bundan ibaret değildir. Çünkü burada sadece idari anlamda bir yetki devri olmamakla beraber teşri (hüküm üretme, kanun yapma) yetkisi de verilmektedir. Aslında kavram kargaşasını gidermek adına şunları söylemek gerekir. Selefi anlayış yönetimde çoğulculuğa karşı değildir ve onlar devleti yönetecek kişilerin Ehlü'l Hal ve'l-Akd (azletme ve atama birimi) tarafından seçilebileceğini ifade ederler.¹⁴⁸ Hatta belki belki de günümüzdeki demokrasinin ayrılmaz parçası olan seçime bile şartlı olarak tamam demeleri mümkündür. Onların temelde karşı oldukları şey cumhuriyet değil demokrasi kavramıdır. Çünkü cumhuriyette sadece seçmek söz konusu iken demokraside seçilenlere kanun yapma yetkisi verilmektedir. İşte onların karşı çıktıkları şey de tam olarak budur. Mutlak hakimiyet (hüknullah) anlayışına sahip Selefiler yeryüzünde kanun yapma yetkisinin bir beşere verilmesini küfür olarak nitelemektedirler. Dolayısıyla ismine her ne dersek diyelim ilahi kanuna alternatif olarak üretilen her türlü sistem Selefi anlayışa göre

¹⁴⁶ Ertuğrul Cesur, “İslam Ve Demokrasi Tartışmaları Bağlamında Selefi Öğreti Ve ‘Beşeri İdeolojiler’ Retoriğinin Tarihsel Kökleri” 3/2 (Aralık 2020), 23.

¹⁴⁷ el-Kattan - ez-Zeyn, *Tağut*, 59.

¹⁴⁸ “İslam'da Demokrasi Var mıdır? / Halife Nasıl Seçilmelidir? | Şeyh Abdullah Yolcu” (Guraba Der, Youtube, 28.11.2024, 00:01-04:00).

tağuttur. Çünkü yaratıcının hükmünden başka hüküm üretmek aynı zamanda kendini ilah olarak görmenin bir diğer ifadesidir.¹⁴⁹

Günümüz Selefi anlayışın davranışları da bu ilkeler doğrultusunda şekillenmektedir. Bu sebeple Türkiye’de yaşayan Selefi gruplar tağut olarak gördükleri demokrasiden uzak dururlar. Çünkü bu anlayışta hakimiyet ve hüküm koymak sadece yaratıcı olana aittir. El-hukmu lillah (hakimiyet Allah’ındır.) ilkesi doğrultusunda şeriat dışında her türlü yönetim biçimi onlar için tağutun bir formudur.

3.5.2. Oy kullanmak

Selefi anlayışta oy kullanmamak, demokrasiye bakışları sonucunda şekillenen bir davranıştır. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere tağut olarak görünen laik ve demokratik sistem onlar için uzak durulması gerek bir küfür sistemidir. Seleflerin oy kullanmaya tamamen karşı çıktıklarını söylemek aslında yanlıştır. Nitekim onlar, Hz. Ebubekir ve Hz. Osman’ın da istişare ve oy sonucu seçildiğini ifade ederler. Türkiye Seleflerinden Abdullah Yolcu, İslam’ın seçime karşı olmadığını savunur. Ancak o, günümüzde yapıldığı gibi toplumdan belli bir yaşa erişen herkesin oy kullandığı bir sisteme karşıdır. Onun savunduğu seçim sistemi, alimlerden oluşan ve işin ehli olan bir grubun (Ehlü'l Hal ve'l-Akd) kendilerini yönetecek kişiyi seçmesidir. Hatta o kadar ileri gider ki parlamenter sistemde milletvekillerinin cumhurbaşkanını seçmesini daha isabetli bulduğunu ifade eder.¹⁵⁰

Onlar aslında idari anlamda işleri görecek kişinin seçilmesine karşı değillerdir. Bugün için oy kullanmanın tamamına küfür deseler bile Seleflerin asıl karşı durdukları şey oy kullanarak yasa belirleyiciyi seçme meselesidir. Çünkü bir beşer olarak insanın kanun yapma yetkisi yoktur. Bu sebeple de oy kullanarak yasamaya yani meclise milletvekili göndermek yaratıcıda olması gereken hüküm vasfının beşere yüklenmesi demektir ve bu fiil küfürdür.¹⁵¹

Bu anlayış doğrultusunda, oy vermek gibi, aday olmak veya siyasi parti kurmak da küfre hizmet etmek demektir. Çünkü demokrat diyebileceğimiz kişiler insanları Allah’ın(cc)

¹⁴⁹ el-Kattan - ez-Zeyn, *Tağut*, 59.

¹⁵⁰ “İslam’da Demokrasi Var mıdır? / Halife Nasıl Seçilmelidir? | Şeyh Abdullah Yolcu” (Guraba Der, Youtube, 28.11.2024, 00:03-05:00).

¹⁵¹ Bayancuk, *Yaratılış Gayesi La İlahe İllallah*, 103.

hakimiyetinden ziyade çoğunluğun hakimiyetine çağırırlar.¹⁵² Oysaki hüküm koymak ve insanlara yaşam şekli belirlemek ancak yaratıcı olan Allah'ın(cc) hakkıdır.

Sonuç olarak Türkiye Selefliliğine göre Allah'ın (cc) kanunları dışında kalan tüm kanunlar birer tağuttur. Dolayısıyla bu kanunları yapan veya kanun koyuculara oy kullanan veyahut da bunlara destek veren herkes tağuttur. Herhangi bir kişi bu kanunları veya kanun koyucuları reddetmediği sürece tevhid dairesine giremez. Tevhid dairesine girmemek ise küfre düşmek demektir. Onlar bu inançları sebebiyle hiçbir siyasi partiye üye olmaz ve oy kullanmazlar. Onlara göre siyasi partinin muhafazakâr bir parti olması da bir şey değiştirmez. Çünkü Seleflî anlayışa göre bütün partiler tağuta hizmet etmektedir. Dolayısıyla bu partilere üye olan veya oy kullanan veyahut da bunlara rıza gösteren herkes iman dairesinden çıkmıştır. Bu konuda seçen ve seçilen arasında herhangi bir fark yoktur. Bunların beş vakit namaz kılmaları ve oruç tutmaları bir şey ifade etmeyecektir.¹⁵³

3.5.3. Mahkemeler

Şeriat dışındaki bütün kanunları reddeden Seleflî anlayış, mahkemelere de bu açıdan bakmaktadır. Onlar İslam hükümleriyle hükmetmedikleri gerekçesiyle birer tağutturlar. Dolayısıyla devlet mahkemelerine başvurmak ve bunlardan adalet beklemek tağutu hâkim seçmektir ve bu konuda inen ayetin muhatabı olmak anlamına gelecektir.¹⁵⁴

Bu bilgiler ve ön kabuller doğrultusunda Türkiye'de yaşayan Selefler mahkemelerde yargılanmayı veya bir meselede mahkemeye başvurmayı hoş karşılamazlar. Çünkü laik ve demokratik kanunların tatbik edildiği yerler olan mahkemeler, yaratıcının kanunlarına alternatif olma iddiasında bulunmaktadır ve birer tağuttur. Dolayısıyla bu mahkemelere başvuran ve mahkemelerin verdiği hükümlere rıza gösterenler tağutu kabul etmiş ve iman dairesini terk etmiş olmaktadır.¹⁵⁵

Bu sebeplerle onlar adli meselelerini mahkemeye başvurmadan halletme gayreti içindedirler. Çünkü onlara göre bu konu sadece hukuki bir mesele olmaktan öte itikadî bir anlam taşır. Tağut olarak gördükleri mahkemelere başvurmak da itikadî anlamda bir küfür eylemidir. Bu sebeplerle genel olarak da mecbur olmadıkları sürece mahkemeye başvurmazlar. Çünkü onlara göre her ne sebeple olursa olsun Allah(cc) ve resulünün

¹⁵² Bayancuk, *Yaratılış Gayesi La İlahe İllallah*, 92.

¹⁵³ Bayancuk, *Yaratılış Gayesi La İlahe İllallah*, 103-106.

¹⁵⁴ en-Nisâ 4/60.

¹⁵⁵ Bayancuk, *Yaratılış Gayesi La İlahe İllallah*, 107.

kanunlarından başka bir kanunla muhakeme olmak bir küfür amelidir. Bu kanunları çıkaranlar da (yani parlamentoda yer alan milletvekilleri) küfre düşmüşlerdir ve kafir olmuşlardır.¹⁵⁶

2.5.4. Diyanet

Diyanet İşleri Başkanlığı 3 Mart 1924 senesinde Şer'iyye ve Evkaf Vekaleti'nin yerine kurulmuş bir devlet birimidir. *Diyanet İşleri Başkanlığı'nın görevi, kuruluş kanunu olan 429 sayılı Kanun'da "İslam dininin itikat ve ibadet alanıyla ilgili işleri yürütmek ve dini kurumları idare etmek"*¹⁵⁷ şeklinde ifade edilmiştir.

Diyanetin vazifesi, tanımından da anlaşılacağı üzere İslam dininin inanç ve ibadetlerle ilgili vazifelerini insanlara öğretmek ve uygulamaktır. Bu doğrultuda beş vakit namaz, cenaze namazları, manevi danışmanlık ve cenaze yıkamak gibi pek çok görevi üstlenmektedir.

Her ne kadar dini alanda kalsa da Selefi anlayış Diyanet'e bu kadar masum bakmamaktadır. Onlara göre Diyanet, tağuta hizmet eden kurumlardan biridir. Selefi anlayış, laik ve demokratik sistemlerin propagandasını yaptığı gerekçesiyle Diyanet'i İslam dışı bir unsur olarak görür. Çünkü Diyanet, Atatürk ilke ve inkılaplarını dini anlamda meşru zemine oturtmak için kurulmuştur. Onlara göre diyanet laiklik ve demokrasiyi meşrulaştırma projesidir.¹⁵⁸

Sonuç olarak Selefiler, devletin laik anayasasına bağlı olup şeriata göre hareket etmediği, bidat olarak tanımladıkları türbe ziyareti, kandil kutlaması, mevlid gibi uygulamaları teşvik etmesi, yalnızca Hanefi fikhini merkeze alması ve tek doğru yorum gibi sunması, devletin günlük politik hedeflerine göre hutbe ve fetva vermesi ve halkın hoşuna gitmeyecek olan tevhid ve şirk meselelerine değinmemesi gibi sebeplerle Diyanet'in bir tağut olduğuna hükmederler.

3.5.5. Cami ve imamların arkasında namaz meselesi

Selefi anlayışın cami ve imamlara bakışı da tağut anlayışları doğrultusunda şekillenmektedir. Onlara göre tağut sistemi olarak gördükleri laik ve demokratik devlet tarafından kurulan Diyanet ve onlara bağlı imam ve onların görev yaptıkları camiler de tağut olarak adlandırılır. Çünkü tağuta hizmet aracı olan Diyanet ve ona bağlı imamlar tağutun

¹⁵⁶ Bayancuk, *Akaid Dersleri*, 110.

¹⁵⁷ Diyanetin Kurumsal Tarihçesi. <https://www.diyanet.gov.tr/tr-tr/kurumsal/detay/1>. (Erişim 14.08.2025).

¹⁵⁸ Bayancuk, *Yaratılış Gayesi La İlahe İllallah*, 95-97.

propagasasını yapmakta ve ona meşruiyet kazandırmaktadırlar. Bu sebeple onlar Diyanet’e bağlı mescitleri de mescid-i dırâr olarak adlandırmaktadır.¹⁵⁹ Ebu Muhammed el-Makdisi, günümüz imamlarını ikiye ayırmakta ve tağut olarak adlandırdığı devlete hizmeti gönüllü olarak yapıp ona muhabbet duyanların kafir olduklarını, bundan dolayı da onların arkasında namaz kılınamayacağını söylerken, bu işi sadece para ve dünyevi menfaatler için yapanların ise küfre hizmet eden imamlar ve önderler sınıfına eklenebileceklerini ancak arkalarında kılınan namazın uygun olmamakla beraber batıl olmadığını ifade eder.¹⁶⁰

Yukarıda saydığımız sebeplerle Selefi anlayışta olanlar bugün Diyanet’e bağlı camilere uğramaz ve tağut memuru olarak gördükleri devlet imamlarının arkasında namaza durmazlar. Buna alternatif olarak Selefi grupların satın aldıkları veya kiraladıkları yerleri mescit olarak kullandıkları, sadece beş vakit namazı değil cuma namazını bile kendi yazdıkları hutbelerle buralarda kıldıkları görülmektedir.

Sonuç olarak Selefi anlayışın Diyanet, imam ve cami karşıtlığı yalnızca bir namaz mekânı tartışması olmaktan çok, din- devlet ilişkisine karşı geliştirdikleri bir duruştur. Bundan dolayı onlar tağuta hizmet ettikleri gerekçesiyle camilere gitmez ve buralarda görevli imamlara uymazlar.

3.5.6. Milli eğitim meselesi

Milli Eğitim kurumu Türkiye’deki eğitim kurumlarının başı ve denetçisi olan Milli Eğiti kurumu Türkiye tarihi kadar eskidir. 1923 senesinde Maarif Vekaleti ismiyle kurulan kuruluş, zamanda farklı isimlerle anılmışsa da nihayetinde Millî Eğitim Bakanlığı ismiyle bugün faaliyet göstermektedir.¹⁶¹

Milli Eğitim’in temel amacı Milli Eğitim Temel Kanunun birinci maddesinde de belirtildiği üzere “*Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını*

¹⁵⁹ Bayancuk, *Yaratılış Gayesi La İlahe İllallah*, 97.

¹⁶⁰ Ebu Muhammed el-Makdisi, *Akidemiz*, 2025, 50-51.

¹⁶¹ Detaylar için bkz. <https://www.meb.gov.tr/milli-egitim-bakanliginin-kisa-tarihcesi/duyuru/8852>. (Erişim 17.08.2025).

bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirme”¹⁶² şeklinde ifade edilmiştir. Maddede öne çıkan hususlar Atatürk ilke ve inkılapları, Atatürk milliyetçiliği, laik ve demokratik değerlere bağlılık gibi esaslardır. Milli Eğitim’in temel yapısı da bu doğrultuda şekillenmiştir.

Milli Eğitim temel kanunun sadece ilk maddesi bile incelendiğinde Selefî anlayışın nasıl bir tavır alacağını kestirmek çok da zor değildir. Devletin pek çok kurumuna mesafeli bir duruş sergileyen Selefî anlayış Milli Eğitim’i de bunun dışında bırakmaz. Onlar pek çok meseleye ilkeleri doğrultusunda baktıkları gibi bu meselede de ilkeler ışığında bir tutum izlemişlerdir. Nitekim onların tevhid ve tağut gibi modern dünyaya genelde tavır almaya götüren ilkeleri Milli Eğitim için de tavır almalarına sebep olmuştur.

Türkiye Selefîlerinin Milli Eğitim’e karşı durmalarının belli başı sebepleri vardır. Bunlardan ilki ve belki de en önemlisi tevhid ilkeleridir. Onlar Milli Eğitim’e bağlı okullarda Atatürk ilke ve inkılapları öğretildiği gerekçesiyle okulların tevhid inancına aykırı hareket ettiğini ifade ederler. Tağut olarak gördükleri Atatürk’ün ilkelerinin ve inkılaplarının okullarda öğretilmesi ona ibadet anlamına gelir ve bu tevhidi terk ederek şirke düşmeyi ifade eder.¹⁶³ Onlara göre okullar Atatürk ilke ve inkılaplarını sevdirmeye merkezleridir. Her ne kadar şu an okutulmasa bile yıllarca her sabah öğrencilere hazır oluş vaziyetinde okutulan andımız, son yüzyılın en büyük tağutu olarak gördükleri Atatürk’ün öğrencilere benimsetilmesi anlamına gelecektir. Onlar bu gibi uygulamaları Allah’tan (cc) başkasına ibadet ve dolayısıyla şirk olarak görürler.¹⁶⁴

Onların okullara karşı mesafeli olmalarının sebeplerinden biri de buralarda demokrasi ve laiklik güzellemesi yapılmasıdır. Tevhid ilkesi doğrultusunda, egemenlik hakkının yaratıcı dışında başka bir varlığa tevdi edilmesi demek olan demokrasiyi övmek ise şirk koşmakla eşdeğerdir. Bu yüzden okullar birer şirk merkezleri olarak görülürken buralarda çalışan öğretmen, idareci ve amirler de müşrik olarak görülür.¹⁶⁵

Onlara göre okullar, birer tağuti sistem olan demokratik ve laik sistemlerin kendilerine eleman yetiştirmek için kurdukları kurumlardır. Nitekim tağuti sistemler varlığını devam ettirebilmek için kendisini kutsayacak ve sonraki nesillere aktaracak elemanlara ihtiyaç

¹⁶² Detaylar için bakınız. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/08144011_KANUN.pdf. (Erişim 17.08.2025).

¹⁶³ Halis Bayancuk - Özcan Yıldırım, *Tağutlara Kulluğun Modern Mabedleri* (İstanbul: Furkan Basım ve Yayınevi, 2013), 13-16.

¹⁶⁴ Halis Bayancuk, *Güncel İtikad Meseleleri* (İstanbul: Şenyıldız Yayıncılık, 2020), 128-129.

¹⁶⁵ Bayancuk - Yıldırım, *Tağutlara Kulluğun Modern Mabedleri*, 29-30.

duymaktadır. İşte bu düzenin insan kaynakları da okullardır. Okullar henüz küçük yaşlardaki çocuklara demokrasi, laiklik ve Kemalizm aşısı yapılan fabrikalar gibidir. Bu yüzden de tağuti sistem varlığını devam ettirmek ve meşruiyetini sağlayabilmek için on iki yıllık bir eğitimi mecbur kılmaktadır.¹⁶⁶

Demokratik, laik ve Kemalist zihniyete karşı olan Selefi anlayış, Milli Eğitim ve bunlara bağlı yapılara da mesafeli durmaktadır. Bu bakış açısına sahip olan Türkiye Selefileri, okullara sıcak bakmamakla yetinmez şirk unsuru taşıdıkları gerekçesiyle devlete bağlı okullara çocuklarını göndermezler.

3.5.7. Milli bayramlar meselesi

Milli bayramlar Türkiye tarihi için dönüm noktası olabilecek büyük gelişmelerin yaşandığı zamanları anmak amacıyla devlet nezdinde kutlanan ve genellikle aynı gün resmi anlamda tatil ilan edilen vakitlerdir. Resmi anlamda pek çok tatil olmakla beraber Türkiye’de en çok bilinen ve resmî tatil günü ilan edilen bayramlar şu şekildedir:

- 5 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü
- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı
- 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü
- 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı
- 30 Ağustos Zafer Bayramı
- 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı

Selefi anlayışın resmi bayramlara bakışı ise hilafet, tevhid ve tağut görüşleri çerçevesinde şekillenmiştir. Onlar hilafeti İslami yönetimin esası olarak görürken, hilafetin yıkıldığı ve yerine demokratik cumhuriyetin tayin edildiği bir sisteme de mesafeli bir duruş sergilemişlerdir. Onlara göre hilafetin yıkılıp yerine laik ve demokratik bir yönetimin kurulması yaratıcıya ait olan yönetme hakkının ondan alınarak başka bir varlığa verilmesini ifade eder. Yerine gelen yönetim anlayışı ise İslam olmadığı gerekçesiyle birer tağuttur. İşte bu sebepler onların resmi bayramlara bakışını şekillendirmiştir. Çünkü resmi bayramlar hilafetin yıkılarak yerine tağuti bir sistem olan demokratik ve laik devletin temellerinin atılmasının sevincini ifade etmektedir. Hilafeti, en uygun yönetim biçimi olarak gören Selefi anlayış resmi bayramları da tağuti sistemlerin yüceltildiği törenler olarak görür.

¹⁶⁶ Bayancuk - Yıldırım, *Tağutlara Kulluğun Modern Mabedleri*, 87-88.

Selefilerce bu törenler sadece bir kutlamadan ibaret değildir. Bu resmi bayramlar aynı zamanda tağuti sistemin ve bu sistemin kurucu unsunun yüceltildiği ve hoş gösterildiği resmi şirk törenleridir.¹⁶⁷ Bu sebeple onlar bu bayramlara mesafeli durmakta ve katılmayı ve kutlamayı reddetmektedirler.

3.5.8. Cenazelerde Kur'an-mevlit okuma ve kandiller meselesi

Selefi anlayışın bu meseleye yaklaşımı bid'at anlayışları çerçevesinde şekillenmiştir. Bu anlayışa göre kitap, sünnet ve sahabe yaşantısından herhangi bir delile dayanmayan her şey bid'at olarak değerlendirilir. Bu doğrultuda onlar bir şeyin İslam'dan olup olmadığına karar verilmesi ve ibadet olarak tanımlanabilmesi için kitap, sünnet ve sahabe yaşantısını esas alırlar.

Onların cenazelerde Kur'an veya mevlit okunması ile Mevlit, Berat, Regaip ve Miraç Kandili gibi dini ritüellere bakışı da bu doğrultuda şekillenmiştir. Kitap, sünnet ve sahabe yaşantısında yer almadığı gerekçesiyle onlar bu uygulamalara şiddetli bir şekilde karşı çıkarlar. Onlara göre bu uygulamalar, dinin esasında olmayan ve dine sonradan eklenen uydurma ibadetlerdir. Bu sebeple onlar bid'at anlayışları doğrultusunda bu gibi uygulamaları şiddetli bir şekilde tenkit eder ve bid'at olarak değerlendirirler.

Türkiye'de yaşayan Selefi anlayışın ülkemizdeki en mümeyyiz vasıflarından biri, kabir ve mezarlara olan hassasiyetleridir. Onlar, kabir inşa edilmesine ve süslü mezarlar dikilmesine şiddetle karşı çıkarlar. Onların bu konudaki hassasiyetleri aslında bu anlayışın köken olarak nispet edildiği ve ismini aldığı Muhammed b. Abdülvehhâb'a dayanmaktadır. Nitekim İbn Abdülvehhâb yaşadığı dönemde bölgedeki sahabe mezarlarını yıktırılmış, gelen tepkiler üzerine bölgeden kaçarak Suûd ailesine sığınmak zorunda kalmıştır.¹⁶⁸ Mezar ve türbelere karşı olan sert duruşları onların bid'at anlayışları çerçevesinde şekillenmiştir. Onlara göre ölümü ve ahireti hatırlatması gereken kabirlerin süslenmesi kitap ve sünnete aykırı olmakla birlikte ilk üç nesilde görülen bir uygulama değildir. Onların kabir ve mezarlar karşıtı duruşu mezar yıkıcılar olarak isimlendirilmelerine sebep olmuştur.¹⁶⁹

¹⁶⁷ Bayancuk, *Güncel İtikad Meseleleri*, 134-136.

¹⁶⁸ Cook, "Muhammed b. Abdülvehhâb".

¹⁶⁹ Mehmet Ali Büyükkara, "Vehhâbîlik", *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Erişim 20 Ağustos 2025).

Onlara göre kabir başına giderek orada dua etmek, namaz kılmak ve kurban kesmek gibi fiiller bid'at olmakla birlikte cahiliye adetlerinden olan putlara kurban kesmeyi ve onlardan medet ummayı hatırlatması sebebiyle kişiyi küfre götüren fiillerdendir.

Aynı şekilde onlar vefat edenin ardından cenaze töreni düzenlenmesi, cenaze çadırı kurulması, vefatından kırk gün sonra kırkının çıkarılması ile gösterişli kabirler yapılmasını da yine delile dayanmadığı gerekçesiyle tenkit etmekte ve bid'at olarak tanımlamaktadırlar. Çünkü onlara göre herhangi bir faydası olsun veya olmasın din namına daha sonradan dine eklenen her şey bid'attır ve kötüdür.

Bu sebeplerle Seleflerin ülkemizde yaşayanları düşün, cenaze veya herhangi özel bir gün için okunan mevlitlere katılmazlar. Bununla beraber cenaze törenlerine sınırlı olarak katıldıkları gözlemlenmekle beraber buralarda aşır ve Fatiha okumazlar. Onlar aynı zamanda duadan sonra Fatiha suresinin okunmasını veya Yasin suresinin kabir başlarında okunmasını da yine bid'at çerçevesine almışlardır. Çünkü onlara göre bu gibi uygulamalar dinin aslından olmayıp sonrada eklenen bid'at davranışlardır.

3.5.9. Tasavvuf ve tarikatlar meselesi

Selefi anlayışın gündelik hayata karşı bakışları, onların yukarıda bahsettiğimiz ilkeleri doğrultusunda şekillenmiştir. Onlar pek çok meseleye bu ilke ve inançları doğrultusunda yorum getirmişlerdir.

Seleflerin tasavvuf ve tarikata bakışları da yine onların ilke ve inançları doğrultusunda olmuştur. Onların tasavvufa tamamen karşı olduklarını söylemek yanlıştır. Şöyle ki Selefi anlayış tasavvuftan çok tasavvufa eklendiğini düşündükleri ve tarikat olarak sistematikleşmiş yapılara karşıdır. Onlar tasavvuftaki züht, takva ve nefis terbiyesi gibi konulara karşı çıkmazken rabita¹⁷⁰, virt¹⁷¹ ve toplu zikir gibi ritüellere bid'at ve şirk oldukları gerekçesiyle karşı durmaktadırlar.¹⁷²

Selefi anlayışın tasavvuf ve tarikata karşı durmalarında öne çıkan temel ilke bid'at meselesidir. Onlar İslam'ın özünde olmadığı ve Hz. Peygamber ve sahabe tarafından

¹⁷⁰ Müridin şeyhini düşünmesidir.

¹⁷¹ Tarikatta şeyh tarafından günlük olarak çekmesi istenen zikri ifade eder.

¹⁷² "Tasavvuf Nedir? İslam'ın Bakışı Nasıldır? | Şeyh Abdullah Yolcu" (Guraba Der, Youtube, 01.02.2023, 00:00-14:05).

uygulanmadığını ileri sürerek rabıta, toplu zikir ve virt¹⁷³ gibi uygulamalara bid'at olduğu gerekçesiyle karşı çıkarlar.

Selefi anlayışa göre Hz. Peygamber zamanında olmayan toplu zikir, vird ve rabıta gibi uygulamalar dine sonradan eklenmiş bid'atlerdir. Bu yüzden bu gibi davranışlardan kaçınmak gerekmektedir. Aynı şekilde bir şeyhe intisap etmek, seyr-i süluka girmek ve şeyhten himmet istemek din dışı bid'at davranışlardır ve uzak durulması gerekmektedir.

Selefi anlayış tasavvufta şeyhe bağlanmayı müşriklerin putları aracı kılmasına benzetmektedir. Onlara göre kişinin yaratıcısı ile iletişime geçmesi için herhangi bir şekilde bir aracıya ihtiyacı yoktur. Dolayısıyla tarikatlarda yer aldığı şekliyle bir kişinin şeyhe intisap etmesi Allah(cc) ile arasına aracılar koyması anlamına gelmektedir ve şirk kapsamındadır.

Türkiye Selefleri yukarıda saydığımız gerekçelerle tarikat ve şeyhlere eleştiriler getirmektedir. Onların tarikatları ve şeyhleri en çok eleştirdiği konular Hz. Peygamber ve ashabına muhalefet etmek, lüks ve şatafatlı bir hayat yaşamak, hükümete yakın durmak ve siyasilerle içli dışlı olmakla birlikte toplumda bid'at saydıkları birtakım uygulamaları yaymak şeklindedir.

Onların tasavvuf ve tarikatları eleştirdikleri bir diğer konu tasavvufun Şii kökenli olduğudur. Selefi anlayışın iddiasına göre ilk sufiler Şii kökenli olmakla beraber tarikatların köken olarak kendilerini Hz. Ali'ye nispet etmeleri tasavvuf ve tarikatların Şîilerden neş'et ettiğine delalet eder.¹⁷⁴ Aynı zamanda tarikatlarda yer alan inzivaya çekilmek anlamına gelen çile ile aç kalmak ve az uyumak gibi davranışların Hristiyan ruhbanlarından tevarüs ettiği iddia edilmektedir.

Sonuç olarak onlar tasavvufun özünde yer alan züht, takva ve nefis terbiyesi gibi konulara sıcak bakarken, kitap ve sünnette yeri olmadığı gerekçesiyle tarikatların virt, hatme, toplu zikir, rabıta ve şeyhe intisap gibi uygulamalarını bid'at saymakta ve din dışı unsurlar olarak görmektedirler. Aynı şekilde onlar tağut olarak gördükleri demokrasi ve onun temsilcileri olan hükümet ve siyasetle içli dışlı oldukları ve oy kullandıkları gerekçesiyle tarikatları ve şeyhlerini bel'am olarak isimlendirmektedirler.

¹⁷⁴ <https://tevhiddergisi.org/tasavvufun-mensei/>. (Erişim 19.08.2025).

3.5.10. Askerlik, polislik ve memurluk meselesi

Günümüzde bedelli askerlik durumu hariç askerlik zorunlu olarak altı aydır. Buna göre Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan her erkek geçerli bir sağlık problemi olmadığı sürece altı ay boyunca silah altına alınmakta ve devlete hizmet etmektedir. Bedelli askerlikte ise belirli bir ücret karşılığında bir aydan az olmak üzere acemi birlik denilen temel bir askerlik hizmeti verilmektedir.

Askerlik meselesi de yine Selefi anlayışın ilkeleri doğrultusunda baktığı bir konudur. Bu anlayışa göre İslam ile hükmedilmeyen her sistem ve devlet tağuttur. Bu anlayış doğrultusunda Türkiye devleti de demokratik ve laik bir sistemle yönetilmesi sebebiyle tağuti devletlerden biridir. Dolayısıyla bu devlete herhangi bir şekilde hizmet etmek tağuta yardımcı olmak anlamına gelecektir.

Onlara göre mevcut düzende askerlik yapmak küfür düzeni olan demokrasi ve laikliği korumak için tağuta dost olmak demektir. Dolayısıyla her ne sebeple olursa olsun devlette asker veya polislik yapmak tağuti sisteme su taşımak anlamına gelen bir küfür fiilidir. Kişinin zorunlu olarak askere alınması da bir şey ifade etmez. Bugünkü askerlik sisteminde kişi her ne kadar zorunlu olarak isimlendirirse de kendisi çantasını alarak askeri hizmete teslim olmaktadır.¹⁷⁵

Tağut olan bu sistemde askerlik yapmak tağut olan laik ve demokratik sistemle aynı kefiye konulmaya sebeptir. Nitekim ayette sadece Firavun değil, ona askerlik yapan ordular da tehdit edilmişlerdir.¹⁷⁶ Bu askerlerin zorlanmış olmaları da mümkün değildir. Nitekim ayette Mekke’de kalıp zorla Müslümanlara karşı savaşa götürülen Müslümanlar bile kınamaya muhatap olmuşken hiç kimsenin bugün zorlandığını iddia etmesi kabul edilemez.¹⁷⁷ Dolayısıyla bir kimsenin ben ikrah altındayım demesi hiçbir şey ifade etmez. Nitekim sahabenin mazereti kabul edilmemiştir. Ayrıca insan bir hal içindeyken sadece dili ile içinde bulunduğu hali inkâr etse bile bu ondan kabul edilmez. Nitekim Hâtıb b. Ebû Beltea da müşriklere haber gönderirken yakalanmış ve Hz. Peygamber bunu neden yaptığını ona sorduğunda cevap olarak bu eylemi küfre girmek için yapmadığını söylemiştir. Demek oluyor

¹⁷⁵ Bayancuk, *Akaid Dersleri*, 135-138.

¹⁷⁶ el-Kasas 28/8.

¹⁷⁷ *Kendilerine yazık etmekte iken hayatlarını sona erdirdikleri kimselere melekler “Ne işte idiniz?” dediler, (onlar) “O yerde zayıf görülenlerden idik” cevabını verdiler. Melekler ise “Allah’ın arzı geniş değil miydi, hicret etseydiniz ya!” dediler. İşte onların barınağı cehennemdir ve orası gidilecek ne kötü bir yerdir!*

ki Hâtıb'ın kendi ifadesiyle, işlediği fiil bir küfür fiilidir ve Hz. Peygamber de onun küfre girmediğini söylememiştir.¹⁷⁸

Sonuç olarak tağuti düzen olarak gördükleri demokratik ve laik sistemde askerlik yapmak, Selefî anlayışa göre bu küfür düzenine hizmet etmek ve yaratıcının kanunlarına alternatif olarak üretilen beşerî sistemlere destek olmak anlamına gelecektir. Biz burada genel olarak zorunlu askerlikten bahsetmiş olsak da devlette gönüllü olarak polis ve asker olarak çalışmanın da bunlardan bir farkı yoktur. Dolayısıyla bu fiilleri işlemek dinden çıkıp küfre girmek gibi bir anlamı ifade etmektedir. Bu sebeplerle Türkiye'de yaşayan Selefî zümre askere gitmekte direnmektedir. İstisnalar bir kenara bırakıldığında onların tağuti sistem olarak addettikleri laik ve demokratik devlete asker olarak hizmet etmeye sıcak bakmadıkları görülmektedir.

¹⁷⁸ Bayancuk, *Akaid Dersleri*, 142-147.

4. SONUÇ

Bu çalışmamızda, Selefi hareketin tarihsel kökenlerini, temel inanç esaslarını, iç sınıflandırmalarını ve Türkiye'deki yansımalarını çok boyutlu bir bakış açısıyla ele aldık. Elde edilen bulgular, Selefilik'in yalnızca bir inanç sistemi değil, aynı zamanda farklı tarihsel, siyasi ve toplumsal koşulların etkisiyle sürekli dönüşen bir dinî hareket olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye bağlamında Selefilik, küresel Selefi düşüncenin yerel toplumsal yapı ile etkileşime girerek yeniden biçimlendiği bir örnek teşkil etmektedir. Özellikle Hanefi-Mâtürîdî geleneğin hâkim olduğu bir toplumda Selefi söylem, kaçınılmaz olarak tartışma ve gerilim alanları üretmektedir. Bidat kavramı etrafında şekillenen bu tartışmalar, yalnızca ibadet pratiklerine değil, aynı zamanda sosyal yaşam, siyaset, hukuk ve eğitim alanlarına da yansımaktadır.

Çalışma boyunca incelenen farklı Selefi alt türler ve bunların inanç ve davranış biçimleri her ne kadar tek başlık altında verilse de Türkiye'deki Selefilik'in tek tip olmadığı, aksine kendi içinde önemli metodolojik ve stratejik farklılıklar barındırdığı ortaya çıkmıştır. Bu çeşitlilik, hareketin hem kendi içinde hem de diğer İslami akımlar ve devlet kurumlarıyla ilişkilerinde belirleyici bir unsurdur.

Sosyal ve siyasal tutumlar açısından bakıldığında, Türkiye Selefilik'i, laiklik, demokrasi, Millî Eğitim sistemi ve Diyanet gibi konularda genel olarak eleştirel, hatta kimi alt gruplarda reddedici bir pozisyon sergilemektedir. Ancak bu tavrın sertliği ve biçimi, Selefi alt türler arasında değişkenlik göstermektedir. İlmî gruplar sistemle sınırlı bir temas kurarken, radikal eğilimler tam bir kopuşu ve reddedişi savunmakta ve tüm bu sistemleri küfür olarak adlandırmaktadır.

Bu bağlamda, Selefi hareketin gelecekteki seyrini belirleyecek temel unsurlar arasında, Türkiye'nin din politikaları, küresel İslami hareketlerdeki dönüşümler ve iletişim teknolojilerinin sağladığı etkileşim imkânları yer almaktadır. Özellikle dijital mecralar, Selefi düşüncenin yayılmasında hem bir fırsat hem de bir risk alanı olarak öne çıkmaktadır.

Selefilik üzerine yürütülen akademik çalışmaların amacı, farklı dinî yorum ve pratikleri anlamak, onları toplumsal bağlamları içinde değerlendirmek olmalıdır. Bu yaklaşım, ideolojik kutuplaşmalar yerine karşılıklı anlayışın, eleştirel fakat yapıcı bir diyalog zemininin oluşmasına katkı sunacaktır. Türkiye gibi dinî çoğulculuğun ve mezhep içi farklılıkların çokça

bulunduğu toplumlarda, bu tür anlayış odaklı çalışmalar, sosyal barış ve birlikte yaşama kültürünün güçlenmesine hizmet edebilir.

Sonuç olarak, bu tez, Selefilğin teorik çerçevesini ve Türkiye’deki pratik tezahürlerini ortaya koyarak hem ulusal hem de uluslararası literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır. Gelecekte yapılacak saha araştırmaları ve karşılaştırmalı çalışmalar hem Selefilğin iç dinamiklerini hem de diğer İslami akımlarla ilişkilerini daha derinlemesine anlamaya imkân sağlayacaktır. Bu tür çalışmaların, akademik dünyada olduğu kadar, politika yapıcılar, dinî kurumlar ve sivil toplum için de değerli bir referans kaynağı olacağı muhakkaktır.

KAYNAKÇA

Abdülvehhab, Muhammed b. “Faydalı Risaleler”. *Tevhid Risaleleri-2*. Konya: Sebat Ofset Matbaacılık, 2023.

Abdülvehhab, Muhammed b. “İslam’ı Bozan Haller (Nevâkidü’l-İslâm)”. *Tevhid Risaleleri-1*. Konya: Neda Yayıncılık, 2021.

Abdülvehhab, Muhammed b. “Tağutu İnkâr ve Allah’a İman”. *Tevhid Risaleleri- 1*. Konya: Neda Yayıncılık, 2021.

Altun, Bekir. *Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Selefilik-Vehhabilik ve Türkiye’de Selefilik*. Üsküp: Yeni Balkan Yayınevi, 2022.

Apaydın, H. Yunus. “İbn Kayyim el-Cevziyye”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 13 Aralık 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ibn-kayyim-el-cevziyye#1>

Bayancuk, Halis. *Akaid Dersleri*. İstanbul: Enes Basın Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti., 7. Basım, 2022.

Bayancuk, Halis. *Gençlerle Hasbihal*. İstanbul: İmak Ofset, 2025.

Bayancuk, Halis. *Güncel İtikad Meseleleri*. İstanbul: Şenyıldız Yayıncılık, 4. Basım, 2020.

Bayancuk, Halis. *Müslümanların Allah’a Karşı Sorumlulukları*. İstanbul: Step Matbaacılık, 1. Basım, 2014.

Bayancuk, Halis. *Müslümanların Emirlerine Karşı Sorumlulukları*. İstanbul: Step Matbaacılık, 1. Basım, 2014.

Bayancuk, Halis. *Tevhid İnancını İnşa Eden Kavramlar*. İstanbul: Şenyıldız Yayıncılık, 1. Basım, 2022.

Bayancuk, Halis. *Tevhid ve Şirkin Anlaşılmasında Dört Asıl*. İstanbul: Tevhid Basım Yayın, 3. Basım, 2023.

Bayancuk, Halis. *Yaratılış Gayesi La İlahe İllallah*. İstanbul: İmak Ofset, 17. Basım, 2023.

Bayancuk, Halis - Yıldırım, Özcan. *Tağutlara Kulluğun Modern Mabedleri*. İstanbul: Furkan Basım ve Yayınevi, 1. Basım, 2013.

Büyükkara, Mehmet Ali. *İhvan’dan Cüheymân’a Suudi Arabistan ve Vehhabilik*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2013.

Büyükkara, Mehmet Ali. “Vehhâbîlik”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 20 Ağustos 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/vehhabilik>

Cesur, Ertuğrul. “İslam Ve Demokrasi Tartışmaları Bağlamında Selefi Öğreti Ve ‘Beşeri İdeolojiler’ Retoriğinin Tarihsel Kökleri” 3/2 (Aralık 2020). <https://doi.org/10.47145/dinbil.832372>.

Cevziyye, İbn Kayyim el-. *İ’lâmü’l-Muvakkîn an- Rabbi’l- Alemin*. Suudi Arabistan- Cidde: Daru İbnu’l- Cevzi, 1423.

Cook, Michael. “Muhammed b. Abdülvehhâb”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 13 Ekim 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/muhammed-b-abdulvehhab#1>

Fevzan, Salih b. Fevzan el-. *Bid’atın Tanımı, Hükümleri ve Çeşitleri*. İnternet (pdf), 2025. <https://islamhouse.com/tr/books/815/>

Gölcük, Şerafettin - Toprak, Süleyman. *Kelam Tarih, Ekoller, Problemler*. Konya: Tekin Kitabevi, 9. Basım, 2016. <https://www.trendyol.com/tekin-kitabevi/kelam-tarih-ekoller-problemler-serafettin-golcuk-p-98767183>

Kattan, Ahmed el- - Zeyn, Muhammed ez-. *Tağut*. Rumi Yayınları, 4. Basım, 2016.

Koca, Ferhat. “Hanbelî Mezhebi”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 03 Mayıs 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/hanbeli-mezhebi> (03.05.2024)

Koca, Ferhat. “Takıyyüddin İbn Teymiyye”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 24 Mayıs 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ibn-teymiyye-takiyyuddin#1>

Koyuncu, Kasım. “Vehhâbiliğin Bid‘at Anlayışı Ve Bid‘atlarla Mücadele Yöntemi”. *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (Eylül 2022), 91-108.

Makdisi, Ebu Muhammed el-. *Akidemiz*, 2025. <https://archive.org/details/EYHEBUMUHAMMEDELMAKDDSKULLUYATIPDFFORMATINDA/mode/1up?view=theater>

Mâtürîdî, Ebû Mansûr. *Te’vîlâtü’l-Kur’ân*. 17 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 4. Basım, 2019. Öz, Mustafa. “Muhammed b. Abdülvehhâb”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 13 Ekim 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/muhammed-b-abdulvehhab#2>

Özervarlı, M. Sait. “Selefiyye”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 28 Nisan 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/selefiyye>

Râzî, Fahreddin er-. *et-Tefsîrû’l-kebîr*. 23 Cilt. Cağalolu-İstanbul: Huzur Yayın Dağıtım Pazarlama Tc.Ltd. Şti, 2002.

Sarmış, İbrahim. *Teorik ve Pratik Açından Tasavvuf ve İslam*. İstanbul: Ekin, 8. Basım, 2017. Sönmez, Vecihi. “Selef Düşüncesinin Tarihi Arkaplanı Ve Selefilik”. *Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi* 9-10 (2010).

Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-. *Tefsir*. Erişim 26 Temmuz 2025. <https://ia903403.us.archive.org/31/items/hadis-kitaplar-turkce/Snen-iTirmizi-sabniSevreEt-tirmizi%20%281%29.pdf>

Useymin, Muhammed b. Salil el-. *Şüpheleri Yok Eden Tevhid Gerçeği*. Erişim 19 Temmuz 2025.

https://d1.islamhouse.com/data/tr/ih_books/single/tk_supheleri_yok_eden_tevhid_gercegi.pdf

Useymin, Muhammed b. Salil el-. *Tevhidin Tanımı ve Türleri*. Erişim 19 Temmuz 2025.

https://d1.islamhouse.com/data/tr/ih_fatawa/single2/tk_Tevhidin_tanimi_ve_turleri.pdf

Yaran, Rahmi. “Bid’at”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, ts. Erişim 03 Ağustos 2025

“İslam’da Demokrasi Var mıdır? / Halife Nasıl Seçilmelidir? | Şeyh Abdullah Yolcu”. haz. Guraba-Der. *Youtube*. Yayın Tarihi 13 Ağustos 2025.

<https://www.youtube.com/watch?v=wL5Lxnmt2fg&t=12s>

“Tasavvuf Nedir? İslamın Bakışı Nasıldır? | Şeyh Abdullah Yolcu”. haz. Guraba-Der. *Youtube*. Yayın Tarihi 01 Şubat 2023.

<https://www.google.com/search?q=abdullah+yolcu+tasavvuf#fpstate=ive&vld=cid:e823b463,vid:p1DjhVKS09U,st:0>

